

Gezinskabinet: de ondersteuning van alleenstaande ouders en samengestelde gezinnen

Kathleen Emmery
Kenniscentrum Gezinswetenschappen

Colofon

Referentie Emmery, K. (2025). *Gezinskabinet: de ondersteuning van alleenstaande ouders en samengestelde gezinnen*. Brussel: Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Contact Odisee - Kenniscentrum Gezinswetenschappen
Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek
02-240 68 40
[kcgezinswetenschappen.odisee.be](https://www.kcgezinswetenschappen.odisee.be)
kcgezinswetenschappen@odisee.be

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
1. Context en aanpak	4
2. Alleenstaande ouders, scheiding en samengestelde gezinnen	6
2.1 Maatschappelijke beeldvorming	7
2.2 Een scheiding regelen.....	9
2.3 Een samengesteld gezin vormen.....	14
2.4 Een plek vinden om te wonen.....	16
2.5 Gezin combineren met werk.....	19
2.6 Financieel rond komen.....	30
2.7 Kinderen opvoeden	37
2.8 Leven terug opbouwen	45
2.9 Omgaan met conflict tussen ex-partners.....	50
3. Samenvatting en conclusies.....	59
3.1 Beeldvorming over gezinstransities	59
3.2 Burgerlijke stand en domicilie	61
3.3 Nood aan informatie	63
3.4 Een voldoende gezinsinkomen.....	65
3.5 Een goede woning	66
3.6 Combinatie gezin en werk.....	68
3.7 Begeleiding bij het opmaken van een verblijfsregeling	70
3.8 Ondersteuning in het ouderschap en begeleiding van gezinnen.....	72
3.9 Omgaan met conflict	75
3.10 Een geïntegreerde aanpak	79
Bibliografie	81

1. Context en aanpak

Doelstelling

De Gezinsbond en het Kenniscentrum Gezinswetenschappen van Odisee Hogeschool volgen elk vanuit de eigen organisatie het gezinsbeleid op de voet, en pikken – vanuit belangenbehartiging of onderzoek – signalen op bij gezinnen. In 2012, 2014 en 2019 organiseerden we gezamenlijk gezinsconferenties. Naar aanleiding van het 30-jarig bestaan van de Internationale Dag van het Gezin in 2024, en de verkiezingen in juni en oktober 2024, sloegen we opnieuw de handen in elkaar om rond een thema in het gezinsbeleid samen te werken. We kozen voor het thema geïntegreerd gezinsbeleid. De doelstelling van een geïntegreerd gezinsbeleid komt terug in heel wat Vlaamse beleidsteksten, zoals in het decreet van 17 mei 2024 over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdbeleid. Maar wat is vanuit het perspectief van gezinnen een geïntegreerd gezinsbeleid? Met het project **‘Gezinskabinet – Gezinnen aan het woord’** wilden we de vragen en behoeften van gezinnen centraal zetten, en zoeken naar antwoorden over beleidsdomeinen heen.

De doelstelling van dit project was om een breed maatschappelijk debat op te zetten over de ondersteuning van gezinnen met kinderen, met speciale aandacht voor gezinnen in een kwetsbare situatie. Het perspectief van gezinnen zélf stond centraal. We gingen met gezinnen met kinderen tussen 0 en 14 jaar op zoek naar oplossingen voor knelpunten waar gezinnen mee geconfronteerd worden.

Voor de uitvoering kreeg het project subsidies van de Vlaamse minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin voor de looptijd van 1 november 2023 tot en met 31 oktober 2024. Bij de start werd een stuurgroep samengesteld met de Gezinsbond, Kenniscentrum Gezinswetenschappen en B-Pact, die de naam kozen voor dit project. De stuurgroep bepaalde ook de centrale vraag voor dit project: **“Hoe kan jij als gezin (beter) ondersteund worden, door wie en wanneer?”** De focus lag op transitie momenten die gezinnen meemaken. Vaak zijn het die transitie momenten waarop uitdagingen in uiteenlopende maatschappelijke domeinen voor gezinnen zichtbaar worden.

Verkenkend onderzoek

Het project ging van start met een verkennend onderzoek in samenwerking met studenten van de opleiding Gezinswetenschappen (Emmery, 2024). Studenten hebben interviews bij 139 gezinnen afgenomen. Daarbij werd aandacht besteed aan de diversiteit van gezinnen en gezinssituaties. Het merendeel van de gezinnen in dit onderzoek had een scheiding achter de rug: 83 ouders hadden een ex-partner waarmee men kinderen heeft en 23 ouders leefden in een samengesteld gezin. Ook hadden 60 ouders migratieroots en minstens 73 van de gezinnen had een gezinsinkomen beneden de 3.000 euro netto per maand. Gezinnen werden gevraagd om voor een bepaald transitie moment toelichting te geven bij de keuzes die ze maakten, hoe ze werden ondersteund, welke drempels ze ervaarden, en wat een

betere ondersteuning zou kunnen zijn. De interviews gebeurden door studenten, de analyse daarvan en de rapportage gebeurden door de onderzoeker. De resultaten van dit onderzoek inspireerden het verdere proces en de aanpak van het Gezinskabinet. De bevindingen over gezinnen na scheiding worden meegenomen in de conclusies op het einde van dit rapport.

Aanpak Gezinskabinet

Het proces van het Gezinskabinet werd ondersteund door BPact, Indiville en Levuur. In een eerste fase van februari tot april 2024 werden verhalen, ervaringen en ideeën over de ondersteuning van gezinnen verzameld via de website www.gezinskabinet.be. Ouders konden input geven over de combinatie arbeid en gezin, opgroeien of opvoeden, uit elkaar gaan of een nieuw gezin vormen, onverwachte tegenslag, een nieuwe stap of iets anders. Ouders die een verhaal of bijdrage wilden delen, kwamen terecht op een formulier waar ze in hun eigen woorden en in drie talen (NL, FR en ENG) konden aangeven wat voor hun het probleem was, wat er eventueel beter kon en wie daar volgens hen een rol in te vervullen heeft. Van de 1.986 ingediende verhalen werden er 1.693 weerhouden voor analyse.

Gezinnen of organisaties konden in deze fase ook zelf aan de slag gaan met “Gezinsbabbels”. Er werden 15 Gezinsbabbels georganiseerd met een 150-tal gezinnen. Er waren sessies georganiseerd door centrale en lokale afdelingen van de Gezinsbond, het Kenniscentrum Gezinswetenschappen van de Odisee hogeschool, MAGENTA, het Internationaal Comité, de Huizen van het Kind, De Ruimtevaart, SAAMO West-Vlaanderen en door het inloopteam De Vierterre.

In de periode mei en juni 2024 werden zes dialoogmomenten georganiseerd waarbij een brede en diverse groep ouders aan de slag ging om gezamenlijk te reflecteren op de kernissues die uit de eerste fase naar boven kwamen. Deze vonden plaats in Beringen, Wijnegem, Brussel (ATD Vierde Wereld), Leuven (De Ruimtevaart) en Oostende (SAAMO), en één keer online, met in totaal 125 gezinnen. Het doel was om samen met de gezinnen te werken aan concrete, vernieuwende en/of noodzakelijke oplossingen.

Tot slot organiseerden we op 28 september 2024 het Groot Gezinskabinet in Leuven. Het uitgangspunt was om ouders, vanuit hun verschillende perspectieven, met elkaar in dialoog te laten gaan over de belangrijkste voorstellen uit het gelopen proces en deze verder aan te vullen of te concretiseren. Meer dan 70 gezinnen werkten in totaal 31 voorstellen uit.

Beperkingen

De aanpak van het project brengt een selectiviteit met zich mee. We bereikten ofwel ouders die gemotiveerd waren om hun verhaal neer te schrijven op een online platform, ofwel ouders die al verbonden zijn aan een organisatie en werden samengebracht om hun verhaal te delen. Verhalen van ouders die na verloop van tijd een evenwicht hebben gevonden na transitie momenten komen minder aan bod dan verhalen van ouders die op zoek zijn naar een gepaste ondersteuning.

2. Alleenstaande ouders, scheiding en samengestelde gezinnen

Op de website www.gezinskabinet.be deelden gezinnen hun verhaal. Van deze 1.693 bijdragen werden er 179 gecodeerd onder het thema 'scheiding', 163 onder het thema 'alleenstaande ouders' en 35 onder het thema 'samengestelde gezinnen'. Tot de groep alleenstaande ouders behoren zowel ouders die alleenstaande ouder zijn geworden na een scheiding of na het overlijden van de partner, als de bewust alleenstaande moeders. Ook bij de samengestelde gezinnen is het niet altijd zo dat de ouder die een verhaal heeft gedeeld, zelf ook een scheiding heeft meegemaakt. We beseffen dat we daarom in dit rapport een veelheid aan gezinssituaties samenbrengen. Toch zien we in deze verschillende situaties vaak gelijklopende uitdagingen, noden en voorstellen.

In dit hoofdstuk geven we het woord aan gezinnen zelf. Die gezinnen deelden vaak uitgebreide verhalen, terwijl het platform hier niet toe uitnodigde. We geven zo veel als mogelijk de bewoordingen van gezinnen weer en brachten enkel wijzigingen aan in functie van de leesbaarheid. Daarom werden enkele citaten ook ingekort. Om te vermijden dat gezinnen kunnen worden herkend, werden namen, plaatsnamen of organisaties die gekoppeld zijn aan een bepaalde locatie, verwijderd.

De verhalen hebben we geclusterd in de uitdagingen waar gezinnen mee te maken krijgen: maatschappelijke beeldvorming, een scheiding regelen, een samengesteld gezin vormen, een plek vinden om te wonen, gezin combineren met werk, financieel rond komen, kinderen opvoeden, het leven terug opbouwen en omgaan met conflict tussen ex-partners.

In deel 3 van dit rapport maken we een samenvatting van de bevindingen en brengen we deze in verband met literatuur en beleidsinitiatieven.

2.1 Maatschappelijke beeldvorming

Een aantal ouders doen voorstellen om iets te veranderen aan de maatschappelijke beeldvorming over de impact van scheiding op ouders en kinderen en over het leven in een samengesteld gezin.

“Meer algemene aandacht voor wat scheiden betekent voor ouders en kinderen en daar meteen ook ondersteuning aan koppelen, zonder daarin normatief of schuldinducerend of vingerwijzend te zijn. Scheiden lijkt een proces waar eigenlijk best veel ouders door moeten, maar toch vrij alleen in staan.”

“Als alleenstaande papa van twee kinderen wil ik graag iets kwijt over mijn ervaring met scheiden. Ik heb de indruk dat vandaag scheiden vaak gezien wordt als iets dat eenvoudig is en gemakkelijk verloopt. Tenzij het een vechtscheiding is. Scheiden blijft een emotioneel gebeuren. Het vraagt heel veel energie. Die heb je vaak niet meer.”

“Wanneer je partner je verlaat tijdens je zwangerschap en je onbedoeld alleenstaande mama wordt, komt er heel wat op je af: je bent emotioneel gekwetst, je maakt je zorgen om de combinatie alleenstaand ouderschap/werk, minder werken om het praktisch haalbaar te houden is financieel een strop, kinderopvang is moeilijk te vinden - laat staan een beetje flexibele opvang - en de samenleving en mijn omgeving hadden niet bepaald veel begrip voor de situatie.”

“Ik worstel vooral met de situatie van nieuw samengesteld gezin. Je ziet/hoort overal beelden/verhalen over 'hoe verrijkend het wel is' - terwijl ik het na 10 jaar gescheiden zijn, en nieuwe partner, nog elke dag moeilijk vind. Precies alsof er nooit een echt evenwicht komt - elke dag dansen op een slappe koord. En ik ben ervan overtuigd dat ik niet de enige ben die het zo aanvoelt, alleen is het blijkbaar nog een taboe om dat zo uit te spreken. Ik denk dat het voor veel gezinnen goed zou zijn om ook die verhalen naar buiten te brengen, alleen al om je erin te herkennen.”

We merken op dat dezelfde bemerking ook wordt gemaakt als het gaat over de verandering van de partnerrelatie wanneer er kinderen komen.

“Om te beginnen dient er meer aandacht uit te gaan naar de verandering op de partnerrelatie wanneer kinderen komen. Het was bijna nog een goedbewaard geheim voor ons dat partners zich volledig dienen te hertekenen in de relatie.”

Er zijn ook ouders die iets veranderd willen zien aan de negatieve beeldvorming over alleenstaande ouders:

“Stop met alleenstaande moeders voor te stellen als sukkelaars. Graag wil ik dat het beeld van alleenstaande moeders bijgestuurd wordt, ook door alleenstaande moeders zelf. Ik ben een alleenstaande moeder, werk en heb een aangenaam leven. Heel vaak worden alleenstaande moeders voorgesteld als zwakker, risicovoller om in armoede te belanden, mensen die het moeilijk hebben... Dit vind ik kwetsend en kleinerend.”

“Ouders dragen een grote verantwoordelijkheid om zelf hun leven te organiseren, je hebt veel zelf in de hand. Als alleenstaande ouder zorgde ik dat ik bijv. altijd een babysit kon bellen, dus ik kon gaan werken en ‘s avonds vergaderen. Dit is een vicieuze cirkel, als je alles goed regelt kan je gaan werken, heb je een sociaal netwerk en geld, kan je een babysit betalen etc. Mijn zoon was 4 jaar toen ik ben gescheiden. Ik heb mijn zoon alleen opgevoed. Dit verliep prima. Graag wil ik het beeld ontkrachten dat een kind alleen opvoeden zwaar en moeilijk is.”

2.2 Een scheiding regelen

Bij een scheiding of na het overlijden van een partner komen er heel wat praktische vragen kijken: de wetgeving, administratie, het vinden van een woning, ondersteuning in moeilijke momenten... Ouders doen voorstellen om informatie beter te bundelen.

“Betere ondersteuning van gescheiden ouders. Mogelijkheden aanbieden op volgende domeinen: wonen (prioritair) en liefst in eigen gemeente, informatie omtrent psychisch welzijn, ondersteunen bij moeilijke momenten zowel kind als alleenstaande ouder, meer lotgenotencontact zodat verhalen worden gedeeld en minder ‘schaamte’ en meer durf kan vertoond worden, leren omgaan met emoties.”

“Ik ben een ondernemend iemand en heb als alleenstaande mama altijd mijn plan getrokken maar ben zelf wel op zoek gegaan naar de zaken waar ik recht op had. Er heeft niemand mij hier ooit op gewezen, dit zou beter in kaart kunnen gebracht worden.”

“Eén platform met alle informatie gebundeld over de te nemen stappen, heldere uitleg van wetgeving en opties, tegemoetkomingen, etc. Welke rechten en plichten heb ik als alleenstaande ouder? Zeer verspreide informatie om mij te begeleiden doorheen het traject van 'uit elkaar gaan en opnieuw iets opbouwen'. Ziekenfonds, personenbelasting: kinderen ten laste, alimentatie, tegemoetkomingen, etc.”

“Daarbij kwam dat we ook volop in verbouwingen zaten [wanneer mijn vrouw uit het leven stapte], zodat ik te laat was met mijn premies aan te vragen (> 20.000€ subsidies gemist). Ook is het onduidelijk waar je in zo'n situatie terecht moet en blijkt achteraf pas dat je voor bepaalde dingen aanspraak had kunnen maken, terwijl niemand me dat gezegd had...”

“Betere en eenduidigere info op een gezinsportaal. Alle info is nu verspreid en niet altijd even duidelijk of vooral bij elke instantie anders. Een website waar je je eigen situatie kan invullen en die daaruit, vanuit je profiel alle nuttige info op maat samenstelt en bundelt. En alles digitaal in orde maakt, een vereenvoudiging van de administratie. Ik ben recent uit elkaar met mijn man en heb twee kinderen die medische opvolging nodig hebben. Ik moet terug mijn weg zoeken als alleenstaande mama en heb geen idee of ik recht heb op meer ondersteuning.”

“Naast het emotioneel verwerken, de huishoudelijke taken en je verantwoordelijkheid als ouder moet je dringend zaken in orde brengen zoals contracten met nutsvoorzieningen, bankzaken... Maar de procedures zijn verschillend, soms complex. Je weet op voorhand niet wat je allemaal te wachten.”

“Bij de scheiding is er eigenlijk amper toelichting gegeven over de rechten van de vader. Alleen de plichten zijn behandeld. Eenzijdige hulp was gericht naar de moeder.”

“Kan de overheid er bij wet niet voor zorgen dat procedures eenvoudig en hetzelfde zijn? En er voor zorgen dat alle gezinnen, ook als je niet zoveel verdient, voldoende geïnformeerd en ondersteund worden bij een scheiding?”

Er zijn veel praktische regelingen na een scheidingsbeslissing, waarvan het opmaken van een verblijfsregeling er één van is. Ouders stellen zich vragen wat de beste regeling is voor de kinderen en waar ze terecht kunnen voor informatie.

“Meer onderzoek hierrond lijkt me zinvol. Ouders moeten dit samen regelen op een moment dat alles uit elkaar valt, en er vaak al een hoop emotionele en financiële twistpunten zijn. Hoe sterk we ook allebei de beste oplossing zochten voor de kinderen en we beide de band met hen goed wilden (en willen) houden, het is moeilijk om zo'n beslissing te nemen voor je kinderen. Als het duidelijker was wat kinderen ook nodig hebben op zo'n moment, is het makkelijker om jezelf wat meer opzij te zetten en volwassener keuzes te maken.”

“Ik ben gescheiden toen mijn kinderen nog heel jong waren. En ik heb urenlang info opgezocht en vergeleken om te zien wat nu het beste voor hen was. Welke regeling, welke afspraken met de ex-partner... Ik had toen het gevoel dat ik er overal alleen voor stond - ook weinig mensen in mijn vriendenkring in die situatie. Een klankbord, toegankelijke info, zou welkom geweest zijn.”

“Ik wist niet goed waar ik terecht kon om te informeren rond omgangsregeling/co-ouderschap.”

“Je weet niet met wie je moet praten bij een scheiding. Mijn dochter gaat binnen twee jaar naar een secundaire school. Mijn ex wil bij zijn vriendin gaan wonen. Het gevolg is dat mijn dochter een reisdag heeft dan meer dan 2 uur per dag in de toekomst. Zij wil niet zover wonen. Waar kan ik naartoe om raad te vragen? Wat zijn haar rechten? Graag een persoon die niet juridisch is, maar je raad kan geven bij scheiding, de gevolgen daarvan voor kinderen en de rechten van mijn dochter.”

“Ondersteuning in het ontwikkelen van afspraken met de ex-partner voor de verschillende kinderen, voornamelijk naar de zorg en opvang van de kinderen.”

Een aantal ouders doen voorstellen voor meer externe begeleiding bij het opstellen van een verblijfsregeling.

“Mijn ex-partner en ik zijn via EOT gescheiden en gingen ervan uit dat onze notaris het ‘grote’ werk zou doen. Het tegendeel was waar. Wij moesten alles zeggen wat er in de EOT moest staan. De notaris deed enkel de vertaling naar juridische taal. Gelukkig kwamen we bij toeval te weten dat een ouderschapsovereenkomst en ouderschapsplan niet hetzelfde zijn.”

“In de rechtbank op voorhand een sjabloon met afspraken of toekomstige zaken waar je voor komt te staan, een soort ouderschapsplan. Standaard bemiddeling als ouders uit elkaar gaan. Mijn ex-partner haalde onverwachts zijn spullen weg en informeerde dat hij zou verhuizen. Waar, hoe, wat, geen uitleg. Omdat hij weigerde te praten over andere voorstellen dan een week-weekregeling, ook al woonde hij een uur verder, werd ik voor de rechter gedaagd. Dit is een bruut proces, klakkeloos werden zaken vastgelegd zonder extra overleg, bespreking... De afspraken die toen gemaakt werden, werken totaal niet voor de realiteit waarin we terecht komen. Ik had nooit bedacht dat hij zou weigeren de kinderen naar hobby's te laten gaan. Ik hoopte op een vriendschappelijk co-ouderschap, maar hij belt de kinderen niet en zij mogen hem niet bellen als ze bij mij zijn en vice versa.”

“Onmiddellijke en standaard ondersteuning opgelegd van buitenaf bij een breuk met kinderen. Bij opstellen van regeling rond de kinderen even de tijd nemen om de situatie onafhankelijk te observeren en objectief te bemiddelen. Er zijn geen winnaars bij een breuk, maar je kan wel de schade beperken voor alle betrokkenen en zeker voor de kinderen. Als er sprake is van een moeilijke situatie (bijv. narcisme) helpt het als het van buitenaf wordt opgelegd en iedereen evenwaardig een kans krijgt en niet enkel het dominante karakter alles bepaalt. Via een bemiddelaar was het onmogelijk om een 'redelijke' verblijfsregeling te bekomen (die kon niet op tegen hem waardoor ik alle inspanningen kreeg). Dit was niet vol te houden waardoor ik via de rechtbank ben moeten gaan om een regeling te bekomen (we waren niet gehuwd dus geen 'scheiding' gehad).”

“Om de 3 jaar een verplicht gesprek met een sociaal werker over de opvoeding van het kind. De 3 partijen moeten onafhankelijk van elkaar hun zeg kunnen doen. Eventueel kan er als besluit daaruit iets veranderen aan de verblijfsregeling. Meer verplichte opvolgmomenten na een scheiding. Vooral de visie over opvoeden conflicteert soms met de visie van de ex-partner.”

De regelgeving bepaalt dat een evenredige verdeling tussen de ouders de eerst te onderzoeken verblijfsregeling is wanneer de ouders onderling niet tot een akkoord komen over de regeling. Een aantal ouders stellen vragen of het verblijfsco-ouderschap in het belang is van het kind.

“Afstappen van week-week regeling en meer kijken naar behoeften van kinderen. De regeling opstellen met aandacht voor de leeftijden van de kinderen (0 en 3 jaar). Na de bevalling van onze 2e zoontje kondigde mijn man een andere relatie aan en na een maand wou hij scheiden. Ik heb toen even heel diep gezeten met 2 kleine kinderen.”

“Is co-ouderschap altijd een goed idee? Ik heb een sociaal onderzoek gevraagd en was bereid alle kosten daarvan te dragen, maar het werd geweigerd. De relatie met de vader loopt bijzonder moeilijk: mijn kind klaagt over geen verwarming in huis, onsmakelijke maaltijden, lompen om te dragen, veel conflicten, maar de wetgeving schrijft co-ouderschap voor en niemand die nagaat of dat eigenlijk wel goed loopt... Een vonnis moet nageleefd worden.”

“Co-ouderschap herzien, je kan een kind niet heen en weer slingeren als een meubel dat je verhuist en dan denken dat er geen schade is. Steeds opnieuw afscheid, rouw, moeten missen enz. Misschien moeten de bedenkers ook eens om de paar dagen elders gaan wonen.”

“Co-ouderschap is de meest faire regeling na scheiding, maar is het ook de beste voor de kinderen? Het steeds switchen tussen twee huizen en twee werelden is erg pijnlijk en geeft steeds opnieuw emotionele onrust bij een kind, ook al kan het naar twee liefdevolle thuizen. Ik heb het gevoel dat ik dat onderschat heb op dat moment.”

“Het is belachelijk dat er zonder onderzoek vanuit gegaan wordt dat een kind 50/50 bij beide ouders zou moeten zijn. Het verleden zou er zeker toe moeten doen. Ouders die nooit betrokken zijn geweest horen een gepaste omgangsregeling te krijgen, die in de lijn ligt met het verleden.”

Een aantal ouders geven problemen aan die te maken hebben met het gegeven dat kinderen slechts bij één ouder gedomicilieerd kunnen worden na scheiding.

“Betere ondersteuning op alle vlakken: verblijfsregister in alle steden zodat ook in de stad waar het kind niet gedomicilieerd is van voordelen kan genieten (lager zwembadtarief, voordelig fietsen huren...)”

“Co-ouderschap beter regelen wat betreft domicilie versus verblijfsadres (en 'ten laste'). Zorg dat de vele mensen in co-ouderschap, en zeker als hun partner in het buitenland zit, maar zij zelf wel in België zijn, rechtvaardig worden gewaardeerd in alle tegemoetkomingen waar ook de andere partner die domicilie heeft, recht op heeft. 50/50 = 50/50, toch? Wij doen co-ouderschap (50/50) in twee landen. Omdat de kinderen maar op één plaats kunnen worden gedomicilieerd en dus ten laste zijn, gaan alle tegemoetkomingen, voordelen, etc. naar de moeder. Voor mij

lijkt het wel of ik geen kinderen heb voor de staat. Ik heb nochtans evenveel onkosten en deze zullen alleen nog stijgen. Het is onhoudbaar.”

“Als je gescheiden bent en je kids elders gedomicilieerd staan val je in je eigen gemeente soms uit de boot.”

Tot slot doet een moeder de suggestie om de burgerlijke staat te wijzigen na een echtscheiding.

“Voorstel om burgerlijke stand “gescheiden” te vervangen door “ongetrouwd”. Ik begreep dat dit juridisch lastig is, maar niet alle niveaus hebben die info nodig. Misschien kan er achterliggend voor wie verdere info over de burgerlijke stand nodig heeft (bijv. een notaris) onder die eerste info kijken wat dit inhoudt: “gescheiden” of “steeds alleenstaand geweest”. Wat ik lastig vind, is dat op mijn officiële papieren overal als burgerlijke stand “gescheiden” staat. Dat klopt, want ik ben zo’n 16 jaar geleden gescheiden en nooit hertrouwd, maar wel in een nieuwe relatie en sinds 5 maanden voor het eerst mama. Daarom vind ik het lastig en gênant dat er bijvoorbeeld op mijn loonbrief “gescheiden” staat en ik nu heb aangegeven dat ik een kind heb gekregen. Liever had ik “ongetrouwd” zien staan, want dat ben ik tenslotte: niet meer getrouwd. Ik veronderstel dat alleen de personeelsdienst en mijn directe baas deze gegevens te zien krijgen, maar ik vind het echt geen fijn gevoel.”

2.3 Een samengesteld gezin vormen

Bij het vormen van een nieuw samengesteld gezin komen er heel wat vragen kijken: juridische, financiële en relationele vragen. Samengestelde gezinnen vragen meer informatie, meer ondersteuning in afspraken met de nieuwe partner en de opvoeding van de kinderen, ondersteuning in de omgang met de ex-partner(s) en/of begeleiding voor de kinderen in het gezin.

“Er is ongetwijfeld al een pak expertise over nieuw samengestelde gezinnen. Het zou goed zijn dat die eens gebundeld wordt en op een laagdrempelige manier beschikbaar wordt gesteld. Na een scheiding is het als laatveertiger/jongveertiger niet eenvoudig om opnieuw te starten. En als je een nieuwe partner gevonden hebt, bots je tegen een rits obstakels aan. Hoe regel je je wettelijke/financiële situatie zodat kinderen uit eerdere relaties later krijgen waar ze recht op hebben? Hoe zet je een nieuwe regeling op in het nieuwe gezin? Hoe breng je de kinderen samen? Of net niet? Hoe ga je verder om met je eigen kinderen en die van je nieuwe partner? Welke ruimte moet je elkaar laten? Welke rol kan je spelen voor de kinderen van je nieuwe partner? ... Ik had een zeer goede partner gevonden. Maar we vonden geen antwoord of oplossing voor de meeste van bovenstaande vragen en laagdrempelige hulp hiervoor was niet te vinden.”

“In een samengesteld gezin is het moeilijk om goed te kunnen afstemmen met de ex-partners. Hierin zou ik meer ondersteuning kunnen krijgen.”

“Nieuw samengesteld gezin: ook professionele hulp/begeleiding voor de 'oudere' kinderen in het gezin en sensibiliseren over Overkophuizen.”

“Mijn partner en ik gingen tijdens de zwangerschap uit elkaar. Het was een echte vechtscheiding. Sindsdien is de papa van mijn kind niet meer aanwezig in ons leven. Ik heb alles moeten opbouwen. Ik was 25 en had geen job, geen huis, geen rijbewijs... Gelukkig had ik wel mijn moeder en veel wilskracht. Sinds 2 jaar (mijn dochter is nu 10 jaar) ben ik samen met een nieuwe partner. Een nieuw samengesteld gezin is moeilijker dan ik dacht. Van in het begin ging dit eigenlijk niet zo makkelijk. Hij heeft kinderen. We zitten niet op dezelfde lijn qua opvoeding, leefsituaties, financiën... Hij verwacht dat ik zijn kinderen helemaal gelijk behandel als mijn eigen kind. Maar dat gaat niet! Tegelijkertijd betaalt hij veel alimentatie en wilt hij onze financiën bij elkaar voegen. Dit houdt in de praktijk dan in dat bijna alles voor het dagelijks leven met mijn loon betaald wordt. Dat vind ik niet juist.”

“Betere ondersteuning voor samengestelde gezinnen zou wel goed zijn. Tot nu toe gaat men op school en dergelijke nog veel te vaak uit van een kerngezin (bijv. oudercontact, facturatie). Wij zijn een samengesteld gezin en ondervonden in het begin veel moeilijkheden met onze ex'en. Andere normen en waarden zorgen soms voor hevige discussies. Ook wordt het kind van mijn man regelmatig

misbruikt als speelbal door zijn moeder. Gelukkig blijven we als gezin wel sterk staan.”

“De regelgeving rond pluskinderen o.a. naar erfeniskwesties zou beter uitgewerkt moeten worden. Zodat dit op een eerlijker manier kan tussen eigen kinderen en plusjes.”

“Mensen gratis advies geven over hun rechten en plichten in nieuwe gezinsvormen. Wij worden beticht van sociale fraude, omdat we ervoor kiezen om een latrelatie te hebben.”

“Bijkomende opvoedings- en financiële steun bij grote families. Meer steun vooral bij het krijgen van een kind. Ik heb met mijn nieuwe partner 2 kindjes samen. De oudste kinderen hadden het zeer moeilijk in het begin, dat begint nu te beteren. Veel stress en vermoeidheid met de 2 kleinsten die zeer snel na mekaar zijn gekomen. Niet veel steun in het begin van mijn partner. Daardoor en alles wat ervoor is gebeurd zijn mijn 2 oudsten geplaatst door de jeugdrechter op internaat in de week. Ook al helpt het wel om minder stress te hebben, mis ik ze enorm. Ik zou super graag hebben dat ze terug naar huis komen, maar daar beslis ik niet over jammer genoeg.”

“Vechtscheiding tussen mijn partner en zijn ex, die de huidige gezinssituatie na 10 jaar nog steeds onder druk zet. Het feit dat rechters weinig oog hebben voor het psychosociale aspect (enkel tellen van inkomen, zelfs niet van beschikbaar inkomen). Dochter die erg worstelt op psychisch vlak en waarvoor het enorm moeilijk is om hiervoor hulp te vinden, laat staan dat er samenwerking is tussen verschillende zorgactoren. Snelle toegang tot geestelijke gezondheidszorg en vlotte doorstroming naar meer gespecialiseerde diensten wanneer nodig wanneer kinderen psychische moeilijkheden vertonen. Aandacht voor de impact op je veerkracht als ouder.”

“Mijn vriend zijn ex is lang geleden ver weg verhuisd. Hij zag zijn dochter in het begin om de 2 weken in het weekend. En toen plots was haar relatie gedaan en kregen wij ineens de dochter week om week omdat zij het niet meer aan kon. Dus wij hebben heel ons leven moeten omgooien. Ineens moesten wij week om week elke ochtend en avond naar school rijden, elke dag 104km. Nadien was ik zwanger en moest ik alsnog hoogzwanger elke dag op en af rijden. Je kan best begrijpen dat ik schrik had dat er iets ging gebeuren. Uiteindelijk is mijn zoontje een maand te vroeg geboren. Nadien heb ik mijn ouderschapsverlof week om week opgenomen om haar naar school te kunnen brengen, anders kregen we het niet rond. Dus ik ben nu eigenlijk mijn ouderschapsverlof kwijt en nog niet eens aan mijn eigen kind. Nu gaat ze al een geluk bij ons in de buurt naar school.”

2.4 Een plek vinden om te wonen

Gezinnen getuigen hoe een goede plaats om te wonen belangrijk is voor het opgroeien van kinderen, maar ook hoe dit wordt bemoeilijkt door discriminatie op de woningmarkt als alleenstaande ouder, een gebrek aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen en wachtlijsten voor sociale woningen.

“Zonder goede woning kan je niet de mama zijn die je wilt, kan je je kind niet goed opvoeden. Een goede woning is de basis. Er is meer begeleiding nodig in de zoektocht naar een woning. De woningcrisis moet aangepakt worden! Na mijn scheiding wilde ik terugkeren naar de stad waar ik ben opgegroeid. Ik vond een woonst, maar deze bleek anders dan ik verwachtte. Er was een vocht- en muizenprobleem. Ik contacteerde de huisbaas, zocht rattenvergift, ging naar de huurdersbond, maar het mocht niet baten. Met mijn (pro deo) advocaat werd er een compromis gesloten met de huisbaas. Ik had enkele maanden de tijd om een nieuwe woonst te vinden. Ik dacht dat dit wel zou lukken, maar kom nu een realiteit tegen die ik niet kende. De zoektocht naar een woonst is moeilijk. Qua hulpverlening voel ik me van het kastje naar de muur gestuurd en ook bij de verhuurders voel ik veel vooroordelen (alleenstaande mama, ziekte-uitkering). Ik voel me tekortgeschoten als mama, heb heel veel stress en voel me niet gehoord! Ik heb epilepsie en stress is een trigger voor aanvallen. Ik heb de laatste tijd al enkele aanvallen gekregen. Dit leidt tot gevaarlijke situaties voor mijn kind. Zij moet te snel volwassen worden! Op de school van mijn kind merkten ze de situatie ook op. Ze zijn lief en willen mijn kind helpen door bv. warme maaltijden te geven. Dat is fijn, maar ik voel me wel te kort geschoten. Het CLB werd er bij gehaald. Ik voelde me als mama aangevallen. We bekeken de piste van internaat als tussenoplossing, maar mijn kind zei: ‘Mama, ik ga je niet in de steek laten.’”

“Ik ben een op invaliditeit alleenstaande moeder van 2 kinderen. Ik heb lange tijd verbleven op een psychiatrische afdeling na emotionele mishandeling in mijn kinderjaren en tijdens een 25 jaar durend huwelijk. Ik ben wachtende op een sociale woning, kom juist niet onder de armoedegrens en heb ook geen recht op voedselpakketten.”

“De zoektocht naar een huis verliep heel moeilijk. Ik voelde mij gediscrimineerd als alleenstaande moeder, omdat huisbazen steeds vroegen hoe ik dat (alleen) zou kunnen betalen. Ik heb ook een andere culturele achtergrond en als ze mijn hoofd zagen, zeiden ze nog voordat ik binnen was dat ik het niet zou krijgen. Ik heb heel veel ‘neen’ gehoord. Toen ik een woning vond, was dit niet in orde. Ik betaalde 800 euro voor een appartement waar het steeds in de 30 graden binnen was. Er liepen verwarmingsbuizen onder de vloer en door het appartement, bedoeld om het hele gebouw te verwarmen. We konden er amper slapen, steeds met deuren en ramen open. Ik heb dan gedreigd met de Huurdersbond om het pand onbewoonbaar te laten verklaren. Uiteindelijk heeft de huisbaas een deel laten isoleren, maar dat was niet genoeg. De huisbaas heeft dan mijn contract

stopgezet en ik heb een ander huisje gevonden, dankzij iemand die een goed woordje heeft gedaan bij zijn huisbaas. Zo belangrijk dat ge een dak boven uw hoofd hebt, dat ge veiligheid en geborgenheid aan uw kind kunt bieden. Dat is het meeste wat ge uw kind in zo'n situatie kunt aanbieden."

"Een woning toegewezen krijgen als alleenstaande ouder."

"Premies voor eenoudergezinnen om de zotte huurprijzen te betalen. Als eenoudergezin is de huurlast veel te hoog."

"Maak het voor alleenstaanden met kids ook mogelijk om te kopen, 700 en meer uitgeven aan huur op de privémarkt mocht, maar een lening mocht ik niet aangaan? Ooit waren we dakloos, op het OCMW konden we niet rekenen. We hebben 4 jaar op een sociale woning moeten wachten."

Soms beslissen alleenstaande ouders om bij familie in te trekken.

"Doordat mijn ex en ik een gezamenlijke eigendom hadden, kon ik als alleenstaande moeilijk een betaalbare woning vinden. Ik was gelukkig goed opgevangen door mijn moeder. Onze band is enorm versterkt waardoor ik nog steeds bij haar verblijf. We hebben onze centen bij elkaar verzameld en samen een appartement gekocht."

"Ik woon bij mijn ouders en zus. Ik kan financieel niks huren of kopen. Ik moet de eindjes aan elkaar knopen op het laatste van de maand om rond te komen, de papa betaalt wel alimentatie voor ons zoontje, maar dat is maar een peulschil."

De woningproblematiek kan ouders ervan weerhouden om tot een scheiding te beslissen.

"Meer betaalbare woningen. Er is een grote schaarste aan opvangwoningen voor mensen in mijn situatie of in andere moeilijke situaties. Er zouden veel meer woningen beschikbaar moeten zijn vanuit het OCMW, sociale verhuurkantoren, CAW... Ik ben altijd huismoeder geweest. De kinderen en ik zijn altijd ten laste geweest van mijn man. Toen ik besloot dat het thuis niet meer ging door jaren aan emotioneel misbruik en erg controlerend gedrag stond ik met mijn rug tegen de muur. Van het OCMW kon ik niets krijgen, want we woonden nog samen en ik was ten laste bij hem. Ik moest eerst een woning zoeken voor mezelf en de kinderen eer ik recht zou hebben op een leefloon. Zoek maar eens een woonst voor uzelf en 4 kinderen zonder inkomen, noch vermogen. Het verplichtte me om bij mijn man te blijven en de kinderen hetzelfde misbruik te laten ondergaan."

Ook alleenstaande ouders die een woning hebben kunnen verwerven, getuigen dat het niet evident is om het financieel haalbaar te houden.

“Ik ben alleenstaande ouder met 2 kinderen. Met mijn ex-partner kochten we een huis. Bij de scheiding kon ik hem uitkopen, maar dat was een financieel moeilijke periode. Het huis is helemaal niet wat het moet zijn. Verkopen en iets anders kopen is momenteel niet aan de orde. De huizenprijzen liggen gigantisch hoog. Kiezen voor een verbouwing is als alleenstaande en fulltime werknemer bikkelhard, bovenop de opvoeding. Dus niet alleen financieel, maar ook om alle ballen in de lucht te houden.”

“Verbouwen met een handicap als alleenstaande is een high way naar burn-out. Erkenning dat alleenstaande ouders met loonbehoud 75 procent mogen werken, zou deze mensen misschien voor armoede behoeden. Of hetzelfde resultaat met een andere regeling (bijv. belastingvoordeel optrekken). Het is echt niet leefbaar. Er is geen oplossing als je niet voltijds kan werken... Ik probeer al 6 jaar aan een belangrijke verbouwing (het regent binnen etc.) te beginnen. Als alleenstaande ouder leef ik de laatste 15 jaar op de rand van of in een burn-out. Het is allemaal al veel te veel zonder die verbouwing. Ik heb constante financiële zorgen.”

Samengestelde gezinnen komen voor de uitdaging om een voldoende grote woning te vinden, die voldoende privacy biedt voor de gezinsleden.

“Sinds 2 jaar ben ik samen met een nieuwe partner. Hij heeft ook kinderen. Het is erg moeilijk om een goede en grote woning te vinden. Maar ik vind privacy voor mijn tienerdochter echt belangrijk.”

2.5 Gezin combineren met werk

Een aantal alleenstaande ouders getuigen over de moeilijke combinatie arbeid en gezin. Ze doen voorstellen voor een uitgebreider ouderschapsverlof, recht op kinderopvang en voor warme maaltijden op school.

“Alleenstaande ouders zouden voor opvang van kinderen extra voordelen moeten genieten, zoals voorrang op extra dagen in de kinderopvang. Afhankelijk van hun situatie, zouden alleenstaanden ook recht moeten hebben op meer ouderschaps- of zorgverlof. Warme maaltijden op school, gratis of aan een democratische prijs. Ik heb geen alimentatie, kom dus ook rond met enkel mijn eigen middelen. Je wilt je kinderen enerzijds gezond opvoeden, het is soms na een hectische dag nog snel koken... Ik heb soms echt het gevoel in een constante rush te leven.”

“Als alleenstaande met familie ver weg en dus weinig vangnet in de buurt is het vaak verplicht verlof nemen of onbetaald verlof. Dit is moeilijk als je enige kostwinner bent en als alleenstaande spendeer je ook al een hoog percentage tijd altijd met je kind door. Betrouwbare kinderopvang en veel beschikbare babysits in de buurt mis ik hard.”

Er zijn voorstellen van alleenstaande ouders om het recht van ouderschapsverlof te koppelen aan een kind, en niet aan een ouder.

“Voer ouderschapsverlof per kind in, i.p.v. per ouder. Meer ouderschapsverlof voor alleenstaanden zou heel fijn zijn. Nu bestaat dit per ouder, maar als bewust alleenstaande mama is er geen tweede ouder, dus ook geen extra ouderschapsverlof.”

“Langere betaalde moederschapsrust (zonder onderscheid tussen zelfstandigen en arbeiders/bedienden, wel met vrije keuze uiteraard). Ouderschapsverlof en zorgkrediet ook mogelijk maken voor zelfstandigen. Ouderschapsverlof bekijken per kind en niet per ouder per kind, alleenstaande ouders worden hierdoor benadeeld. Als alleenstaande zelfstandige mama is er geen recht op ouderschapsverlof, dat is jammer. Ik kan flexibeler thuis blijven, maar zonder inkomen is dit niet altijd haalbaar.”

“Gelijkstellen duur ouderschapsverlof een- en tweoudergezinnen. Stel ouderschapsverlof en tijdskrediet voor alleenstaande ouders gelijk aan dit voor een tweoudergezin. De keuze om een BAM te worden is een weloverwogen keuze, waar sowieso een heel traject aan vooraf gaat. Een goed sociaal netwerk is belangrijk, maar als BAM zou het ook fijn zijn om te kunnen rekenen op iets meer ouderschapsverlof of een andere vorm van werkonderbreking.”

“Alleenstaande weduwes/weduwnaars zouden een specifiek statuut moeten krijgen, omdat zij meer hulp nodig hebben, maar niet 'het dubbel' krijgen (bij twee ouders 8 maand i.p.v. 4 maand ouderschapsverlof om vakantieperiodes op te vangen). Mijn vrouw stapte uit het leven toen de kindjes 11 maanden en 4 jaar oud waren. Als alleenstaande weduwnaar krijg je op verschillende vlakken (dienstcheques, ouderschapsverlof) maar 'de helft' van wat andere koppels (ook gescheiden koppels) krijgen, komen alle beslissingen bij mij alleen terecht en heb ik nooit eens 'rust'.”

“Bereken ouderschapsverlof en ziektedagen in functie van het kind, niet i.f.v. de ouder(s). Of ondersteun alleenstaande ouders in het opnemen van die zorgrol met een extra financiële tegemoetkoming voor ouderschapsverlof bijvoorbeeld. Sociaal verlof voor opvang ziek kind is ook per ouder. Voor kinderopvang had ik een uitgerekende datum nodig. Tegen dat ik een uitgerekende datum had, waren alle plaatsen vol. Ik heb de kaart van de BAM moeten trekken. Huis van het Kind heeft me toen geholpen.”

Er zijn voorstellen om de huidige duur van het ouderschapsverlof (20 maanden voor 1/5 en 40 maanden voor 1/10 onderbreking) te verlengen.

“Als alleenstaande mama zou ik graag lange tijd 4/5de werken, maar de financiële tegemoetkoming stopt na een tijdje.”

“Meer ouderschapsverlof voor wie er alleen voor staat en toch zeker waar er geen 50-50 regeling is en tijdskrediet ook in 9/10 kunnen opnemen. Als alleenstaande mama draai ik dag in dag uit. Gelukkig ondersteunen mijn ouders de dagen dat ik tot 19uur moet werken. Nu kan ik 9/10 werken. Mijn kinderen kunnen op woensdag hun hobby's beoefenen en we moeten niet teveel inboeten. De laatste 10 maanden gaan binnenkort in. Erna weet ik niet hoe het op te lossen. Ik heb nog tijdskrediet of zorgverlof, hoe heet het, maar dit is niet alleen een lagere toelage, het is ook enkel in 4/5 op te nemen wat financieel niet haalbaar is. Ik loop mezelf nu al meer dan voorbij, hoe moet ik nog meer doen in dezelfde tijd? De vader woont op een uur rijden en wil hen niet naar hun hobby's brengen. Moet ik terug fulltime gaan werken en de kids in de opvang dropen? Want veel uitdagends is er daar niet te doen. Geen hobby's meer? Tijd voor mezelf, hobby's of bijverdienen is er niet. Dat mag ook niet in combo met ouderschapsverlof. Ademruimte voor wie er alleen voor staat zou mooi zijn.”

Een alleenstaande ouder getuigt over hoe de druk van het voltijds werken een impact had op de zorg voor de kinderen.

“Ik denk dat alleenstaande ouders financieel beter ondersteund moeten worden zodat ze meer tijd kunnen doorbrengen met de kinderen. Minder (geld)zorgen

maken een betere ouder. Ik was een gescheiden moeder met twee zonen en worstelde met het combineren van een job met mijn gezin. Ik was vaak afwezig voor mijn zonen, maar had geen andere optie dan fulltime te werken. Zelfs dan was het financieel extreem zwaar en heb financiële ondersteuning van mijn vrienden gekregen in de moeilijkste momenten. Omdat ik vaak worstelde, had ik veel stress en kon ik emotioneel niet aanwezig genoeg zijn voor mijn opgroeiende zonen. Toen zij wat ouder werden, voelde ik mij helemaal UITgezorgd en kregen zij de indruk dat zij niet welkom waren bij mij en dat zij een last voor mij waren. Ik heb hier enorm veel schuldgevoelens over, want deze tijd kan ik niet terugdraaien. Ik heb mijn kinderen niet kunnen geven wat ik hen had willen geven, nl. een ontspannen, goedgehumeurde, zelfzekere moeder die fysiek en emotioneel beschikbaar was. Ik voel mij hier best wat verbitterd over.”

Er zijn voorstellen voor minder werkuren voor alleenstaande ouders en voor het bijpassen van het loon voor gezinnen die omwille van de gezinssituatie niet voltijds kunnen werken.

“Twee uur per dag minder werken voor alleenstaande ouders. Het is niet alleen financieel zwaar, maar veel alleenstaande ouders dreigen ook in een isolement te recht te komen. Het zou helpen moesten zij bijvoorbeeld minder moeten werken (meestal is het omgekeerde het geval), zodat ze meer tijd hebben om in te zetten op de zorg en opvoeding van hun kinderen. Als alleenstaande ouder ervaar ik heel veel drempels in het opvoeden van mijn kinderen. Ook al heb ik in het algemeen een positieve ervaring, er zijn heel wat zaken die ik beter zou kunnen doen moest ik niet alleen zijn. Als alleenstaande ouder heb je niet alleen beperkte tijd voor jezelf, maar met twee kinderen kan je niet altijd de nodige aandacht aan de kinderen geven (bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding).”

“Ik zou een financiële tegemoetkoming willen krijgen als alleenstaande moeder zodat ik niet voltijds moet werken.”

“Ik heb sinds enkele jaren de diagnose autisme, net als mijn beide kinderen. Ik ben een alleenstaande ouder sinds 11 jaar. Ik kon lange tijd niet meer werken door burn-out/depressie. Momenteel werk ik 30u per week voor een bedrijf dat enkel werkt met mensen met autisme en de job is volledig aangepast (thuiswerk). Dit is voor mij de enige manier om te kunnen werken. Als je als persoon met een handicap wil werken, maar dit niet voltijds kan, wordt dit niet aangemoedigd. Je kan nergens een bijpassing krijgen op je loon. Bij de VDAB is men net strenger geworden. Bij de FOD personen met een handicap is er weinig begrip/kennis over autisme. Men ziet enkel dat je kan werken, maar gelooft het niet dat je daardoor hulp in het huishouden nodig hebt. Het is heel moeilijk voor mensen met autisme om een integratietegemoetkoming te krijgen. Dit zou echt moeten veranderen als men meer mensen aan het werk wil.”

Voor bepaalde verblijfsstatuten is er een vereiste van een minimuminkomen per maand, dat wordt verhoogd per persoon ten laste. Voor een alleenstaande ouder met kinderen kan dit bedrag oplopen.

“Geen verplichting om te gaan werken i.k.v. een verblijfsvergunning voor alleenstaande ouders. Voor alleenstaande ouders met kinderen moet bekeken worden of het haalbaar is om meer dan halftijds te werken om een verblijfsvergunning te krijgen. De impact van het werk op het gezin moet bekeken worden bij het voorstellen van een job. Om een verblijfsvergunning te krijgen, is een alleenstaande mama met 6 kinderen met een beperking verplicht om meer dan halftijds te gaan werken. Dat is een te zware opgave. De woning wordt niet meer goed onderhouden, mama kan de was van de kinderen niet meer bijhouden.”

Er zijn ook voorstellen voor meer mogelijkheden tot onbetaald verlof en om nettoloon om te zetten in vakantiedagen.

“Recht op zelfzorgverlof. Als alleenstaande ouder van 2 kids, met een fulltime job, heb ik het gevoel dat ik mezelf voorbijloop. Tot voor kort had ik recht op 45 dagen per jaar onbetaald verlof. Ik had die nodig, niet voor opvang maar voor mezelf. Vanaf dit jaar hebben we maar recht op 20 dagen onbetaald verlof.”

“Kinderen 'ten laste' wordt enkel vertaald in meer nettoloon terwijl soms meer vakantie beter is. Je zou dus dat extra nettoloon kunnen laten omzetten in meer vakantiedagen, waarbij je werkgever die extra vakantiedagen niet moet betalen.

Alleenstaande ouders houden een pleidooi voor voldoende plaatsen in de voorschoolse en buitenschoolse kinderopvang, en voor een betaalbaar systeem.

“Toen ik als BAM besloot om te verhuizen om dichterbij mijn ouders te gaan wonen, zodat ze mij konden ondersteunen, stootte ik op het gebrek aan kinderopvang. In de gemeente waarnaar ik wilde verhuizen was er een wachtlijst van 1 jaar. Ondertussen zijn we 1,5 jaar verder en kreeg ik nog geen bericht. Het minimum lijkt me dat er na afloop van het normale zwangerschapsverlof een opvangplek is als de vrouw weer gaat werken. En als er onvoldoende georganiseerde opvang is, waarom krijgt een vrouw of man die voor een eigen kind wil zorgen daar dan geen vergoeding voor van de overheid?”

“Ik ben alleenstaande moeder en vond geen plaats in de kinderopvang. Ouderschapsverlof is onbetaalbaar voor mij en mijn kind meenemen naar het werk is verboden. Ik heb geen netwerk of vangnet. Ik moet dus voltijds werken en ben constant doodmoe. Mijn kindje ziet hier ook van af. Ik heb echt de indruk dat

de overheid wil dat enkel rijke ouders kinderen krijgen en ontraden aan alle andere mensen..."

"Reeds bij 1 maand zwangerschap vond ik geen plaats voor mijn kind. Als alleenstaande mama gaf dat wel stress, want ouderschapsverlof nemen was financieel geen optie. Zorg dat iedereen inkomensgerelateerde opvang kan vinden. Een tweede probleem is de opvang op school, die is betalend onder de middag en 's morgens voor 8.15 en 's avonds na 15.15. Welke voltijds werkende ouder kan op dat moment aan de schoolsoort staan? Als straf moet je extra betalen. Als alleenstaande is voltijds werken geen keuze maar een must om rond te komen."

"Zorg voor meer scholen bijzonder onderwijs zodat kinderen in hun eigen buurt naar school kunnen gaan (en daar ook kinderen leren kennen) en niet urenlang op een bus naar de andere kant van de provincie moeten reizen, met kwalitatieve voor- en naschoolse opvang zodat ouders met een gerust hart kunnen gaan werken en hun kind zelf naar school kunnen brengen en afhalen of kunnen samenwerken met ouders uit de buurt. Nu zit mijn kind in bijzonder onderwijs zonder voor- of naschoolse opvang. Als alleenstaande moet ik dus mijn werkuren hieraan aanpassen. Betaalbare babysit vinden met toch een zekere maturiteit en oog voor de specifieke noden van een kind; avondwerk is hierdoor erg moeilijk."

"Als alleenstaande werkende ouder is het zeer stresserend en duur om voor alle vrije dagen van mijn kind opvang te vinden. Ik heb geen verlof om zelf eens bij te komen want al mijn verlof gaat naar vrije dagen, vakanties, gesloten opvang, van mijn kind. En dan mag ze nog niet ziek worden. Mijn werkgever staat geen ouderschapsverlof toe, en financieel zou dat voor mij ook moeilijk worden."

"Flexibele opvang bijv. bij avondwerk. Ik ben een gescheiden mama en er zijn geen grootouders meer (gestorven)."

"Ik ben een alleenstaande moeder van 3 kindjes en ben pas verhuisd naar België. Ik wil graag werken maar kan geen opvang vinden voor mijn kinderen na schooluren en in het weekend."

"Ik had een fijne relatie, maar mijn partner woont en werkt in het buitenland, daardoor ben ik alleenstaande moeder. Als vroedvrouw in de thuiszorg is het voor mij lastig om mijn agenda door te geven of leeg te maken. Mijn grootste moeilijkheden zijn kinderopvang wanneer ze ziek zijn, tijdens mijn werkweekend of in vakanties. Wat mij zou helpen zijn buitenschoolse kinderopvang voor werkende ouders in het weekend, een systeem van noodopvang of meer betaalde dagen sociaal verlof voor opvang van een ziek kind."

"Doordat ik er alleen voor sta moeten mijn kinderen vaak naar de voor- en naschoolse opvang. Daar betaal je als alleenstaande werkende moeder gewoon de volle pot voor. Die facturen wegen zwaar door op het budget. Aan genoeg

werkuren geraken en toch het aantal opvangmomenten te proberen beperken om financiële redenen is gekkenwerk. Op de scholen hier in de regio zijn er geen warme maaltijden. Dit zou nochtans een grote hulp zijn. Mijn zoon heeft extra aandacht nodig bij zijn schooltaken. Na school is het dus jongleren met tijd: huiswerk maken, toetsen voorbereiden, eten koken, eten, en dan alles voorbereiden voor de dag erna, kinderen op tijd in bed want die moeten er vroeg genoeg weer uit opdat mama aan haar werkuren zou geraken. Minder gaan werken is financieel onmogelijk. Het strakke ritme en de weinige mogelijkheden zorgen ervoor dat ik niet genoeg kan 'leven' en genieten met mijn kinderen. En dat voelt een beetje als falen.”

“Ik ben alleenstaande mama van 2 kindjes uit twee verschillende relaties. Na mijn verhuis terug naar België was het geen evidentie om een job te vinden die combineerbaar was met alleenstaand ouderschap (en een toen heel beperkt netwerk). Wat ik toen miste was begrip en een maatschappij die de uitdagingen van alleenstaand ouderschap erkent en waarvan de maatschappijstructuren/systemen hierop afgestemd zijn. De beperkte opvanguren van de school (voorbewaking vanaf 8u, nabewaking tot 17u, op woensdag tot 14u) maakten het moeilijk om een passende job te vinden.”

“Ik heb mijn dochter alleen opgevoed sinds haar eerste verjaardag en voltijds werken was de enige optie als alleenstaande ouder. Mijn dochter heeft veel uren doorgebracht in de schoolopvang, als eerste aanwezig 's morgens en laatste weer weg. In de loop der jaren is dit steeds moeilijker geworden. De opvang werd steeds duurder en tegelijk minder toegankelijk door de uren. Langere openingsuren en een beperking van de kostprijs zou het voor werkende alleenstaanden absoluut gemakkelijker maken.”

Alleenstaande ouders worstelen met het overbruggen van vakantieperiodes en andere vrije schooldagen.

“Deze krokusvakantie heb ik opvang nodig voor mijn jongste dochter voor twee voormiddagen. Ik heb maar opvang kunnen reserveren voor 1 van deze twee dagen. Op de tweede dag was de opvang reeds volzet. Hierbij komt ook nog dat ik voor een voormiddag opvang toch een volle dag gefactureerd krijg. Ik moet mijn budget goed bijhouden omdat ik recent gescheiden ben.”

“Qua opvangmogelijkheden is het in onze gemeente beperkt na de schooluren, dus ik werk progressief deeltijds opdat ik er zelf kan zijn als de zoon (11j) van school komt. Tijdens de vakanties dient de zoon op (dag)kampen te gaan en ik gun hem dat ook, maar dat kost handenvol geld. Als alleenstaande is dat moeilijk te betalen. Maar moet de zoon buiten het feit dat hij plots zijn papa moest afgeven daar ook nog in boeten?!”

“9 weken zomervakantie is erg lang. Door mijn echtscheiding moet ik minstens 4 weken hiervan voor de kinderen zorgen. Dat is bijna mijn volledig 'jaarbudget' aan vakantiedagen. Een betere spreiding van de zomervakantie is voor mij zeer welkom zodat ik niet al mijn vakantiedagen moet nemen in die maanden waarin het overal druk is én duurder. Betaalbare sportkampen, georganiseerd door de gemeente, zijn onmiddellijk ingevuld waardoor ik steeds op zoek moet naar ofwel duurdere kampen of alternatieve opvang tijdens zomervakantie. Ik sta er steeds alleen voor dus ik kan niet aan mijn laptop gekluisterd zitten tot de inschrijvingen open gaan.”

“Ik wou dat ik soms gewoon een vrije dag kon nemen, echt een vrije dag en niet om naar de tandarts, gynaecoloog of... te kunnen gaan, maar om mentaal te kunnen bijtanken. Mijn verlof heb ik nodig om mijn kind te kunnen opvangen. Dit schooljaar zijn er met vakanties en pedagogische studiedagen 83 dagen. Haar vader wil er 12 van oplossen. De rest moet ik zelf weten op te lossen. Mijn vakantiedagen zet ik hier integraal voor in en verder moet ik vooral mijn ouders aanspreken, terwijl ik dat liever niet doe gezien hun leeftijd, maar ik kan niet anders.”

Ook wanneer kinderen ziek zijn, is het moeilijk voor ouders om oplossingen te vinden. Er zijn voorstellen om oppas zieke kinderen van de ziekenfondsen uit te breiden en voorstellen voor meer sociaal verlof.

“Mijn kind werd ziek in de kinderopvang en moest opgehaald worden. Dit bleek onmogelijk als alleenstaande moeder omdat ik niet weg kon op het werk. Snel een oplossing zoeken voor de komende dagen is ook niet eenvoudig. Oppas voor zieke kinderen via de mutualiteit is vaak volzet voor de eerstvolgende dag en kan pas met een doktersbriefje. Alleen krijg je niet meteen een afspraak vast bij huisarts of kinderarts.”

“Dringende opvang voor een ziek kind als alleenstaande en voltijds werkende ouder is nodig, met meer capaciteit voor oppas zieke kinderen via mutualiteit en gemakkelijker aan een doktersbriefje geraken.”

“Als alleenstaande ouder is het lastig om altijd alleen opvang te moeten regelen, bijv. bij ziekte. Dit zou kindgerelateerd moeten berekend worden en niet per ouder zoals nu.”

“Ik ben alleenstaande moeder van 2 kinderen. Mijn ouders werken beide nog. Als 1 van mijn kinderen ziek is, heb ik een opvangprobleem. Ik heb maar 4 dagen verlof op mijn werk dat ik daarvoor kan inzetten. Via mijn ziekenfonds is lukt het niet altijd om oppas zieke kinderen te krijgen.”

“Ik ben een alleenstaande moeder. Ik koos daar bewust voor. We zijn net terug van een weekje ziekenhuis. Volgende week moet mijn zoontje nog een week thuisblijven. Het is niet makkelijk om opvang te regelen met mijn sociaal verlof. Gezien ik geen partner heb, zijn er maar vier dagen sociaal verlof per jaar. Een koppel heeft er dus acht. (Onafhankelijk van hoeveel kinderen je hebt). Dit is een haast onmogelijke opdracht wanneer je als maatschappij verwacht dat moeders 14 weken na de bevalling terug aan de slag gaan. Het sociaal verlof en ouderschapsverlof zouden niet aan een ouder moeten gekoppeld worden, maar aan een kind.”

Alleenstaande ouders die ook pleegzorger zijn, getuigen over de beperkte verlof- en opvangmogelijkheden. Ondertussen heeft de federale overheid hierin stappen gezet: het pleegouderverlof werd vanaf 2019 stelselmatig opgetrokken en bedraagt momenteel 10 weken.

“Meer pleegzorgverlof voor alleenstaande ouders. Ik kreeg een pleegkind als baby (5 maanden) en moest op enkele dagen tijd een opvangplekje zoeken. Uiteindelijk wou een plaatselijke crèche mij helpen en hebben ze uitzonderlijk een plekje kunnen vrijmaken. Toen was er zeer weinig tot geen verlof voorzien om een pleegkind op te vangen.”

“Mijn pleegkindje kwam op de leeftijd van 9 dagen bij mij wonen. Ik had 9 weken pleegzorgverlof, waardoor ik hem na zijn moeilijke start al vroeg naar de opvang moest brengen. Ook nu met de schoolstart merk ik dat ik harder moet puzzelen dan vrienden en collega's met kindjes van dezelfde leeftijd, doordat ik er als alleenstaande aan begon, maar vooral omdat er geen verlofstelsels zijn voor mij.”

“Pleegouders evenveel rechten als ‘gewone’ ouders geven. Ik ben alleenstaande pleegmoeder en recht op ouderschapsverlof zou welkom zijn om af en toe op adem te komen.”

“Het is heel spijtig dat ik geen ouderschapsverlof heb kunnen nemen voor mijn pleegkinderen. Toen ze bij mij kwamen was er geen enkele manier van verlof mogelijk en zijn ze onmiddellijk naar de opvang moeten gaan. Nu kan er 6 weken genomen worden bij de start van een langdurige plaatsing. Dit ging bij mijn kinderen ook niet van toepassing geweest zijn want zijn in crisis gekomen.”

“Als alleenstaande pleegouder zou men meer ouderverlof moeten kunnen opnemen omdat je geen partner hebt die ook ouderverlof kan opnemen. Administratief gezien is het niet altijd makkelijk. Ik stoot geregeld op moeilijkheden omdat de instantie(s) niet volledig op de hoogte zijn hoe alles geregeld moet worden en ik daardoor meer moet uitzoeken, googelen, bellen en mij soms meerdere keren moet aanbieden en daar heb ik geen tijd voor.”

Ook samengestelde gezinnen kaarten de moeilijke combinatie van het gezinsleven en het werk aan.

“We voelen ons vaak een uitgewrongen dwiel. We hebben een zeer beperkt netwerk. Ook niemand die in de buurt woont van grootouders of familie. Daardoor staan we er alleen voor om alles op te vangen. Tel daarbij dat we allebei voltijds werken met een pendelafstand van 45 en 60 minuten enkele richting, en dat we met een complexe gezinssituatie zitten (nieuw samengesteld gezin, drie kinderen op drie verschillende scholen, hobby's vnl. met auto wegens afstand tot de locatie). Dat weegt serieus, en vertaalt zich in spanningen en vermoeidheid. Daarbovenop komt nu ook de zorg voor onze ouders, waardoor we minder op hen kunnen rekenen en meer zorgtaken moeten overnemen.”

Voor een aantal alleenstaande ouders is het informele netwerk onmisbaar om te solliciteren of om te kunnen werken. Het zijn vaak de grootouders die inspringen wanneer gezinnen geen plaats vinden in de voorschoolse kinderopvang of oplossingen nodig hebben wanneer een kind ziek is. Eén ouder heeft een oplossing gevonden in een carpoolsysteem met burens naar de school.

“Ik werd een alleenstaande moeder toen mijn dochtertje nog maar twee maand was. Ik was nog maar 25 jaar. Mijn leeftijdsgenoten gingen feesten, uit eten... en ik zat daar. Ik had geen woonst, mijn arbeidscontract was stopgezet door mijn zwangerschap, geen rijbewijs, geen auto. De vader was niet in beeld en droeg niets bij. Ik kon geen borstvoeding geven aan mijn dochter, omdat het zo stresserend was. Ze nam het niet aan en weende heel veel. Het was veel bij elkaar, uitputtend. Ik had het geluk dat ik in die periode hulp kreeg van mijn mama. Zij was oppas als ik ging solliciteren, naar school ging, voor mijn rijbewijs ging... Zonder haar was het niet gelukt. Je kunt al die dingen niet doen, als je geen opvang hebt. En opvang vinden als je je kind niet inschrijft als je zwanger bent, vergeet het dat je een plaats hebt.”

“Ik ben 9 jaar geleden uit elkaar gegaan met mijn vriend, samen hebben we een zoontje van 9 jaar. Ik en mijn zoontje wonen samen met mijn ouders en zus. Ik voed onze zoon het meeste op, hij gaat 1 keer om de 2 weken een weekend naar de papa, de rest is hij bij mij. Ik ben blij dat ik bij mijn ouders en zus woon, als ik ga werken dan vangen ze mijn kind op, en als hij ziek is passen zij ook op hem.”

“Als alleenstaande voltijds werkende ouder kan je niet zonder netwerk. Met dank aan mijn mama die zelf 4/5 gaan werken is om voor mijn gezin alles rond te krijgen.”

“Ik mis iemand om bij te springen om mijn kind van/naar school, logopedie, kinesist, psycholoog... te brengen omdat ikzelf 90% werk (minder gaat niet om de huur te kunnen betalen) en er niet altijd kan zijn op die uren. Gelukkig kan ik gedeeltelijk carpoolen met burens naar school.”

Sommige ouders zoeken naar oplossingen onder de vorm van een nanny.

“Schaf het au pair statuut niet af. Het is een win-win situatie, voor mijn meisjes gaat een nieuwe wereld open. Het is voor mij als alleenstaande mama een perfecte oplossing om werk en kinderen goed te combineren. De au pair brengt de kleinste naar school of haalt haar op als ik werk. De sociale inspectie wil van het au pair statuut af en denkt dat elke au pair misbruikt wordt en een soort veredelde huishoudhulp is.”

“Ik ben ongeneeslijk ziek en zoek een betaalbaar systeem voor een nanny die al mijn taken overneemt als ik er niet meer ben. Niet alleen een poetsvrouw met dienstencheques: ik zoek iemand die de totale organisatie van het huishouden op zich neemt ter ondersteuning van mijn man. Voor onze dochter met zorgnoden is het moeilijk om een oppas te vinden met kennis van zaken. Het is moeilijk om een betaalbare oplossing te vinden. Een nanny is te duur, ook mensen van Helppeer en Sitly zijn voor regelmatige basis onbetaalbaar.”

Gezinnen onderstrepen het belang van een gezinsvriendelijke werkomgeving.

“Er is nood aan goed geleide en georganiseerde werkomgevingen en goede leidinggevendens. Mijn werksituatie had gevolgen voor mijn psychologische en lichamelijke gezondheid.”

“Ik ben een bewust alleenstaande moeder. Bewust, en ik wist dat het pittig zou worden, ook omdat ik weinig familie en geen ouders heb. Maar de hele maatschappij, werk en school is wel gericht op mensen met een netwerk en opvangmogelijkheden. Nu moet ik mezelf in allerlei bochten wringen op werkvlak, om dat allemaal te organiseren. Een meeting in een andere stad is al niet mogelijk, anders ben ik niet op tijd om mijn dochter op te halen. Dat geeft veel stress en is niet bevorderlijk voor een soepele sfeer, niet op werkvlak, en vaak ook niet op thuisvlak. Er is heel weinig begrip vanuit mensen die wel in een traditionele gezinssituatie zitten, met twee paar grootouders er bovenop. Mijn work-life is echt niet in balans, alle energie gaat naar werk en kind. Iets voor mij alleen bestaat eigenlijk niet. Ook een snipperdag spaar ik, 'voor 't geval dat' er iets is. Opvang of babysit voor avondvergadering, vroege starturen en weekendwerk mag betaald en georganiseerd worden door de werkgever. Dat is een grote zorg en organisatie minder. Daarnaast collectieve opvangmogelijkheden, occasionele overnachting zonder internaat, een betere

afstemming van vrije tijd in schoolverband, zodat (een deel van) het taxi-mama gebeuren niet hoeft en ook graag betaalbaar!”

“Werkgever zouden meer faciliteiten moeten creëren voor alleenstaande moeders. Strenge straffen bij discriminatie, zoals promotie missen omdat je bij je kind in het ziekenhuis was (echt gebeurd!). Ik moet altijd kiezen: werk of kind. Zo patriarchaal! Er zijn culturen in de wereld waar het de normaalste zaak is om je kinderen mee te nemen naar het werk. Mama content want ze gaat werken en kinderen content want mama is blij en ze zien nog eens iets. Collega’s zijn ook eens blij kindjes te zien. Waarom moeten ouders en zeker alleenstaanden het allemaal zelf zien te beredderen? En dan oververmoeid, ziek, langer ziek, burn-out, depressie etc. Het lijkt alsof de overheid kinderen opvoeden enkel wil voorbehouden aan rijke mensen en de rest mag ploeteren.”

“Maakbaar en aangepast werk voor alleenstaande moeders of ouders, deeltijds werken is heel moeilijk te vinden in België. Als moeder kan combinatie werk, opleiding of stage heel moeilijk zijn. Toen ik mijn pasgeboren kind had, moest ik kolven op het werk en voor mijn kinderen zorgen. Dit was zeer zwaar. Ik viel ziek. Uiteindelijk hebben ze mijn stageperiode niet goedgekeurd.”

“Werkgevers zouden moeten samenwerken met een kinderdagverblijf, om het op die manier voor ouders makkelijker en betaalbaarder te maken. Toen ik begon met mijn job, vond ik geen opvang voor mijn dochter. Ik had zelfs naar de burgemeester geschreven: ‘ik ben alleenstaande papa en ik moet vroeg gaan werken, maar ik vind geen opvang’. Ze hebben erkend dat dit een probleem is en dat ze binnen 2 jaar een vrijwilligerswerking wilden opstarten voor die vroege ochtenduren. Uiteindelijk ben ik bij onthaalouders terechtgekomen. Ik heb daar geluk mee gehad; anders ging het niet voor mij om die job te doen. Ook heb ik veel geluk met mijn werkgever: ik mag mijn dochter meenemen naar het werk. Ik werk met oudere zorgvragers, dus als die kinderen zien, zijn die blij. In dat opzicht vond mijn baas het oké dat ze mee komt op (weekend)dagen waarop ik geen opvang vindt of als de school toe is. Ik moet dan geen babysit betalen. Er is een maand geweest dat ik bijna 500 euro aan een babysit heb betaald, gewoon om te kunnen gaan werken. Dan kun je beter niet gaan werken.”

“Alles alleen doen vergt heel veel energie. Voltijds werken, huishouden, opvoeding van de kinderen, flexi job... Het is niet gemakkelijk. Je geraakt op termijn uitgeput en verliest je levenslust. Het is dan enkel overleven. Een werkgever die rekening houdt met je privésituatie kan helpen.”

“Werkgever verplichten taakhoud aan te passen. Via ouderschapsverlof ben ik 4/5de kunnen gaan werken, maar zonder aangepaste jobinhoud.”

2.6 Financieel rond komen

Verschillende alleenstaande ouders getuigen hoe moeilijk het voor hen is om financieel rond te komen. Ze vragen meer informatie over de mogelijkheden tot financiële ondersteuning.

“Ik heb een fijne en redelijk goed betaalde job, maar omdat er maar 1 inkomen is in ons gezin, blijft dit maandelijks een moeilijke puzzel. Om sociale voordelen te hebben verdienen ik net iets te veel. Het zou al een wereld van verschil maken als hier meer rekening gehouden wordt. Ik ben een ondernemend iemand en heb als alleenstaande mama altijd mijn plan getrokken, maar ben zelf wel op zoek gegaan naar de zaken waar ik recht op had, er heeft niemand mij hier ooit op gewezen, dit zou beter in kaart kunnen gebracht worden.”

“Ik werk fulltime als politie-inspecteur. Gelukkig dat ik daardoor nog een 'redelijk' loon heb. Echter is mijn loon niet voldoende en is het elke maand de eindjes aan elkaar knopen.”

“Een duidelijk overzicht van mogelijke financiële hulp voor alleenstaande ouders. Ik weet zelf niet waar ik moet aankloppen om te vragen of ik recht heb op extra steun. Daardoor loop ik misschien hulp mis. Momenteel geen eigen wagen wegens te duur. Openbaar vervoer zou goedkoper mogen zijn. Dit is een grote hap uit het budget van een alleenstaande moeder en weerhoudt me ervan om bijv. uitstapjes met de kinderen te doen.”

“Laat een gezin niet twee keer lijden na een (onverwacht) overlijden! Maak een draaiboek voor een instantie -bijvoorbeeld kindergeld- om in een situatie van onverwacht overlijden van één van de ouders het gezin te ondersteunen door andere diensten in te schakelen. Ik ben alleenstaande ouder sinds mijn man onverwacht overleden is. Daar ik zelf medische problemen heb, is het elke dag overleven om het huishouden rond te krijgen. Familie noch vrienden wonen in de buurt. Wij hebben in deze noodsituatie nooit enig contact gehad van enige instantie met de vraag of wij hulp kunnen gebruiken. Ik krijg verhoogd kindergeld en verhoogde invaliditeitsuitkering, maar het jaar daarna blijkt dan een hoge belastingbrief te wachten. Hetgeen we meer krijgen als inkomen, moeten we merendeels terug afgeven aan de belastingen.”

Alleenstaande ouders doen voorstellen voor meer betaalbare huishoudhulp of klusjesdiensten; een tussenkomst in kosten voor opvang, school, cultuur, medische kosten en nutsvoorzieningen; meer kinderbijslag; en belastingvoordelen.

“Als alleenstaande ouder is het moeilijk om financieel rond te komen. Ik heb steeds zorgen dat huishoudelijke apparatuur stuk zal gaan, dat ik misschien nooit een huis/appartement ga kunnen kopen, de studie van mijn kind(eren) niet ga

kunnen betalen als ze op kot willen gaan enz. Er is dus nooit rust. Als je fulltime werkt dan is het voor mij van belang dat iemand helpt met het huishouden (poetshulp). Maar die moet ik dan wel kunnen betalen. Poetshulp zorgt voor structuur en rust in het huishouden. Betaalbare vakmensen vinden die de tuin willen helpen ompitten, puin wegdoen, muren schilderen... Ik leef jaren in deze situatie en geraak amper vooruit omdat ik geen mensen ken die willen helpen. Vakmensen kan ik ook niet betalen. Al mijn spaargeld heb ik omwille mijn scheiding aan advocaten uitgegeven. De procedure heeft 10 jaar geduurd. Ik heb geen droogkast, geen afwasmachine, geen eigen woning, geen degelijke meubels, muren zijn niet geschilderd in de huurwoning enz. Hier word ik niet zo gelukkig van.”

“Een dienst die zich bezighoudt met klussen aan betaalbare prijzen (elektriciteit, sanitair, herstellingen in huis...) zou heel welkom zijn. Ik ben zelf niet in staat me te verdiepen in elektriciteit of sanitair naast mijn eigen dagelijks huishouden en fulltime job. Ben dus niet in staat een badkamerkraan te vervangen, een stopcontact of schakelaar te vervangen, maar schrik altijd van de prijzen.”

“Goedkopere tarieven voor babysit, kampjes en hobby’s voor alleenstaanden met een beperkt inkomen wegens handicap.”

“Terugbetaling van openbaar vervoer voor gezinnen met alleen een ouder met een minderjarig kind (overleden partner).”

“De maatschappij is nog steeds gericht op het kerngezin, met voordelen zoals 'gezinstickets' voor culturele en ontspannende activiteiten. Waar zijn de kortingen voor de alleenstaande ouder, want die dragen de vaste kosten alleen t.o.v. partners met kinderen?”

“Rekening houden dat je de enige loontrekkende bent op vlak van fiscale lasten (onroerende voorheffing, gemeentebelasting), energieprijzen en andere vaste kosten. Alleenstaande ouders zouden meer financieel ondersteund moeten worden.”

“Minder belastingen voor alleenstaande ouders.”

“Alleenstaande moeders zouden meer kinderbijslag of een andere vorm van financiële steun moeten krijgen om minder stress te hebben op dat vlak.”

“De kinderbijslag voor alleenstaande ouders is absoluut ontoereikend: een kind waarvan 1 ouder overlijdt, heeft recht op wezentoeslag, een kind dat geboren wordt en slechts 1 ouder heeft van in het begin moet het maar zien te rooien op de aalmoes die een eerste kind in het oude systeem van kinderbijslag toebedeeld krijgt. Meer financiële ademruimte via de kinderbijslag of een grotere fiscale aanpassing is echt broodnodig.”

“Ik ben 17 jaar geleden gescheiden, maar dat weegt financieel door nu ik als alleenstaande op pensioen ben en ook geen goed gevuld spaarpotje meer heb. Want drie kinderen laten studeren kost geld. Ook al had ik alimentatie voor de kinderen, kindergeld en studiebeurs. De lasten van verwarming, verlichting... kosten veel. Betere tarieven voor alleenstaanden en alleenstaande ouders.”

Een aantal alleenstaande ouders doen voorstellen voor een meer betaalbare hulpverlening.

“Meer betaalbare hulp en meer financiële ondersteuningsmogelijkheden voor mensen met autisme. Mijn aanvraag bij de FOD voor een integratietegemoetkoming wordt telkens afgewezen, terwijl ik toch echt hulp nodig heb in het huishouden enzovoort. Wij zijn een eenoudergezin van 3. Wij hebben allemaal autisme. Betaalbare hulp is zo goed als onbestaande voor ons. Als die er is, zijn er wachtlijsten en de hulp is beperkt in de tijd.”

“Mijn ex is alcoholieker. Dat heeft tot een scheiding geleid. Mijn dochter heeft dyslexie en mijn zoon ADHD. Mijn ex en ikzelf zijn hoog opgeleid. Zelfs voor ons, een gezin met financiële middelen en makkelijke toegang tot informatie, is hulp zoeken/vinden heel erg moeilijk. Ik ga tweewekelijks naar de psycholoog (65 euro per consult), mijn dochter volgt logopedie (40 euro) en gaat bij psycholoog (65 euro). Waarom worden kinderen met dyslexie of andere problemen niet op school geholpen door logopedisten? Waarom zijn er op scholen geen psychologen? Dat zou de hulp laagdrempeliger maken en goedkoper.”

“Terugbetaling orthodontist is hetzelfde als bij tweeoudergezinnen. Laat dit aanpassen, want het kost mij, ondanks een extra verzekering, nog veel.”

“De vader van mijn zoon is overleden toen mijn zoon 11 was. Hoewel hij als wees toen recht had op dubbel kindergeld, was het voor mij als alleenstaande moeder gedurende de jaren na mijn partners dood, een moeilijke periode. Belastingen allerlei liepen gewoon door en wij moesten alles van mijn inkomen betalen. Mijn zoon had zware leerproblemen ontwikkeld en ik betaalde zijn bijlessen zelf. Het had me toen geholpen als een instantie daarin tegemoet gekomen was.”

Voor sommige alleenstaande ouders is de hulp van het OCMW onvoldoende.

“Als mindervalide alleenstaande mama moest ik aankloppen bij het OCMW voor hulp en die leggen mij het vuur aan de schenen. Het is sowieso al niet leuk om hulp te vragen, maar als je erom moet smeken, denk ik dat er beleidsmatig toch iets niet juist zit.”

“Nauwere opvolging door overheid (Kind & Gezin, OCMW, gemeente) van gezinnen die in een moeilijke situatie zitten of zullen terecht komen. Ik vind dat een OCMW vaak te afwachtend is en zelfs een hulpvraag probeert af te wimpelen. Gelukkig ben ik digitaal mee en kan ik veel dingen zelf opzoeken en uitproberen, maar als ik persoonlijk naar een OCMW stap met een concrete hulpvraag wordt daar weinig mee gedaan. Ik ben een alleenstaande mama die na de scheiding achtergebleven is met enorme schulden. Ik werk in een kinderdagverblijf waar hard werken niet voldoende kan verloond worden. Ik heb een medisch probleem waardoor medicatie en dokterskosten snel oplopen, zelfs met een verhoogde tegemoetkoming. Mijn zoon sukkel ook met zijn gezondheid. Als moeder wil je ook hobby's en ontspanning aanbieden aan je kind wat financieel enorm zwaar is. Op sommige dingen kan je korting krijgen via de verhoogde tegemoetkoming, maar dat is maar zelden het geval. Maand na maand voelen dat je dichterbij 'armoede' komt is mentaal enorm zwaar.”

“Het OCMW kan meer steun bieden aan alleenstaande ouders die het tijdelijk financieel moeilijk hebben.”

Alleenstaande ouders geven ook meermaals aan dat ze 'net uit de boot' vallen als het gaat over inkomensgrenzen bij tegemoetkomingen en financiële voordelen.

“Financiële voordelen op vlak van vaste kosten (woning, elektriciteit, gas, water) voor eenoudergezinnen, waarvan het kind grotendeels of geheel door één ouder opgevoed en onderhouden wordt. Ik heb financiële moeilijkheden sinds de grote stijging van de consumptieprijzen. De woning is mijn eigendom waardoor ik weinig aanspraak maak op voordelen. Het loon is in geen geval evenredig mee gestegen. Ik zou niet weten waar ik hulp kan zoeken.”

“Er kan een extra gegeven worden i.v.m. de school/opvang facturen, want dit is een zeer grote hap uit mijn budget. Ik ben alleenstaande mama geworden. Dit is financieel enorm moeilijk. Ik verdien 'te veel' om ergens iets extra te krijgen (en ik verdien echt niet veel). Ik krijg steun van familie, maar uiteraard kan ik financieel niet blijven rekenen op iedereen.”

“Als alleenstaande, goed verdienende moeder voel ik me soms net uit de boot vallen. Niet in aanmerking komen voor sociale tarieven gezien mooi loon, maar toch moet ik alles alleen dragen en is het financieel zwaar.”

“Recht op extra hulp of extra budgettaire voordelen als alleenstaande. Als alleenstaande moeder glip ik overal door de mazen van het net om iets extra's te bekomen.”

“Ik heb een tijdje in schuldbemiddeling gezeten na ziekte. Tijdens deze periode kreeg ik bijvoorbeeld de Uitpas. Eenmaal gedaan, kan ik hier niet meer van genieten. Ik moet terug de volle pot betalen voor de activiteiten van de kinderen, waardoor ze niet alles meer kunnen doen. Dit omdat ik als alleenstaande juist genoeg verdien.”

“De overheid zou voor alleenstaande ouders meer financiële steun kunnen geven. Als weduwe kreeg ik geen studietoelage, omdat ik een beter inkomen had, maar moest daardoor wel ploeteren om mijn dochter te laten studeren. Heb gelukkig hulp mogen ontvangen van mijn ouders.”

Een aantal alleenstaande ouders stippen aan dat de ex-partner de alimentatie niet betaalt, dat het bedrag te laag is of dat er bij de scheiding geen alimentatie werd afgesproken.

“Gratis gerechtsondersteuning en hulpverlening van advocaten. Ik ben een gescheiden moeder van 3 meisjes met co-ouderschap, één week op twee. Ik ben hertrouwd en sinds twee jaar verblijven de kinderen terug voltijds bij mij. Hun vader trekt de helft van de belastingen, maar helpt niet mee financieel. Dit is heel zwaar voor ons gezin.”

“Het zou verplicht moeten worden dat beide ouders evenveel moeten bijdragen voor de opvoeding van hun kinderen. Na mijn scheiding heeft mijn ex-man financieel niet bijgedragen in de opvoeding van onze kinderen. Gelukkig was mijn huidige partner bereid om de kosten samen te dragen voor de kinderen.”

“Ik heb 3 kinderen met twee verschillende ex-partners. Ik werk met onregelmatige uren en de papa van mijn jongste helpt niet met de opvoeding. Na haar geboorte bleek hij een drugsprobleem te hebben (ontwikkeld). Ik heb via CAW, huisdokter, drugsexpertisecentrum en politie een advocaat genomen en de papa uit huis laten zetten met deurwaarder. Tot nu betaalt hij niks.”

“Ikzelf ben meerdere jaren thuisgebleven om de zware zorg van de 2 kinderen met een beperking op mij te nemen. 2 jaar terug ben ik gestart als zelfstandige in hoofdberoep met hulp van een transitiepremie. Dit moet ik minimum 3 jaar volhouden omdat je anders de gelden terug moet storten. Intussen zit ik meer dan 5 jaar in een vechtscheiding met mijn ex verwickeld. Zelf draag ik de zorg voor de 3 kinderen maar intussen heeft mijn ex amper iets van de buitengewone kosten betaald.”

“Mijn ex heeft niet eerlijk zijn beroepsinkomsten aangegeven waardoor de alimentatie erg laag ligt (ook al verdient hij meer dan het dubbele). Ik heb het kind tijdens de week en dus ook alles om te regelen en de kosten die daarbij komen (steunzolen, astma, tandarts, schoenen en kledij, schoolrekeningen...).”

“De financiële plichten zouden eerst van het loon door DAVO moeten afgehouden worden i.p.v. heel de rimram van in 12 maanden minstens 3 keer geen alimentatie betalen. De rompslomp is ten nadele van de ouder waar het kind gedomicilieerd is. Er moet een kortere procedure zijn en geen betekenis van vonnis, deurwaarder etc.”

“Indexaanpassing bedrag van alimentatie.”

“Automatisch loonbeslag van zodra het bedrag van de alimentatie gekend is. Het correcter laten betalen van alimentatie door de ex-partner.”

Er is ook een getuigenis van een ouder na scheiding die de alimentatie een zware kost vindt.

“Alimentatie is een zware kost om te dragen eens de kinderen oud genoeg zijn om een studentenjob te hebben.”

Een alleenstaande moeder na het overlijden van haar partner, klaagt de situatie van het ontbreken van een weduwepensioen of overgangsuitkering aan omwille van de leeftijdsvoorwaarden (minimum 49 jaar zijn) en de voorwaarde van gehuwd zijn. Ze vergelijkt haar situatie met gescheiden ouders die wel alimentatiegeld kunnen vorderen.

“Mijn partner is in 2022 plots gestorven en wij waren niet getrouwd, enkel 11 jaar wettelijk samenwonend. Hierdoor heb ik geen recht op een overgangsuitkering. We hebben samen 2 kinderen. Omdat hij plots overleden is, hebben we ook niet meer de kans gehad om te kunnen trouwen zoals vele koppels nog doen wanneer er een overlijden van de partner in de nabije toekomst verwacht wordt. Ik vind dat in deze tijd wettelijk samenwonen en trouwen gelijkgesteld moeten worden om de voorwaarden te bepalen voor een weduwepensioen of overgangsuitkering. Zeker wanneer het koppel samen kinderen heeft in het belang van de kinderen. Ik vind ook dat er geen minimum leeftijd moet zijn op het weduwepensioen. Voor oudere overlevende partners telt dit nog wel, maar voor de jongere weduwen niet. Ik begrijp dat niet. Jonge weduwen/weduwenaars zijn nog veel tijd met de kinderen bezig. Hun toekomst moet nog starten. Ik wil onze kinderen zoveel mogelijk helpen met hun schoolwerk, voor hen beschikbaar zijn... Ze hebben al geen vader meer. Dat is al erg genoeg. De impact van het gemis van een partner is zo groot dat ik me momenteel nog steeds niet in staat voel om te gaan werken sinds het overlijden van mijn partner. De zorg voor de kinderen en het huishouden alleen moeten doen in combinatie met werken, is voor mij momenteel nog niet haalbaar en ik weet niet in welke mate dit nog mogelijk zal zijn. Bovendien is de administratie, die bij een plots overlijden komt kijken, ook enorm. Het feit dat digitale middelen en onpersoonlijke klantendiensten worden ingezet, maakt het geregeld nog complexer. De eerste 2 maanden moest ik alles uitzoeken wat enorm veel tijd en

energie kostte waardoor ik niet kon gaan werken. Ik deed dit tijdens de schooldag omdat 's avonds de zorg voor de kinderen alle tijd in beslag nam. Mijn voorstel is: zorg voor 1 aanspreekpunt voor de administratie bij overlijden, die goed op de hoogte is over deze materie. Stel het weduwepensioen gelijk voor wettelijk samenwonenden en schaf de leeftijdsgrens hiervoor af. Blijkbaar moesten we maar 1 dag getrouwd zijn en dan telde de periode van wettelijk samenwonen wel mee. Hoe belachelijk is dat. We moeten het met 1 loon doen. Wat ons overkomen is, we hebben dat niet gewild. Wij moeten fulltime voor de kinderen zorgen en er is geen alimentatiegeld dat ons gegeven wordt. Behandel ons dus ook niet zoals gescheiden ouders.”

2.7 Kinderen opvoeden

Alleenstaande ouders getuigen hoe ze alle beslissingen alleen moeten nemen.

“Omdat mijn (ex-)partner in zijn land van herkomst vast werkte en ik hier, zijn we uit elkaar gegroeid. Immers, 3 maanden na de geboorte van ons tweede kind brak Corona uit. Ook essentiële reizen mochten niet meer. Het duurde meer dan 1,5 jaar voor we elkaar terug zagen, niet evident met twee heel jonge kinderen. Het bleek hoe langer hoe moeilijker om de relatie gaande te houden op afstand, met twee jonge rakkers. Dus ik verbrak de relatie, met kinderen van 5 en 3,5 jaar. Ik heb gelukkig een eigendom, maar moet wel echt alles altijd alleen doen en beslissen i.v.m. de kinderen.”

“Als alleenstaande ouder (24/24 7/7) ben je altijd degene die beslissingen moet nemen, soms is dat handig om niet te moeten overleggen, maar als het om echt belangrijke zaken gaat dan zou dat toch fijn zijn om er niet alleen voor te staan.”

“Als alleenstaande moeder is een fulltime job en fulltime mama zijn enorm energievretend. Je moet maar alles zien te runnen zoals anderen zonder enige aanpassing.”

“Als alleenstaande ouder heb je soms het gevoel dat je verdrinkt in paperassen en verantwoordelijkheden. Er is niet altijd een volwassene in de buurt om dagelijkse dingen mee te bespreken, je neemt alle beslissingen gewoon zelf. Mijn voorstel is dat ALLE politici van welke strekking of niveau ook, eens een maand alleen, zonder partner, gaan leven met hun kinderen. Dan zullen ze snel tot oplossingen komen om het voor alleenstaande ouders draaglijker te maken.”

Sommige alleenstaande ouders zouden graag steun krijgen van iemand om even rust te hebben of om een periode tijdelijk voor de kinderen te kunnen zorgen.

“Meer ruimte voor laagdrempelige ondersteuning in de eigen buurt. Als alleenstaande ouder met een pleegkind en een bio dochter is het jongleren. Zeker in periodes dat het moeilijk loopt met de pleegzoon is het moeilijk om elke dag voldoende energie te hebben en de zorg te kunnen delen i.f.v. ademruimte. Er is steun vanuit pleegzorg en een traject in een OOC is gelopen, maar er is geen oplossing die echt past bij ons gezin. Het hebben van een netwerk waarbij je terecht kan is 1, maar mensen die je in de dagelijkse week kunnen ondersteunen is veel moeilijker.”

“Mijn ex is vertrokken naar zijn nieuwe vriendin. Ik viel met 3 kinderen terug op een inkomen van 1800€ + 450€ alimentatie. Hiervan moest ik een lening en kosten betalen, en in levensonderhoud voorzien. Ik deed alles voor mijn kinderen

en heb mezelf hierdoor zelfs eten ontzegd. Wat zou mij geholpen hebben? Een buddy die me hielp en luisterend oor was. Nu heb ik alles zelf moeten uitzoeken en dit kostte tijd en energie die ik niet had. Bijgevolg is na 8 jaar mijn lichaam gecrasht. De kinderen zijn toegewezen aan mij in een verdeling 12/14. Ik heb in hun puberteit alleen ingestaan voor hun opvoeding, wat ik zelf als een serieuze uitdaging heb ervaren. Niemand om mee te overleggen of mee af te stemmen als ik een beslissing moest nemen. Ik heb weinig tot geen hulp gekregen. Ik had iemand nodig die me even terug op de rails kon zetten. Even iets uit mijn handen kon nemen, zodat ik ook even rust kon nemen. Ik heb het toch maar gedaan met vallen en opstaan.”

“Als bewust alleenstaande ouder zijn de nachten het moeilijkste, daar heb ik nooit hulp voor. Ik heb een goed netwerk, maar niemand die wil/kan helpen met een nacht (of gaan slapen bij iemand).”

“Alleenstaande ouders moeten maar gewoon meedoen met (samengestelde) gezinnen. Vergeet niet dat je voor alles ALLEEN staat. Ook in de opvoeding van je kinderen. Mijn voorstel: een sociaal tarief voor alleenstaande ouders voor bijv. opvang, psycholoog, babysit...”

“Tijdelijke opvang waar kinderen naartoe kunnen gaan als je een alleenstaande ouder bent. Als mama kwam ik alleen te staan. Na veel dingen meegemaakt te hebben ben ik in opname gegaan. Ik had geen opvang voor mijn kinderen en niemand die voor mijn kinderen kon zorgen, dus ik heb ze moeten plaatsen in een instelling.”

“Het is me niet gelukt om een buur of kennis te vinden die bijvoorbeeld mijn kind naar/van school zou kunnen brengen/halen als ik ziek ben. Als er een betaalbare babysitdienst zou bestaan voor zulke situaties zou het mij helpen. Ik ben alleenstaande ouder en ben 6 dagen op 7 verantwoordelijk voor mijn kind. Ik heb geen familie in België. Het moeilijkste is als ik zelf ziek ben: ik moet blijven zorgen voor mijn kind en kan niet de nodige rust krijgen. Ik heb geen oplossing gevonden voor dit probleem.”

“Een contactpersoon die spontaan optreedt bij een ziekenhuisopname van een alleenstaande ouder voor regeling kinderopvang minderjarigen.”

“Ik denk dat er bij moeilijkheden een betere ondersteuning moet zijn voor alleenstaande ouders met kinderen, zowel op vlak van medische zorg als opvang/gezinsondersteuning, al is het maar voor een korte periode. Ik kwam in een burn-out/depressie terecht enkele jaren terug. Kort nadien verliet mijn man mij en zette hij de scheiding in. Ik stond er plots alleen voor met de kinderen (co-ouderschap). Ik had weinig steun aan familie. Mijn mama is al overleden en mijn papa is enkel met zichzelf bezig.”

Alleenstaande ouders zouden graag meer informatie en advies op maat krijgen over de opvoeding.

“Iemand die gratis info geeft over scheiding en verschil van opvoeding op de 2 plaatsen.”

“Opvoeding is heel zwaar en kinderen hebben vaak tekortkomingen zowel financieel als emotioneel als ouders alleen moeten opvoeden. Ik ben als jonge mama in het begin goed ondersteund geweest door een CKG en kreeg opvoedingsondersteuning. Dit heeft me enorm geholpen omdat ik zoekend was en niet goed wist waarom kinderen bepaalde dingen doen. Ik vind dat elke ouder hierover moet geïnformeerd worden.”

“Als bewust alleenstaande mama zou ik graag makkelijker de weg vinden naar advies rond opvoeding en het omgaan met mijn dochter. Iemand waarmee ik kan sparren en tips van kan krijgen. Het advies van vrienden en familie helpt maar tot op zekere hoogte. Ik zou soms meer open, breder willen kunnen spreken met een deskundige. Vragen waar ik mee worstel zijn: hoe zeg ik nee? Hoe zorg ik ervoor dat mijn kind niet verwend wordt? Hoe leer ik mijn kind omgaan met teleurstellingen? Hoe ga ik om met de stress van het werk en goed moederschap? We zijn gelukkig nog niet tegen grote issues aangelopen, mijn dochter en ik.”

“Een begeleider/professional die wekelijks een uur komt 'mee spelen', observeren en tips kan geven. Reeds beroep gedaan op gezinsbegeleiding door een CKG, maar heb nog meer ondersteuning nodig. Zeer verschillende opvoedingsnoden van de twee kinderen die qua leeftijd erg dicht bij elkaar liggen in een eenoudergezin. Het jongste kind is erg bepalend voor de sfeer in huis (agressief), er is een vermoeden van autisme.”

Een alleenstaande ouder getuigt hoe een gebrek aan ondersteuning in de opvoeding heeft bijgedragen tot de scheiding.

“Een groot gezin is fysiek, emotioneel en financieel zwaar. De relatiebreuk is vooral gekomen door slaapttekort, een lastige tweelingzwangerschap en actieve/heftige kinderen, en geen hulp van derden. De tweeling is geboren ten volle corona. Er was geen kraamhulp en de begeleiding van de gynaecoloog en vroedvrouw was beperkt. Overal waar ik aangaf het moeilijk te hebben of raad vroeg kreeg ik weinig tot geen gehoor (kind en gezin, kinderarts, school...).”

Alleenstaande ouders vragen meer begrip van de school voor de gezinssituatie en communicatie naar beide ouders.

“De schoolprestaties van mijn zoontje hebben sterk geleden onder de scheiding. De directie en de juf waren op de hoogte van de moeilijke thuissituatie en toch werd mijn zoontje regelmatig berispt en kreeg hij straftaken omdat hij niet in orde was met zijn schooltaken. Hierdoor voelde hij zich nog slechter. Als ouder verwacht je begrip, en niet dat je weer eens het gedrag van je kind moet gaan ‘rechtvaardigen’.”

“Ik verwachtte meer begrip en ondersteuning vanuit de school om mijn werk en verwachtingen van de school waar te maken. De school gaat ervan uit dat de door hun gestelde verwachtingen en opgelegde taken uitvoeren de evidentie zelf is. Als alleenstaande man was het een opgave om werk en gezin (opvoeding) te combineren.”

“De communicatie met mijn partner die gescheiden is op het vlak van school of hobby's. Vaak (bijna altijd) wordt enkel gecommuniceerd naar de moeder toe. Vader was nooit op de hoogte van activiteiten, meebrengen materiaal, in orde zijn dus omtrent zijn dochter. De situatie rond de plusdochter en haar problematiek, wat uiteindelijk autisme blijkt te zijn, verliep ook moeilijk. En de zoektocht naar begeleiding, ondersteuning hieromtrent. Vaak wordt er automatisch gecommuniceerd met enkel de moeder waardoor wij niet de juiste info verkrijgen.”

“Kan de overheid scholen niet (meer) sensibiliseren over kinderen in een scheiding? En een toolkit ontwerpen bijvoorbeeld.”

“Als je niet in een (centrum)stad woont, is hulp vaak moeilijker te vinden (bijv. geen Huis van het Kind). Ik wil niet via CLB omdat 'stempel' en 'vooroordelen' op school dan groter worden. De school heeft vooroordelen omdat ik alleenstaande ouder ben waardoor mijn kind als minderwaardig wordt aanzien. Er wordt geen rekening gehouden met de uitdagingen die hij heeft om te schakelen tussen 2 omgevingen (bij mij of vader). Toen hij nog kleuter was, had de rechter vastgelegd dat hij 1 weekdag/maand ook bij zijn vader moest zijn die ongeveer 90 km ver woont, waardoor hij maandelijks een schooldag miste (was tot bereiken leeftijd van schoolplicht). Ik werd door school aangesproken dat hij wel voldoende aanwezig moest zijn om te kunnen overgaan. Dit terwijl hij zeer goed mee kan op school (zit ondertussen zelfs in kangoeroeklas).”

Heel wat ouders getuigen over de nood aan professionele ondersteuning van kinderen naar aanleiding van een scheiding of het vormen van een samengesteld gezin, of naar aanleiding van een andere problematiek. Net zoals andere ouders kaartten alleenstaande ouders de wachtlijsten in de hulpverlening, een gebrek aan een gepast (betaalbaar) aanbod of een gebrek aan informatie aan.

“Zoeken doorheen alle wachtlijsten. Een alleenstaande mama met 4 kinderen zoekend naar hoe ouder zijn van 4 kinderen, met 1 kind met ASS.”

“Minder lange wachtlijsten voor thuisbegeleiding. Ik ben alleenstaande ouder en mijn moeder neemt volledig de opvoeding over. Voorlopig nog geen hulp.”

“Kortere wachttijden en gemakkelijker toegankelijke geestelijke gezondheidszorg. Beter psychologische begeleiding van kinderen na (vecht)scheiding en bij een nieuw samengesteld gezin.”

“De oudste dochter heeft het altijd moeilijk gehad met de scheiding. Faalangst was daar een duidelijk resultaat van. Uiteindelijk kon ze bij privé-hulpverlening terecht waar ze goed geholpen werd. Maar 50€ per sessie is niet goedkoop en kan niet iedereen betalen.”

“Ik kan moeilijk een mening vormen over de kwaliteit van de psychologische begeleiding van mijn dochter destijds, maar er werd eerder geluisterd en met weinig inzicht gezocht naar een evenwicht i.p.v. een doelgerichte oplossing. Een persoon die doelgericht oplossingen kan bieden i.p.v. van bang zijn om een partij te kiezen in een geschil.”

“Ik ben een alleenstaande moeder (100%) van twee kinderen (4 en 6 jaar). Mijn oudste vertoonde al van zeer jong moeilijk gedrag (zeer sterke emotionele reacties, moeite met grenzen, zeer nieuwsgierig en zeer beweegbaar...), daarbovenop kwamen de negatieve reacties van de omgeving (er scheelt iets mee, je moet hem beter opvoeden, dat zou hij toch al moeten kunnen...). In combinatie met sociaal isolement door de coronapandemie heb ik daar een stevige burn-out aan overgehouden. Ik zocht in de richting van autisme, hoogsensitiviteit, ADHD of gewoon slecht karakter; en heb actief hulp gezocht: via school, ouders, Kind & Gezin, online, oudergroepen, i-mens gezinsondersteuning, familiehulp. Ik ben deeltijds gaan werken ondanks de financiële impact ervan. Ook een intensieve gezinsbegeleiding werkte niet. Na een gesprek met een vriendin met een soortgelijke geschiedenis en het daaropvolgende onderzoek bleek mijn zoon hoogbegaafd te zijn. Zo simpel was het. Ons gezinsleven is beduidend verbeterd: beide kinderen zitten op de juiste school, ik kan als moeder beter tips en opmerkingen filteren op relevantie en mijn opvoeding aanpassen aan de noden van mijn twee kinderen. Maar drie jaar, een (dure) analyse, een stapel boeken, 3 scholen, gesprekken met andere ouders van

hoogbegaafde kinderen en honderden uren op het internet later begrijp ik nog altijd niet dat niemand in het professionele veld dit niet eerder zag.”

“Mijn dochter heeft na een wachttijd van 2 jaar de diagnoses DCD en sociaal communicatieve stoornis gekregen. De school was niet mee, de psychiater heeft moeten dreigen met ziektebriefjes omdat de school geen aanpassingen wou doen. We hebben dan 1,5 jaar gewacht op thuisbegeleiding. Nu zit ze in een leefgroep, het ging thuis niet meer. Vorig jaar is ze hertest en nu heeft ze de diagnose ASS. Maar de gezinsondersteuning laat te wensen over. De psychiater kan alleen op dinsdag en donderdag tijdens kantooruren en doordat ik kostwinner ben is het momenteel niet haalbaar om verlof te nemen en ik moet erbij zijn. En ondertussen ben ik aan het scheiden en bezig met aanvraag PVB en op zoek naar een studio voor haar (nu is ze 19 jaar).”

“Toen ik mijn derde kind kreeg, was ik aan het scheiden omwille van de psychische problemen van de papa. De papa geraakte verslaafd en in een zware financiële situatie. Ik moest alleen verder vanaf nul. Kort daarop kreeg mijn dochter van 8 de diagnose ADHD en dyspraxie. Ook de tweede had een spraakgebrek. Dat was dus constant naar therapieën gaan en een overdrukke agenda die ik probeerde te combineren met een studie. Na verloop werd duidelijk dat ook de derde naar een revalidatiecentrum moest. Twee kinderen kregen na lange tijd diagnose autisme. Ik werd nooit geïnformeerd over het bestaan van VAPH of FOD waardoor ik geen praktische of financiële hulp kreeg. Uiteindelijk kreeg ik een zware burn-out. Door de jaren kreeg ik wél oudergesprekken maar hier bleek enkel aandacht te zijn voor mijn opvoedingsbekwaamheid. Vanaf de diagnose van mijn oudste dochter zou ik al meteen moeten doorverwezen geweest zijn naar een mutualiteit of OCMW om alle hulp aan te vragen. Eigenlijk zou dit zelfs automatisch moeten gebeuren.”

“Er bestaat niet genoeg toegankelijke en betaalbare hulp voor jonge kinderen, terwijl hulp vroeg inschakelen veel toekomstige problemen kan voorkomen. Mijn jongste dochter heeft problemen met agressie en woedeaanvallen. Ze doet haar zus en mij pijn, soms onhandelbaar. Ik kan nergens terecht. De zorgcoördinator, leerkrachten, CLB gingen op zoek. Er werd iets gevonden: een groepscursus, deze werd afgelast wegens te weinig inschrijvingen en was 4 dagen op een uur rijden. Als alleenstaande mama is het reguliere niet betaalbaar. Papa gelooft dat streng zijn de oplossing is, terwijl ik denk dat ze vooral haar emoties moet leren reguleren.”

“Kind en Gezin kan misschien voor continuïteit zorgen als ze toch op de hoogte zijn van probleemsituaties? Na een verhuis was ik als alleenstaande moeder mijn vangnet en hulp kwijt, wachtlijsten overal, alleen crisisopvang in CKG.”

“De overheid zou meer moeten inzetten op het wegwerken van de wachtlijsten in jeugdhulp en psychiatrie. Mijn oudste zoon had ADHD en er waren problemen in het nieuw samengesteld gezin van mijn ex-partner.”

“Ik ben een gescheiden alleenstaande mama van 3 kinderen waarvan 2 met een beperking. Mijn zoon met ASS heeft mentale problemen doordat hij op de leeftijd van 17 jaar door zijn vader gedumpt werd en er tot op vandaag conflictsituaties ontstaan door toedoen van vader. Er zijn wachtlijsten van meerdere maanden om in een psychiatrische instelling terecht te kunnen en er zijn jarenlange wachtlijsten voor opvangplaatsen voor zwaar gehandicapten. De komende 1,5 jaar is er nog steeds geen kans op een plaats. Sinds 5 jaar draag ik alleen alle zorgen en kosten voor de 3 kids. Ikzelf ben noodgedwongen gestart als zelfstandige om de opvang van dit ene kind te kunnen oplossen.”

Een bewust alleenstaande moeder getuigt over de moeilijke opstart na de geboorte, en hoe het ziekenhuis en kraamzorg niet waren afgestemd op haar noden.

“Ik ben een bewust alleenstaande mama. We hebben een heel nare ervaring op neonatologie gehad de eerste week na de geboorte van mijn zoontje. Ik lag op materniteit, mijn zoontje op neonato en beide diensten stuurden naar elkaar door (bijv. als ik verdrietig was om wat met mijn zoontje gebeurde verwees materniteit naar neonato omdat hij daar lag en verwees neonato naar materniteit omdat dat mijn afdeling was, idem met ondersteuning van borstvoeding, beide diensten vonden het de taak van de anderen, met als gevolg dat er nergens hulp was). We hadden ook geen fijne ervaring met kraamzorg. Ik voelde me niet meer thuis in mijn eigen huis. Zij wilde vooral de hele tijd met mijn zoontje bezig zijn en vond de praktische dingen niet leuk, terwijl ik net daar hulp nodig had en het toen niet aankon mijn zoontje bij haar te laten.”

Een aantal verhalen van samengestelde gezinnen gaan over de complexiteit van de relatiedynamieken tussen ouders, plusouders, kinderen, pluskinderen, partners en ex-partners.

“Opvoeding van pluskinderen door andere ouder is anders dan onze opvoeding.”

“Nieuw samengesteld gezin: tips and tricks. Scheiding met een kindje van nog geen 2 jaar oud. Lang om gerouwd. Nu nieuw samengesteld gezin, veel verschillende dynamieken.”

“Meer inzetten op gezinstherapie voor samengestelde gezinnen. Ik mis een soort van gezinstherapie gespecialiseerd in samengestelde gezinnen vooral met kinderen die in een loyaliteitsconflict zitten. Wij zijn een samengesteld gezin waarbij we samen een kind hebben en waarbij vader nog 2 kinderen van een vorig huwelijk heeft. Om ze alledrie samen op een gelijkwaardige wijze op te voeden en met de bemoeienissen van ex die de stiefmoeder nooit geaccepteerd heeft en dit reflecteert naar haar kinderen, is geen gemakkelijke situatie om te tonen dat je effectief wil goed doen voor de kinderen.”

“Ik adopteerde de kinderen van mijn partner wat een grote beslissing was. Samen hebben we ook 2 kindjes. De 3 geadopteerde kinderen zijn nu tieners en pubers, wat niet altijd makkelijk is. Eén van hen heeft moeilijk gedrag bij het volgen van regels, wat een invloed heeft op iedereen. Zij wil dit, zij wil dat, zij wil rondhangen bij vrienden... Als dit thuis niet binnen de afspraken valt gaat zij meteen naar de grootouders waar alles mag en wij niets te zeggen hebben in haar opvoeding.”

*“Hoe omgaan met de kinderen van je partner in een nieuw samengesteld gezin?
Daarvoor heb ik geen aangepaste hulp of literatuur gevonden.”*

“De nieuwe partner begrijpt niet altijd de problematiek van de zoon (ADHD).”

“Meisjes hebben beide ADHD, waar mijn nieuwe partner moeilijk mee om kan. Plots overlijden van hun vader (mijn ex). Alle ondersteuning (psychiaters en psychologen) zelf zoeken en zelf betalen. Na 4 jaar op wachtlijsten staan, nog steeds geen vaste psychiater voor begeleiding medicatie voor de kinderen. Geen begrip van familie, omgeving en partner i.v.m. kinderen opvoeden met ADHD. Begeleiding gevraagd en gekregen, allemaal van korte duur (gezinsbegeleiding, 1 gezin 1 plan, stop 4/7). Sta er alleen voor als moeder.”

2.8 Leven terug opbouwen

In een scheidingsproces zoeken ouders hoe ze opnieuw hun leven kunnen opbouwen. Twee ouders vragen daarbij ook meer toegankelijke hulpverlening als koppel of in de relatie.

“Na de misstap van mijn ex-partner wilden we samen in therapie gaan. We stonden op de wachtlijst van CAW. Tegen dat er een plaatsje vrij kwam, hadden we het opgegeven. In plaats van relatietherapie werd bemiddeling in gang gezet. Daar was ik wel heel tevreden van.”

“De relatie met mijn partner loopt al jaren heel slecht. Hij wil er niet met een buitenstaander over praten. Ik zit vast. Uiteen gaan en de kids halftijds door hem laten opvoeden is geen optie. Dat is kiezen voor een toekomst vol dreigementen, verdere slechte behandeling naar de kids. Ik kan niet weg ondanks onze goede financiële situatie. Hoe doen andere mensen dat? Ik kan alleen maar hopen dat het ooit betert.”

Alleenstaande ouders geven aan hoe moeilijk het voor hen is om de scheiding te verwerken.

“In het begin ben ik ingestort. Mijn kinderen hebben me zien wenen, horen vragen stellen... Fysiek was ik aanwezig: koken, wassen, tv kijken... Maar ik stond niet in mijn kracht. Gelukkig was er een netwerk van familie en vrienden en ook tijdelijk contextbegeleiding. Maar nooit heeft er me iemand duidelijk gezegd: ‘sta er terug voor de kinderen. Sta in je kracht. Je kinderen lijden’. Ouders zouden bij een scheiding (verplicht?) moeten worden begeleid in de verwerking van het rouwproces en de opvang naar de kinderen toe. Ouders rouwen, maar vergeten misschien in hun eigen rouwproces hoe omgaan met de kinderen. Rekening houden met hun noden, wensen, moeilijkheden. Graag zou ik mensen hier wakker voor willen maken.”

“Ik viel in een zwart gat, gedumpt voor midlife crisis, kids uit huis, weinig middelen en veel zorgen.”

“Het was zeer lastig om de kinderen een week te missen door het co-ouderschap na de scheiding. Met hulp van ouders en vrienden heb ik deze moeilijk periode overbrugd. Uiteindelijk valt de nieuwe situatie wel mee, al zag ik dat in het begin totaal anders.”

Een aantal alleenstaande ouders vindt geen gepaste hulp voor hun situatie, ze zijn op een wachtlijst beland of ze vinden het traject van hulpverlening te kort. Ze doen voorstellen voor een hulpverlening die snel kan schakelen, die continuïteit kan bieden en die betaalbaar is.

“Ik ben alleenstaande mama met een kindje van nu 1 jaar. Financieel is het niet makkelijk en de papa wordt vervolgd voor zedenfeiten. Alles alleen runnen is heel moeilijk, hulp inschakelen kost geld, er zijn wachtlijsten, terwijl ik tegen een crash aanloop. Laat crisishulp sneller verlopen en diensten sneller inschakelen. Maak een crisiscel familiehelp met daarin OCMW, CGG, Kind & Gezin en hulp aan huis die snel kunnen tussenkomen en helpen.”

“Ik ben sinds 5 jaar alleenstaande mama van 2 opgroeiende kinderen (na een pijnlijke vechtscheiding). Mijn familie woont op anderhalf uur rijden, dus ik sta er helemaal alleen voor. De kinderen (en ikzelf) liepen een trauma op door het intrafamiliale geweld voor de scheiding. Hulp voor de kinderen krijgen sleept al jaren aan. De wachtlijsten zijn ongelofelijk lang. Privé circuit is geen optie, want kan ik niet betalen.”

“Als alleenstaande moeder zoek ik al een tijd geestelijke psychologische hulp, maar ik word constant doorverwezen en de trajecten zijn zo kort. Het heeft lang geduurd. Uiteindelijk ben ik bij de eerstelijnspsychologen terecht gekomen, hier heb je recht op 8 sessies. De website van de eerstelijnspsychologen is bovendien vreselijk. Je krijgt niets van extra info over wat hun specialisaties zijn, wat ze precies doen. De hulp die bestaat is zo versnipperd. Het is gefragmenteerd en je moet het zelf maar vinden. Mijn voorstel is: gemakkelijk vindbare ondersteuning met langere trajecten op maat.”

Sommige alleenstaande ouders zeggen hoe ze niet of weinig bij hun sociaal netwerk terecht kunnen: omdat het sociaal netwerk beperkt is of zelf zorg nodig heeft, of omdat ze anderen niet tot last willen zijn.

“Vrienden en familie zijn druk bezig. Je hebt je verdriet, pijn en je wil met je verwerking ook niet altijd in je omgeving terecht. Het is voor iedereen vaak al 'veel' en op een extra 'last' of 'zwaarte' zit niemand te wachten.”

“Ik had heel veel aan mijn mama, maar zij heeft ook haar zorg nodig (bijv. meegaan naar dokter als ze een afspraak heeft). Soms moest ik zorgen voor mijn eigen mama en zorgen voor mijn kind, zorgen dat ge alles kunt betalen. Ik haal heel veel moed uit mijn geloof. Ik ben overtuigd moslim. Daarin leer ik dat veel een beproeving is: “na de moeilijke tijden, komen er makkelijke tijden”, daar hou ik mij aan vast.”

“Je merkt als je netwerk beperkt is dat het moeilijker is om hulp te ontvangen en je afhangt van instanties. Door ‘schaamte’ was ik niet gemotiveerd om aan te kloppen bij een instantie. Mijn trots was te groot door meegekregen waarden en normen om eerst jezelf te redden alvorens hulp te vragen.”

“De vader van mijn dochter liet me zitten midden corona tijd. Ik sta al 3 jaar alleen voor alles. Ik heb maar weinig mensen rondom me waar ik terecht kan. Ik werk fulltime om mijn leningen te kunnen betalen. Mijn 11 jarige dochter is 95% van de tijd bij mij. Het is telkens rushen om op tijd van school op het werk te geraken. Wegenwerken vlakbij school slepen al jaren aan waardoor ik een grote ommetoer moet doen, dagelijks file om op het werk te geraken, na het werk rushen om op tijd thuis te zijn voor mijn dochter. Mijn ouders zijn rond de 80 en verwachten meer en meer van me. Zelf heb ik een burn-out gehad in 2018 en nu geraak ik nog altijd vlug energie kwijt. De school verwacht zaken, mijn werk verwacht vanalles, soms het gevoel om 20 ballen in de lucht te moeten houden en dan nog niet goed kunnen doen, weinig begrip van mijn omgeving dat het in momenten echt lastig voor me is, er nooit eens tussenuit kunnen ‘s avonds tenzij er een babysit kan komen, weinig sociale contacten, weinig steun, alle problemen altijd alleen moeten oplossen...”

Alleenstaand ouderschap heeft ook een negatieve impact op het sociaal leven, wat gepaard gaat met gevoelens van eenzaamheid en isolement. Beperkte plaatsen in de kinderopvang hebben hier voor sommige ouders met jonge kinderen een aandeel in. Er is vraag naar activiteiten met kinderen die aangepast zijn aan alleenstaande ouders en contact tussen ouders onderling.

“Als alleenstaande moeder is het moeilijk om juiste informatie te vinden. Het is versnipperd, maar je geraakt ook snel geïsoleerd als gezin. Dit werkt elkaar in de hand. Bijv. bij onthaalmoeders zijn er maar weinig plaatsen. Er zijn veel oudergroepen, maar ik wist dat niet. Zorg voor betere informatieverstrekking en bedenk manieren waardoor gezinnen niet in isolatie geraken.”

“Pleegje kwam als baby. Heb 8 maanden moeten wachten op kribbe, ook al zegt de wet dat pleegkinderen voorrang hebben. Een babysit is duur voor een alleenstaande, dus geraak je gemakkelijk geïsoleerd en heb je ook minder mensen waar je op terug kan vallen. Mijn eigen netwerk heeft mij geholpen.”

“De vader en ik hadden een LAT-relatie toen de kinderen werden geboren. Daarna zijn we uit elkaar gegaan. Hoewel ik een fulltime job heb, voel ik me vaak eenzaam en opgesloten. Er is weinig ruimte voor vrije tijd en hobby's. De twee kinderen zijn hoogbegaafd en vragen veel aandacht. Het lijkt wel of ze constant ziek zijn of problemen op school hebben, zodat ik me ook op het werk nauwelijks kan concentreren. In het weekend gaan ze meestal naar hun vader, maar dan heb ik net de tijd om het huishouden te doen.”

“Vanuit de school, voetbalclub, tekenschool graag activiteiten die contact tussen de ouders bevorderen, zodat onze kinderen na schooltijd en in de vakantie kunnen samenspelen. Ook zou het fijn zijn om uitstappen te kunnen maken met de ouders van schoolvriendjes, maar die staan daar niet voor open. Ze doen dit wel met vriendinnen en broers/zussen, maar die heb ik niet om mee af te spreken. Onze kinderen vragen vaak een vriendje om te komen spelen of blijven slapen. Dat lukt niet zo goed: nadat ik een psychose gehad heb, zijn ze zich gaan distantiëren. De kinderen lijden hieronder.”

“Meer activiteiten voor ouders waarbij de kinderen meegenomen mogen worden of er opvang voorzien is. Zelfs als de ouderraad op de school iets organiseert, doen ze het 's avonds of in het weekend en kan ik er alleen naartoe als ik een babysit vraag.”

“Er is een gebrek aan initiatieven voor ouders die níet gericht waren op 'al van bij de zwangerschap' (pleegkindje was 21 maanden toen hij bij me kwam). Zet per wijk of buurt een initiatief op voor ouders die anderen willen leren kennen. Niet enkel voor baby's, maar peuters of kleuters, de leeftijd dat er nog niet echt hobby's worden gedaan. Zowel voor mensen die net in de buurt komen wonen als voor mensen die er al langer zijn. Best in het weekend zodat ook werkende alleenstaanden kunnen meedoen. Misschien gekoppeld aan een speeltheek of bibliotheek. Niet categoriaal ingericht (niet enkel voor kansarmen/ voor mensen met een migratieachtergrond...), maar wel toegankelijk, bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. Ontmoetingsgroepen voor (alleenstaande) ouders zonder netwerk, die dan gewoon samen in een speeltuin of zo kunnen afspreken.”

“Praatgroepen, lotgenotencontact in de buurt tussen alleenstaande ouders zou heel fijn zijn. De gezinsbond lijkt me de ideale plek om dit te creëren, ze hebben een breed netwerk en kunnen zo mensen echt samenbrengen. Mijn zoon heeft de diagnose ADHD en autisme. Naast deze diagnose die bepaalde zorgen met zich meebrengt, heeft mijn zoon het ook lastig met de echtscheiding. Hij vindt het absoluut niet fijn om in twee huizen te wonen en steeds iemand te moeten missen. Ik wil dit oplossen voor hem, maar dat gaat niet. Dat maakt het eenzaam als ouder omdat er niemand is om mee te praten of steun te vinden. Lotgenotencontact zou fijn zijn: andere alleenstaande ouders om mee te praten en ideeën en zorgen uit te wisselen. Gewoon praten zou soms al helpen om te weten dat je er niet alleen voor staat. Gelukkig heb ik wel vrienden waar ik meestal bij terecht kan, al kunnen zij niet helemaal goed begrijpen hoe het echt is.”

“In het algemeen zou het volgens mij goed zijn dat er meer initiatief zou komen om ouders met kinderen van dezelfde leeftijdscategorie te doen samenkomen om gewoon wat te kunnen praten, tips uit te wisselen, vriendschappen te ontwikkelen en zo het vangnet te vergroten. It takes a village to raise a child: dat idee dus. Het versterken van de gemeenschap en dit zeker in tijden waarin de eenoudergezinnen toenemen. Ik heb me soms alleen gevoeld in het eerste jaar dat mijn zoon geboren werd.”

“Ik ben alleenstaande ouder op medisch pensioen. Mijn vriendenkring werkt nog. Meer naar buiten kunnen komen zonder extra of met kleinere financiële kosten, maakt het mogelijk om meer mensen te ontmoeten waarop je dan misschien kan rekenen. Activiteiten overdag voor ouders zodat er geen extra kosten voor babysit zijn. Ik ben geen senior, dus geen okra.”

2.9 Omgaan met conflict tussen ex-partners

Een moeder getuigt hoe een moeilijke periode in het scheidingsproces de dynamiek rond conflict met de ex-partner versterkte, wat leidde tot een voor haar ongunstige verblijfsregeling.

“Ik ben een alleenstaande mama van 2 jongens, 14 jaar en 11 jaar. Mijn jongste zoon heeft ASS. In 2020 begon mijn wereld in te storten. Mijn ex-partner vertelde me dat hij niets meer voor me voelde. Het leven raakte uit mijn lichaam. Ik stortte in en ging in ziekteverlof. Ik werd steeds geconfronteerd met nieuwe feiten: mijn ex-partner voelde iets voor iemand, werd verliefd, uit elkaar, mijn kinderen zagen die nieuwe partner heel vlug zonder dat ik hier op was voorbereid, ze gingen samenwonen in het huis naast mij... Hoe meer tranen er bij mij waren, hoe harder mijn ex-partner zich opstelde. Hoe raar het ook klinkt, tijdens ons huwelijk hadden we nauwelijks ruzie. Na de breuk waren onze kinderen getuige van mijn verdriet, ruzies tussen mijn ex-partner en mezelf. Toen ik uiteindelijk weer opveerde, lichtpuntjes zag, weer zaken opnam... zei mijn ex-partner dat de kinderen niet meer naar mij wilden komen. Ik zag mijn oudste zoon in het begin om de 14 dagen een weekend en mijn jongste zoon iedere week 1,5 uur! Bemiddeling proberen in te schakelen lukte niet. Noodgedwongen moest ik hulp inroepen van een advocaat die mij nu helpt op de familierechtbank. We gaan naar de rechtbank in de hoop dat co-ouderschap terug kan worden opgestart.”

Ouders geven aan dat er conflict is over de hulpverlening voor een kind of over bezoekrecht.

“Mijn kind is al 8 jaar. Ik vraag al 3 jaar voor hulp en diagnostiek voor mijn zoon, mijn ex werkt constant tegen. Ik ben zover gekomen dat ik co-ouderschap opgeef en ga naar een regeling van weekend om de 14 dagen. Met heel veel pijn in mijn hart en heel veel angst dat mijn kind niet geholpen wordt.”

“De vader had bezoekrecht, maar kwam zijn kind halen wanneer hij wou. D.w.z. soms 7 maanden niet en als er een vakantieregeling was na 1 dag bracht hij die terug. Dit is mentaal heel moeilijk voor mijn kind.”

“Niet respecteren van de afspraken rond bezoekrecht na scheiding. Niet wachten tot het uit de hand loopt en de politie er moet bijkomen, betere manieren vinden om afspraken na te leven en de betrokken personen te beschermen.”

In een aantal eenoudergezinnen ging de andere ouder niet akkoord met het opstarten van hulpverlening, met het inschrijven in het buitengewoon onderwijs of met de voorgestelde aanpak van de problematiek.

“Eén van mijn kinderen blijkt non-binair te zijn, dat was een hele zoektocht vooral omdat mijn ex-partner er niet voor open stond en het kind zelf ondertussen meerderjarig was, waardoor ik als moeder telkens moest duidelijk maken aan de hulpverlening dat mijn kind toestemming gaf om met hen in gesprek te gaan.”

“Als alleenstaande en net terug in België met mijn twee jonge kinderen was de re-integratie heel moeilijk. Er was geen hulp om allerlei zaken in orde te maken. Daarenboven werd bij vermoeden van ASS bij mijn zoon van toen 6 jaar de diagnose belemmerd door vader. Ook al waren er testen uitgevoerd die wezen op ASS, maakte het CLB het niet mogelijk om het kind in bijzonder onderwijs in te schrijven omdat vader die in het buitenland woonde niet akkoord was. Resulteerde in schooluitval bij mijn zoon van 6 jaar. Ik als alleenstaande moest dan mijn professionele bezigheid staken om bij hem thuis te zijn.”

“Kind met zware meervoudige beperkingen, met ernstige ontwikkelingsachterstand en met psychologische problemen. Sinds scheiding doet mijn ex er alles aan om de kinderen niet te laten helpen/erkennen/ontwikkelen.”

“Als 1 ouder of de tiener zelf hulp wil inroepen van een psycholoog, moet dat gewoon kunnen. Elk kind heeft recht op ondersteuning in moeilijke situaties/periodes. Vader heeft kinderen laten vallen, maar voor psychologische ondersteuning is toestemming van vader nodig?”

“De school en pediater raadden voor mijn jongste zoon van 6 jaar een diagnose ASS aan en de school raadde aan om via een psycholoog te werken aan assertiviteit bij de overgang van kleuter- naar lagere school. De vader weigerde. Zoontje kon nergens terecht, want psychologen durven geen therapie geven zonder toestemming tweede ouder. Het hele gezin (zoontje, broer en moeder) wordt overbelast. Wanneer een school en een dokter een diagnose of traject voorstellen, moet dit uitgevoerd worden, ook al is 1 van de ouders niet akkoord.”

“Coaching of psycholoog voor kinderen, als er een goede reden is, zou zonder toestemming moeten kunnen van beide ouders. Ik merk dat mijn dochter, die pas 3 jaar was toen we gescheiden zijn, last heeft van de scheiding (ook omdat haar vader haar belast met emotionele zaken hierover). Ik zou haar graag naar een coach/psychologe hiervoor laten gaan (al is het maar om te checken of ze hier inderdaad last van heeft) en dit gaat niet aangezien haar vader er niet mee akkoord gaat.”

Een aantal ouders klagen de situatie in het gezin van de ex-partner aan, met een ongunstig pedagogisch klimaat, psychische problemen of (een verleden van) intrafamiliaal geweld.

“Papa van de kinderen brengt de jongste nooit naar haar hobby's. In de ouderschapsovereenkomst staat dat hij dat moet doen, maar hij houdt zich er meer niet dan wel aan. Hij doet constant uitstappen met de jongste, samen met zijn ex-vriendinnen en hun kinderen. De oudste dochter laat hij meestal alleen thuis, zij gaat zelf naar hobby's en studeert voor school. De jongste gaat in september naar het secundair en ik ben bang voor haar schoolresultaten in de week waarin ze bij hem gaan zijn. De oudste dochter is biologisch niet van hem, is donorkind, maar hij heeft haar wel erkend. Ik zou niet weten wie me kan helpen.”

“Ex is 10 jaar nagenoeg niet aanwezig als vader en start dan een peperdure rechtszaak om voogdij op te eisen. Kind extreem in de war, midden in een ontluikende puberteit die, gezien haar wens een jongen te zijn, al moeilijk verloopt. Hygiëne laat bij papa te wensen over, een extreme last op heel ons gezin.”

“Mijn ex brengt mijn zoon 60% van de tijd niet naar school. Heel vaak wordt hij ook niet op tijd door haar van school gehaald. Zijn moeder steekt alle schuld van zijn onwettige afwezigheid op zijn autisme. Het autisme van mijn zoon is duidelijk, maar niet heel ernstig of hinderlijk. Hij kan het gewone reguliere onderwijs volgen. Ik poog zoveel mogelijk mijn zoon bij zijn moeder op te halen om hem naar school te brengen. 50% van de gevallen gaat de deur niet eens open. Al 4 jaar lang zijn het CLB, het Agentschap Opgroeien en de jeugdrechtbank ermee bezig. Na 4 jaar heeft de jeugdrechtbank besloten dat mijn zoon naar een internaat moet voor zware autisten. Dit alles zonder enig overleg of enige communicatie met mijn zoon, zijn moeder, ik als vader, de school, CLB, revalidatiecentrum. Mijn zoon weet nog niet dat ik hem niet meer zal mogen opvangen als hij in de penarie zit bij zijn moeder, maar dat hij verplicht voltijds op internaat moet. Hij zal hierdoor verwoest worden. Schaf jeugdzorg af.”

“Scheiding na slagen en verwondingen zowel op mezelf als op mijn oudste zoon. Meer begrip van het gerecht over gevaarlijke gasten zoals mijn ex-man, die na alles wat hij ons heeft aangedaan toch het recht heeft om ze te zien. Ik heb nog veel financiële moeilijkheden door schulden door ex-man.”

“Sinds 2 jaar ben ik gescheiden van de vader van mijn kinderen. Nu nog steeds veel last van zijn narcistisch gedrag. Alle partijen zijn wat mij betreft erg/ te voorzichtig en te weinig doortastend in hun taak en functie. Kinderen zijn de dupe. Ik ben zelf als hulpverlener enorm geschrokken hoe er (niet) gehandeld wordt. Bied a.u.b. hulp aan de gezinssituatie apart van elkaar i.p.v. de nadruk te blijven leggen dat ex-partners het samen moeten doen als dit al niet ging toen ze samen waren.”

“De zoon en dochter uit het vorig huwelijk van man wonen reeds 14 jaar volledig bij ons. Ze werden fysiek en emotioneel mishandeld bij hun moeder en nieuwe partner. Als wij (inclusief de kinderen) ons verhaal deden, werd lang gezegd dat dit niet waar kon zijn (‘het is een vechtscheiding’ en ‘zoiets doet een mama niet’). Het duurde tot het moment dat de dochter (toen 5 jaar) uit het raam wou springen van een derde verdieping. Nadien is de zoon 2 keer opgenomen geweest in kinderpsychiatrie. Het was echt een moeilijke periode. Geef een communicatietraining voor hulpverleners over hoe ze moeten praten met kinderen, hoe een veilige setting creëren. Ik begrijp de systeemaanpak maar ik denk dat er meer naar de kinderen moet geluisterd worden. Weinig hulpverleners weten hoe dit moet, denk ik.”

“Kind uit mijn partner zijn vorige relatie heeft zijn biologische moeder ‘omgekocht’ om samen drugs te gebruiken. Dit zijn we na een tijdje te weten gekomen via de school. Vader heeft klacht ingediend bij de politie en gesprekken gehad met het CLB. Niemand heeft ons ooit opgebeld om te vragen hoe het ging. Of wij hulp wilden. Of alles oké was? Wij hebben letterlijk niemand meer gehoord. En de moeder die loopt rustig rond alsof er nooit iets gebeurd is.”

“Gelukkig is er in de rechtspraak veel aandacht voor het belang van het kind. En eveneens gelukkig is er aandacht voor en systemen tegen pesten (bijv. school- of werkcontext), stalken (bijv. contactverbod), misbruik en mishandeling (bijv. partnergeweld, kindermishandeling). Echter, dit wordt een 'grijze zone' in het geval van co-ouders ('ex-partners'). Daar lijken die andere kaders niet op te passen en kan een slachtoffer wel een therapeutische ondersteuning krijgen, maar geen pragmatische oplossingen. Ik heb het antwoord niet klaar, ik merk dat er weinig gedaan wordt aan langdurige (fysieke) agressie, juridische strijd en stalking wegens gebrek aan een sterk wettelijk kader.”

“Terwijl in ons geval er sprake was van mishandeling dacht de rechter en de hulpverlening in eerste instantie aan ouderverstoting. Pas na 3 jaar procederen kwam door een deskundigheidsonderzoek een ander verhaal naar boven. Maar nu zitten we wel bij de jeugdrechter en krijgt ons gezin contextbegeleiding terwijl dat eigenlijk niet nodig was. Gepaste hulp, traumatherapie en een gepaste omgangsregeling hebben we nooit gehad, waardoor er nu helemaal geen contact meer is met de andere ouder. Dat is heel jammer, want ook ouders met psychische problemen kunnen een (beperkte) rol in het leven van de kinderen spelen. Maar door de kinderen te dwingen en niet serieus te nemen, zijn ze getraumatiseerd. Mijn voorstel: rechtbanken en hulpverlening moeten vroeg in het proces aan diagnostiek doen door deskundigen. Een rechter of maatschappelijke werker is niet bekwaam het onderscheid te maken tussen ouderverstoting en mishandeling.”

“De moeilijke situatie begon bij de scheiding van mijn eerste partner. Mijn zoon kan/kon het moeilijk aanvaarden dat we gescheiden zijn. Wij zijn uit mekaar gegaan omdat mijn ex-partner mij psychisch mishandeld heeft en dit doet hij nog steeds na zeven jaar. Lichamelijk en fysiek ben ik er volledig onderdoor; ik kan moeilijk mijn huishoudelijke taken uitvoeren, ik heb wel soms steun van mijn huidige man maar ik kan daar niet volledig op rekenen. Ook heeft mijn zoon ADHD en ADD, vroeger nam hij nog medicatie, maar vanaf vorig jaar heeft de papa van mijn zoon samen met hem beslist om te stoppen met de medicatie. Nu blijkt dat het gedrag en de concentratie heel snel naar beneden is gegaan, door slecht gedrag zowel thuis als op school zijn zijn resultaten heel slecht.

Een aantal ouders klagen de contactbreuk met hun kinderen aan. Een moeder getuigt hoe via een gerechtelijke beslissing de kinderen elk aan één ouder zijn toegewezen.

“Bij de scheiding heeft het gerechtelijk apparaat de situatie verergerd, waardoor mijn 2 kinderen (16 en 14 jaar) elkaar zelden zien. Ik zie mijn zoon van 14 niet meer en dit zonder redenen. De rechter vond het blijkbaar gemakkelijk om elke ouder een kind te geven. Ik wil mijn jongste zoon kunnen zien om in de samenleving normaal te kunnen functioneren. Het gemis weegt te zwaar, het heeft een negatieve invloed op mijn werkprestaties en geluksgevoel. Ik wil niet behandeld worden als een draagmoeder, want dat is in dit geval precies wel.”

Ouders doen voorstellen voor een betere ondersteuning van ouders en van kinderen in een situatie van contactbreuk.

“Ik heb twee kinderen uit twee relaties. De oudste dochter (17 jaar) wordt reeds enkele jaren door de mama en haar nieuwe vriend weggehouden bij mij. Nu zijn er geruchten over misbruik. Niemand kan mij helpen met advies of bijstaan op juridisch vlak. De jongste dochter (8 jaar) is door mij opgevoed, maar na de scheiding door de oma. Die probeert nu alles om dochter weg te houden bij mij. Ik zie mijn kids zelden. Ook papa's hebben rechten. Dat er opvang komt voor vaders die zoiets meemaken met een degelijke ondersteuning.”

“De moeder heeft nooit opgehouden met mezelf en mijn nieuwe partner zwart te maken bij de kinderen. Uiteindelijk is het tot een breuk gekomen met mijn kinderen. Voor er met advocaten gewerkt wordt zou een verplicht bemiddelingstraject door een neutrale persoon voor de kinderen moeten doorlopen worden.”

“Door conflictueus ouderschap met de mama van mijn kinderen zijn deze in loyaliteitsconflict gekomen na de scheiding. Ik werd door de mama niet meer als papa beschouwd en uiteindelijk hebben mijn kinderen alle contact verbroken met mij. Zorg voor een betere effectieve samenwerking tussen familierechter en zorginstanties (OCJ, CLB, CAW...) zodat aangegeven hulpverlening door rechter snel en effectief operationeel wordt.”

“Nadat mijn ex mijn zoon drie jaar van me wegield en de omgangsregeling en het vonnis overtrad, heeft de familierechter besloten dat contactherstel tussen mijn zoon en mijzelf niet nodig is. Omdat de moeder het kind volledig gemanipuleerd heeft, wordt de kans kleiner en kleiner dat ik hem ooit nog zie. CLB, OCJ en CAW zouden onmiddellijk moeten optreden als één van de ouders aangeeft dat er problemen zijn met de omgangsregeling of als er spanningen optreden in het gescheiden gezin. Ze hebben mijn zoon in de steek gelaten. Hij zal hier later (of nu al) veel psychische schade van ondervinden.”

Een aantal ouders geven aan dat de contactbreuk ontstaat door manipulatie door een ex-partner. Ouders doen voorstellen voor meer informatie-uitwisseling tussen hulpverleners, meer inzicht in de problematiek en in gezinsdynamieken bij hulpverleners en rechters; en voor een psychologisch onderzoek na scheiding.

“Na 10 jaar huwelijk is mijn huwelijk geëindigd in een vechtscheiding. Eerst besliste de vrederechter het hoederecht van mijn 3 kinderen (toen 7, 5 en 3 jaar oud) aan mij te geven. 3 jaar lang deed ik alles alleen, ik verzorgde hen goed, deed veel activiteiten. Het was veel werk voor een papa alleen. Elke keer wanneer mijn ex-vrouw de kinderen zag, maakte ze me zwart. Ze ging bij officiële instanties klagen en leugens vertellen. Ik zou niet goed voor de kinderen zorgen. Ik zou geen tijd hebben voor hen, omdat ik zelfstandige was. Ik zou mijn kinderen laten leven in een vuil huis. De politie werd ingeschakeld en ik herinner me nog goed dat de politie op een ochtend, vol in de ochtendrush om mijn kinderen klaar te maken voor school, voor mijn deur stond. Ze namen de 3 kinderen voor een halve dag mee naar het politiekantoor. Dat gebeurde allemaal op een erg agressieve manier. Er werd ook iemand van het justitiehuis aangesteld die op huisbezoek kwam om te checken hoe de kinderen woonden en om met hen te praten. Ze ging eerst bij de mama op bezoek en dan pas bij mij. Nog steeds als ik er op terugkijk, denk ik dat het daar misgelopen is en dat het anders zou geweest zijn als ze eerst op bezoek kwamen bij mij. Mijn ex-vrouw was manipulatief en gebruikte de kinderen tegen mij. Uiteindelijk had ze de rechter zo ver gekregen dat zij het hoederecht kreeg en snel daarna verhuisde ze naar een andere provincie. Ik ging steeds op en af om de kinderen een weekend te gaan halen en brengen. In een jaar tijd heeft ze 20 keer geweigerd de kinderen aan mij mee te geven. Daar word ik echt boos en verdrietig van. Ik vind vooral dat de rechter, justitie en de politie te veel vanuit vooroordelen over papa's hebben gehandeld. Ze hebben de situatie niet voldoende goed en neutraal onderzocht. In de samenleving heerst nog steeds het idee dat kinderen (vooral jonge kinderen) het

beste bij hun moeder blijven, maar dat is niet zo. Een moeder zorgt niet steeds het beste voor de kinderen. Het doet me ook veel pijn te zien dat mijn kinderen niet heel goed verzorgd worden en dat ze veel tekort komen, ook al betaal ik veel en altijd op tijd alimentatie.”

“Na mijn scheiding werd er zomaar geloof gehecht aan de leugens van de moeder van mijn kind. Zij had nog voor de scheiding alles goed had uitgekiend en personen (instanties) gemanipuleerd. Daarnaast werd ik geconfronteerd met een dochter die dacht dat haar vader een monster was. Zorg voor een betere communicatie tussen maatschappelijk werker, school en rechtbank, en voor een online database waar alle verslagen van de verschillende instanties en betrokkenen bij de casus worden verzameld (interprovinciaal). Indien één van de ouders zou verhuizen zijn de lokale medewerkers van diezelfde instantie direct geïnformeerd over de geschiedenis en de huidige stand van zaken.”

“Nadat de moeder contactverlies veroorzaakte, manipuleerde zij de rechtbank door zich als slachtoffer van huiselijk geweld te presenteren. Justitie kende de moeder eenzijdig gezag toe toen ons kind 10 jaar was. Nadien heb ik mijn kind nooit meer gezien. Moeder weigerde mediation en legde gerechtelijke beschikkingen tot contactherstel naast zich neer. Hopelijk krijgt de hulpverlening en rechtspraak beter zicht in manipulatieve acties door toxische ouders.”

“Wij hebben te maken gehad met huiselijk geweld. Er is ook sprake geweest van ouderverstoting en de hulpverlening is meegegaan in het verhaal van zijn vader. Tijdens een rechtszaak door mijn ex om ons kind mee te nemen naar het buitenland kwam men achter de leugens. Gelukkig woont hij nu in een goed pleeggezin en wordt er gewerkt aan contactherstel. Helaas is zijn vader nog steeds bezig met strijd. Er zijn in de jeugdzorg weinig mensen met kennis van intiem terreur en huiselijk geweld. Zet goed getrainde psychologen sneller in aan het begin van het hulpverleningstraject.”

“Ik heb 3 kinderen van dezelfde partner. De oudste is ondertussen meerderjarig, de jongste 2 werden door hun vader tegen mij opgezet en hebben me enkele jaren geleden verstoten. Hulpverlening heeft nooit naar contactherstel gewerkt. Ik bleef als ouder in de kou staan. Mijn voorstellen: kinderen duidelijk maken dat ze geen beslissingsrecht hebben, maar de ouders. Ouderverstoting erkennen en de kennis erover in hulpverlening uitbreiden. De tegenwerkende ouder verplichten tot bemiddeling. Kinderen enkele maanden desnoods uit beide invloedssferen halen. Kinderen die door beïnvloeding een ouder verstoten tijdelijk weghalen bij de verstotende ouder en met coaching desnoods bij verstoten ouder onderbrengen zodat het kind zelf kan vaststellen dat het geen slechte ouder is, maar wel een verzorgende liefhebbende ouder. Traumaverwerking bieden aan kinderen en ouders.”

“Als non-binaire ouder die door een gendertransitie is gegaan, maak ik geen deel meer uit van mijn gezin. Mijn ouderlijke positie is volledig van mij afgenomen. In het traject van sociaal onderzoek is er geen enkele vorm van contactherstel of bespreking geweest tussen de betrokkenen. Er werd alleen achter mijn rug over mij gesproken en geoordeeld. De strategie van een muur op te bouwen tussen de ouders leek zogezegd de beste strategie. Ik hoop dus vooral dat hulpverleners en magistraten een beter inzicht zullen krijgen bij de thematiek van gender en dat men wilt streven naar dialoog en verzoening.”

“Op 15-jarige leeftijd met een kind volledig contactverlies door valse klachtneerlegging door de ex-partner. Kind domicilie- en verblijfsplaats door de rechtbank overgedragen aan de ex-partner. Geen enkele informatie meer ontvangen over het kind van de ex-partner, scholen, CLB, medici, verzekeringen... Door feitenonderzoek had contactverlies en schade voor het kind en diens gezin voorkomen kunnen worden.”

“Er zouden sancties moeten staan op procedureadvocaten die ondanks geringe slaagkans en oneerlijke eisen toch procederen ten koste van kinderen. Conflictscheiding waarbij niet gezien wordt dat andere ouder bewust manipuleert en aan ouderverstoting doet. OCJ, CLB en andere hulpverlening hebben kinderen in de steek gelaten.”

“Ik heb mijn ex-partner verlaten omdat hij de kinderen en mij fysiek mishandelde. Ik had co-ouderschap toen mijn ex-partner hen heeft meegenomen naar het buitenland. Hij weigert al 2,5 jaar elke vorm van contact tussen mijn kinderen en mij, hun oudere broer en zus (die wel fulltime bij mij verblijven), hun grootouders, ooms, tantes, neefjes en nichtjes. Mijn kinderen werden door mijn ex gedwongen om te kiezen tussen hem en mij. Mijn oudste dochter heeft gezegd 'Dan ga ik naar mama'. Hij heeft haar onmiddellijk buiten gezet (zonder haar kleding, fiets, persoonlijke spullen) en gezegd dat ze bij hem nooit meer welkom was. Mijn jongste kinderen hebben die stap niet meer durven zetten. Mijn zoon van nu 13 jaar oud heeft een gameverslaving en zit gemiddeld 12u per dag achter zijn pc (zelfs op schooldagen), mijn dochter is ontmaagd op haar 13de, dat doet heel veel pijn en komt bij mij aan als een zware mislukking, terwijl onze maatschappij mij elke invloed op mijn kinderen heeft afgenomen. Het VK heeft naar me geluisterd en een dossier naar de jeugdrechter gestuurd, maar blijkbaar te weinig invloed om echt actie te ondernemen. Er wordt vlug door de rechters en de maatschappij geoordeeld dat je wel een slechte ouder zal zijn en dat je kinderen anders wel terug zouden komen. Zo is het niet. Bij een echtscheiding zou er ook een psychologisch onderzoek moeten plaatsvinden bij beide partijen.”

“Als er vermoeden is van oudervervreemding, zou er een doorverwijzing moeten komen naar een expert in de materie. Zeggen dat er een vermoeden van oudervervreemding is, maar tegelijk de keuze bij de kinderen laten m.b.t. contactherstel, is een absurde uitspraak. Elke instantie die er bij komt, moet het volledige dossier lezen alvorens uitspraken te doen, anders is er fragmentatie. Er

moet getest worden op psychologische aandoeningen bij de ouders. Dit kan niet na 1 of zelfs 3 gesprekjes.”

“Er wordt geen onderzoek gedaan naar de ware reden waarom een kind plots zegt niet meer naar de ene ouder te willen gaan. Er is geen inzicht in het manipulatiwerk van de ene ouder. Een opleiding tot traumaverwerking dringt zich op. Net zoals een opleiding in het mechanisme van ouderverstoting.”

“Mijn huidige partner ziet zijn oudste dochter niet meer omdat de moeder haar weigert mee te geven. Ongeacht er een vonnis van de rechter is, houdt zij zich er niet aan. Ouderverstoting moet gestraft kunnen worden.”

Tot slot geven een aantal ouders aan dat ze in aanraking kwamen met professionals die het conflict aanwakkerden.

“De politie had valse meldingen van huiselijk geweld gedaan, terwijl mijn ex nooit zulke verhalen heeft verzonnen. Zonder concrete aanklacht bleek ik veroordeeld te zijn tot pleger van huiselijk geweld en ik kon mij op geen enkele wijze verdedigen. Uiteindelijk raakte de recherche betrokken en zij gingen onderzoek doen en luisteren. Zij hadden niet veel meer nodig dan 1 goed gesprek met mijn ex om in te zien in wat voor wespennest wij getrokken waren. Zo keerde het tij en kwam de erkenning dat er helemaal geen huiselijk geweld had plaatsgevonden. Inmiddels is mijn zoon weer regelmatig bij mij en gelukkig heeft mijn ex hem altijd de ruimte gegeven om van zijn papa te mogen houden en papa te mogen missen. Onze relatie is redelijk goed hersteld, maar sommige schade is nooit meer goed te maken. Ik heb 4 jaar van zijn leven moeten missen door de speculaties van de politie.”

“Pleegzorg was een stap die we op aanraden van VK hebben genomen. Ik zou het nooit meer toestaan. Het was helemaal niet zoals men ons had voorgesteld. Het was onterend hoe pleegzorg mij als moeder behandeld heeft en mijn moeder en schoonmoeder alle macht hadden toebedeeld, i.p.v. ons als ouders te versterken. De grootmoeders waren de oorzaak van de scheiding. Hun onderling gekibbel heeft ons huwelijk kapot gemaakt.”

“Advocaten zouden moeten bestraft worden indien ze zonder enig tastbaar bewijs (alleen afgaan op hetgeen hun client vertelt) hun cliënten faciliteren in het niet naleven van een vonnis van de rechtbank (week/week vonnis). De ouder die aan ouderverstoting doet wordt zelfs niet op de vingers getikt door de rechtbank! Als er geen zwaarwichtige reden kan bewezen worden dient deze ouder gestraft te worden voor het niet naleven van een vonnis. Desnoods met een enkelband voor de ouder tot hij vonnis naleeft.”

---

3. Samenvatting en conclusies

3.1 Beeldvorming over gezinstransities

In 2023 werden in Vlaanderen 11.000 echtscheidingen geregistreerd en gingen 6.060 wettelijk samenwoners uit elkaar. Daarnaast zijn er heel wat feitelijk samenwonenden die uit elkaar gaan, maar die niet zichtbaar zijn in deze bevolkingscijfers. Wel weten we dat in 2024 5,6% van de Vlaamse bevolking een kind is bij een alleenstaande ouder, en 3,6% is een alleenstaande ouder (Statistiek Vlaanderen, 2024). Dit cijfer includeert de ouders die bewust kiezen voor alleenstaand ouderschap. Daarnaast slaagt het Rijksregister er momenteel nog niet in om samengestelde gezinnen te registeren.

Om deze gezinssituaties goed in beeld te krijgen, moeten we beroep doen op surveys. Bijvoorbeeld zien we in de gezinsenquête van 2021 dat 22% van de ouders met kinderen tussen 0-25 jaar een alleenstaande ouder is en 13% van de ouders deel uit maakt van een samengesteld gezin (Audenaert, 2022).

Hoewel scheiden en het vormen van een samengesteld gezin gezinstransities zijn waar een aanzienlijk deel van de gezinnen mee te maken krijgen, geven ouders in het Gezinskabinet aan dat ze soms weinig begrip krijgen van de omgeving voor hun situatie. Er leeft volgens ouders nog teveel de maatschappelijke aanname dat scheiding een eenvoudig proces is. Er mag volgens hen meer aandacht komen voor wat scheiden betekent voor ouders en kinderen, maar niet op een normatieve of schuldinducerende manier. Ouders stellen bijvoorbeeld vast dat er op school weinig gepraat wordt met kinderen over wat de scheiding voor hen betekent, of dat de verwachtingen naar kinderen en naar ouders niet zijn afgestemd op de gezinssituatie (bijv. informatie die maar één van de ouders bereikt, weinig begrip voor de moeite die kinderen hebben om tussen twee thuisomgevingen te bewegen). Er zijn ook ouders die getuigen dat ze weinig begrip en ondersteuning van hun netwerk kregen. Dit kan onder andere voortkomen uit een aanname dat de persoon die de beslissing tot scheiding nam (eerste beslisser) ook de verantwoordelijkheid voor de gevolgen ervan moet dragen. Soms geven ouders ook aan dat ze er in hun cultuur een taboe over scheiding is.

Ouders in samengestelde gezinnen geven eenzelfde signaal, zoals een ouder die zegt dat ze het leven in een samengesteld gezin na 10 jaar nog altijd moeilijk vindt. Dit komt overeen met bevindingen in de gezinsenquête waarbij ouders in open vragen aangeven dat ze de impact van scheiding op verschillende levensdomeinen hadden onderschat of dat ze het vormen van een samengesteld gezin minder evident vinden dan verwacht (Audenaert, 2022).

Het is positief dat scheiding in de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2024-2029 opnieuw aan bod komt, na afwezigheid in de beleidsnota in de vorige legislatuur. De beleidsnota (Gennez, 2024) stelt daarbij het volgende: *“Omtrent (complexe) scheidingen werken we samen met diverse organisaties, ouders en betrokken professionals en zetten we in op het normaliseren van scheiding als een proces van verandering.”* Dit kan zeker

aansluiten bij de vraag van ouders om beter geïnformeerd te worden over het proces van verandering bij scheiding. Tegelijkertijd leren we uit de verhalen van ouders dat 'normaliseren' niet mag betekenen dat de impact van scheiding op de betrokkenen wordt geminimaliseerd.

Daarbij nog een tweede bedenking. Bij de ondersteuning van gezinnen bij scheiding mogen we de samengestelde gezinnen niet vergeten zoals hierboven aangegeven. Daarnaast moeten we oog hebben voor wat er in een partnerrelatie vóór een scheiding gebeurt. Ouders geven in het Gezinskabinet aan dat ze geen idee hadden van de impact van kinderen op de partnerrelatie voordat ze aan kinderen begonnen, dat een moeilijke start met de kinderen en weinig ondersteuning daarbij heeft bijgedragen aan de beslissing tot scheiden, of dat omwille van de wachtlijst voor relatietherapie de partnerrelatie niet meer te redden was. Dat de partnerrelatie en de opvoeding van de kinderen elkaar wederzijds beïnvloeden, weten we al langer (Emmery & Luyten, 2018) en wordt ook bevestigd door cijfers uit de gezinsenquête. Zo vindt één op de vijf ouders dat kinderen de tijd die ze hebben met de partner beperken of dat het opvoeden voor spanningen in de relatie zorgt. Of nog: ouders vinden dat ze minder goed onderling kunnen samenwerken als er probleemgedrag is bij een kind. Een goede samenwerkingsrelatie hangt samen met een goede partnerrelatie en een goed gezinsfunctioneren (Van Leeuwen e.a., 2023). De aandacht voor de impact van kinderen op de partnerrelatie en voor relatieproblemen was er wel in het actieplan 2016-2018 inzake de aanpak van relatieproblemen en scheidingsproblemen (Vlaamse overheid, 2016).

3.2 Burgerlijke stand en domicilie

In de bevolkingscijfers zoals ze hierboven zijn weergegeven, wordt het aandeel alleenstaande ouders onderschat. Na een scheiding registreert het Rijksregister immers slechts één ouder als alleenstaande ouder (meestal is dat de moeder). De andere ouder (meestal de vader) wordt als alleenstaande geregistreerd, hoewel die volgens een verblijfsco-ouderschapregeling kinderen kan hebben die wisselend inwonen. Ouders in het Gezinskabinet kaarten deze situatie aan: 'het lijkt voor de staat alsof ik geen kinderen heb'. Een ouder stelt voor om het verblijfsregister beter uit te bouwen. Sinds 2016 kunnen gescheiden ouders kinderen inschrijven in het verblijfsregister van de gemeente waar ze wonen, bijvoorbeeld om van lokale voordelen zoals een inschrijving in vakantieopvang te kunnen genieten. Uit cijfers van 2019 blijkt dat voor heel België 7.251 kinderen in het verblijfsregister werden geregistreerd (Van Rompuy, 2019). Veel ouders zijn wellicht niet op de hoogte van deze mogelijkheid.

Dat de wettelijke en feitelijke situatie van gezinnen niet altijd overeenstemt, zagen we ook in de gezinsenquête. In 17% van alle gezinnen heeft één of meerdere gezinsleden zijn of haar domicilie elders, en in 29% van de gezinnen verblijven één of meerdere gezinsleden een deel van de tijd elders. Meestal gaat het om kinderen die bij de andere ouder verblijven, maar het kan ook gaan om kinderen die op kot of internaat zitten of op eigen benen staan (Audenaert, 2022). Dat de complexiteit van gezinnen zich niet in cijfers laat vatten, tonen ook deze twee quotes uit het verkennend onderzoek (Emmery, 2024): *“Officieel is er een week-week-regeling, maar vanwege de mentale toestand van haar ex-partner verblijft de zoon nu slechts één weekend om de veertien dagen bij zijn vader”* of *“De moeder woont in de week samen met haar zoontje en in het weekend wonen zij en haar zoontje in bij haar huidige partner en zijn dochter.”*

Verder zijn er de latrelaties die ook niet door het Rijksregister worden geregistreerd. In de gezinsenquête zien we dat 7% van de bevraagde gezinnen wel een partnerrelatie heeft, maar niet of slechts deeltijds met die partner samenwoont (Emmery & Pasteels, 2022). Redenen om te kiezen voor een latrelatie zijn in de eerste plaats kinderen of gezinsomstandigheden, het nog niet klaar zijn om samen te wonen of een voorkeur om apart te wonen. Andere redenen zijn studie- of werkomstandigheden, financiële redenen of een partner die in het buitenland woont en werkt (Pasteels & Emmery, 2022). Op basis van een vergelijking tussen de situatie in het Rijksregister en de subjectieve beleving van ouders, zien we dat van alle alleenstaande ouders in het Rijksregister 12% een partner heeft waarvan men vindt dat deze tot het gezin behoort (Audenaert, 2022). Een ouder in het Gezinskabinet klaagt aan dat de keuze voor een latrelatie werd gezien als sociale fraude. Dat ouders niet gaan samenwonen met een nieuwe partner omwille van financiële redenen hoeft niet te verwonderen. Het Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Luyten e.a., 2015) kaartte eerder al aan dat het al dan niet samenwonen bij de toekenning van een leefloon een groot verschil kan uitmaken. Het leefloonbedrag voor een alleenstaande met kinderen is namelijk gelijk aan dat voor een koppel met kinderen. Wat betreft sociale huur zien we een gelijkaardig mechanisme. Daar hanteert men voor een alleenstaande met kinderlast dezelfde maximale inkomensgrens als voor een koppel met dezelfde kinderlast. Ook in de

fiscaliteit en het inkomensgerelateerde tarief van de kinderopvang kan het samenwonen met een partner nadelig worden.

Tot slot is er een vraag van een ouder om het gescheiden zijn te 'normaliseren' in die zin dat het niet wordt weergegeven in de burgerlijke staat. Nu wordt de status 'gescheiden' op verschillende officiële papieren vermeld, terwijl ouders dit als een stigma ervaren, bijvoorbeeld na het aangaan van een nieuwe relatie. Het was de bedoeling van een wet van 2019 om je burgerlijke staat te kunnen wijzigen in 'ongetrouwd', maar die wet bleek in de praktijk moeilijk om te zetten omwille van de rechtsgevolgen die daaraan zijn gekoppeld. Een notaris moet bijvoorbeeld weten of iemand al dan niet getrouwd is geweest (zie ook Kesteleyn, 2024).

3.3 Nood aan informatie

Een rode draad doorheen het Gezinskabinet is dat ouders hun weg niet vinden in de stappen die ze moeten zetten om financiële ondersteuning te krijgen, administratie in orde te brengen of hulpverlening te vinden. De informatie is te verspreid/ versnipperd en niet altijd toegankelijk (bijv. moeilijk of technisch taalgebruik, afkortingen). Of ze moeten bij verschillende instanties opnieuw hun verhaal doen omdat ze telkens worden doorverwezen. Tegelijkertijd ervaren ze bij de dienstverlening weinig tijd om het probleem grondig uit te klaren.

Deze problematiek wordt niet alleen aangekaart door gezinnen in een scheiding, die een samengesteld gezin vormen of na het overlijden van een partner. Het wordt in het Gezinskabinet net zo goed aangebracht door gezinnen naar aanleiding van de geboorte, een diagnose of een zorgbehoefte van een kind, nieuwkomersgezinnen, anderstalige gezinnen of gezinnen in financiële moeilijkheden. Gezinnen geven aan dat ze – zeker bij transitie momenten - veel andere zaken aan hun hoofd hebben, waardoor ze rechten mislopen.

Gezinnen vragen de overheid om informatie beter te centraliseren of te automatiseren. Bijvoorbeeld: de systemen om kinderen in te schrijven voor kinderopvang of vakantieopvang worden nu lokaal vormgegeven, wat voor gescheiden ouders die in twee verschillende gemeenten wonen niet altijd praktisch is. Deze ouders pleiten voor een centraal systeem. Daarnaast vragen ouders na scheiding één platform waar ze geïnformeerd worden over alle stappen bij een scheiding: ziekenfonds, groeipakket, personenbelasting, alimentatie, verblijfsregeling, tegemoetkomingen, nutsvoorzieningen, bankzaken, wonen... Ook samengestelde gezinnen hebben nood aan informatie over het regelen van de financiële situatie, het verblijf van de kinderen, ouderschap en de nieuwe rollen in het gezin of erfeniskwesties.

Gezinnen zouden graag hun eigen situatie invullen, waarna het platform de informatie bundelt die voor hen van toepassing is. Sommige gezinnen gaan verder, waarbij ze pleiten voor automatisering.

Vandaag bestaat er al veel online informatie van de overheid, bijvoorbeeld op de websites vlaanderen.be, belgium.be, rechtenverkenner of websites van lokale overheden. Toch is duidelijk uit het Gezinskabinet dat dit voor veel gezinnen onvoldoende gekend of toegankelijk is. Specifiek voor gezinnen in en na scheiding heeft Artevelde Hogeschool in 2019 de website 'scheidingskoffer' ontwikkeld. Deze moet gezinnen op weg zetten in de informatie, diensten en hulp na een relatiebreuk. We zien dat dit aansluit bij de nood van gezinnen, maar dat gezinnen ook naar deze website niet altijd de weg vinden. In 2008 kreeg het VCOK een subsidie voor het opzetten van de website tweehuizen met een gelijkaardige opzet, maar ondertussen werd deze website opgedoekt. We zien dat het voor dergelijke initiatieven niet eenvoudig is om de informatie voortdurend up to date te houden. Het bekendmaken en actualiseren vraagt een blijvende investering. Gelijkaardige vragen stellen zich voor informatie die gericht is naar kinderen en jongeren: er bestaat waardevol materiaal op websites zoals WAT WAT of publicaties van 't Zitemzo. Bereikt deze informatie voldoende de doelgroep en wie heeft hier een rol in te spelen?

Voor sommigen is een app of website een geschikt platform. Andere ouders in het Gezinskabinet hebben een voorkeur voor een persoon die naast het gezin staat om de weg te vinden. Ze argumenteren dat een begeleider beter rekening kan houden met de specifieke behoeften van ouders en kinderen (bijv. wanneer er een zorgnood is). De Huizen van het Kind hebben vandaag al de opdracht om ouders te ondersteunen in de opvoeding en om hen wegwijs te maken in het hulp- en dienstverleningsaanbod. Toch lijken veel ouders die link niet te leggen.

3.4 Een voldoende gezinsinkomen

Alleenstaande ouders getuigen in het Gezinskabinet dat het zelfs met een job moeilijk is om met één inkomen rond te komen. Daarnaast zijn er alleenstaande ouders die aangeven niet (voltijds) te kunnen werken, bijvoorbeeld omwille van medische problemen.

De financiële zorgen uit zich op verschillende terreinen, zoals de woonsituatie (bijv. moeten intrekken bij familie, gebrekkige woonkwaliteit, zich geen woning kunnen aanschaffen, woning niet kunnen opfrissen), de werksituatie (bijv. de noodzaak om voltijds te werken, geen ouderschapsverlof kunnen veroorloven, prijs van de opvang), vrije tijd (bijv. geen uitstapjes doen omdat ouders geen wagen of openbaar vervoer kunnen betalen, prijzen van kampjes), studies van de kinderen (bijv. zorgen over schoolkosten, inschrijvingsgeld hoger onderwijs, prijs van bijlessen), of het niet kunnen betalen van medische en psychosociale hulpverlening. Ouders in het Gezinskabinet getuigen over de hoge kosten die gepaard gaan met de juridische afhandeling van een scheiding, met een verhuis, de nieuwe woning en de nieuwe inboedel.

Sommige alleenstaande ouders worden financieel geholpen door vrienden of familieleden. Een aantal alleenstaande ouders stippen aan dat ze geen alimentatie ontvangen, omdat er geen bedrag werd afgesproken of omdat de ex-partner niet betaalt. Ook in het SIV-onderzoek werden problemen vastgesteld met het betalen van alimentatie: 11% van de kinderen ontving de alimentatie niet altijd en 8% van de kinderen ontving minder alimentatie dan het afgesproken bedrag (Bastaits e.a., 2011).

Alleenstaande ouders doen voorstellen voor meer betaalbare huishoudhulp of klusjesdiensten; een tussenkomst in kosten voor opvang, onderwijs, cultuur, medische kosten en nutsvoorzieningen; een betaalbaar openbaar vervoer; kledingpunten; meer kinderbijslag; belastingvoordelen; en meer betaalbare hulpverlening.

De financieel kwetsbare positie van alleenstaande ouders wordt bevestigd door tal van onderzoek (Bronselaer & Robben, 2023; Guio & Van Lancker, 2023). Alleenstaande moeders hebben het financieel moeilijker dan alleenstaande vaders. Een relatiebreuk komt vaker voor bij ouders in de lagere inkomenscategorieën. Hoewel het aangaan van een nieuwe samenwonenrelatie met een partner vaak als de oplossing wordt gezien om de inkomenspositie te verbeteren, blijkt dat pas na acht jaar het geval te zijn voor samengestelde gezinnen (Audenaert e.a., 2024). In het Gezinskabinet lezen we verhalen die hierop aansluiten, waarbij een aantal samengestelde gezinnen ervoor kiezen om de financiën gedeeltelijk gescheiden te houden (bijv. de nieuwe partner komt niet tussen in de kosten voor de kinderen of de kosten voor alimentatie vallen buiten het gezinsbudget). Anderen getuigen dat het gaan samenwonen met een partner een impact had op uitkeringen en tegemoetkomingen.

De financieel kwetsbare positie van alleenstaande ouders uit zich ook in de twee domeinen die we hieronder verder bespreken: de woonsituatie en de situatie op de arbeidsmarkt.

3.5 Een goede woning

Na een scheiding zoeken gezinnen naar een nieuwe woning voor één of beide partners. Ouders moeten op zoek gaan naar een betaalbare en kwaliteitsvolle woning op een huur- en koopmarkt die al onder druk staat. Ouders in het Gezinskabinet benoemen specifieke factoren die dit proces na scheiding bemoeilijken. Ten eerste is er tijdsdruk: ouders willen zo snel mogelijk in een andere woning intrekken na de beslissing tot scheiden. Ten tweede doet de locatie van de woning ertoe. Veel ouders willen in de buurt van de school van hun kinderen blijven wonen. Ten derde zoeken ouders naar een woning van voldoende kwaliteit. Ouders geven aan dat een goede woning cruciaal is voor de fysieke en de mentale gezondheid, om hun kind een veilige omgeving te kunnen bieden, voor het zelfwaardegevoel als ouder en om de mentale ruimte te hebben om kinderen te kunnen opvoeden. Daarnaast vrezen ze dat een gebrekkige woonkwaliteit een negatieve invloed kan hebben op de rechterlijke beslissing over de verblijfsregeling van de kinderen. Ten vierde ervaren alleenstaande ouders dat het moeilijker is om een woning te huren, omdat ze worden gediscrimineerd op basis van het beperkte inkomen. Verhuurders geven de voorkeur aan een koppel met twee inkomens. Hetzelfde ervaren alleenstaande ouders bij het verkrijgen van een lening. De wachtlijsten voor sociale woningen maken dat er niet onmiddellijk een oplossing voorhanden is. In sommige gemeenten krijgen alleenstaande ouders voorrang voor sociale woningen, maar in 2024 stonden meer dan 175.000 huishoudens en meer dan 400.000 personen op de wachtlijst in Vlaanderen (Huurdersplatform, 2024).

De bevindingen uit het Gezinskabinet komen overeen met onderzoek waarbij we zien dat een scheiding vaak een achteruitgang in de woonsituatie betekent. De Woonsurvey 2018 (Heylen & Vanderstraeten, 2019) toont een veel lager aandeel woningbezit onder alleenstaanden en eenoudergezinnen (respectievelijk 55% en 60%) dan bij koppels met of zonder kinderen (82%). Het omgekeerde geldt voor het aandeel private en sociale huurders. Ook naar de woningkwaliteit zijn er grote verschillen. Zo wonen eenoudergezinnen vaker in een woning met vochtproblemen, problemen aan het dak of in woningen met onvoldoende ruimte voor alle gezinsleden. Zowel de betaalbaarheid als de urgentie om een woning te vinden, kan bijdragen aan deze keuze voor een woning van slechte kwaliteit.

In het verkennend onderzoek van het Gezinskabinet (Emmery, 2024) stelden we vast dat sommige ouders ervoor kiezen, of zich gedwongen zien, om tijdelijk bij familie of vrienden in te trekken omdat ze geen woning konden vinden of de kosten niet konden betalen. De meeste ouders hebben een tijdelijk perspectief voor ogen, totdat ze voldoende middelen hebben om zich een eigen woning te kunnen veroorloven. De tijdelijke situatie kan ook voordelen bieden, zoals een gedeelde zorg voor kinderen in een woelige periode. Maar gezinnen zijn zich vaak onvoldoende bewust van de negatieve gevolgen van het samenwonen voor uitkeringen en tegemoetkomingen. We hebben weinig cijfergegevens over volwassenen die terugkeren naar hun ouderlijk huis (de zogenaamde boemerangkinderen). Uit een analyse van het Rijksregister (Corijn & Pickery, 2021) blijkt dat in 2019 in Vlaanderen 6.721 gescheiden personen terug introkken bij hun ouders, waarvan 2.483 ouders met kinderen.

Alleenstaande ouders die wel een woning konden verwerven door bijvoorbeeld hun partner uit te kopen, getuigen dat renoveren geen optie is omwille van financiële redenen en omdat er geen mentale ruimte is om een renovatie aan te pakken. Dat gezinnen beroep kunnen doen op het Vlaams Woningfonds voor zowel het behouden van een gezinswoning na scheiding als voor het renoveren, is misschien niet altijd gekend.

Tot slot geven samengestelde gezinnen in het Gezinskabinet aan dat het moeilijk is om een voldoende grote woning te vinden, die de privacy van alle gezinsleden respecteert.

Hoe kunnen gezinnen beter worden ondersteund als het gaat over hun woonsituatie? Ouders doen voorstellen voor crisis- en opvangwoningen, het aanpakken van de wachtlijsten voor een sociale woning, tegemoetkomingen in de woningkosten, begeleiding bij het zoeken naar een woning, het bevorderen van alternatieve of collectieve woonvormen (zoals co-housing of mobiele units) en het vermijden van financiële nadelen bij het samenwonen.

In de beleidsnota Wonen 2024-2029 (Depraetere, 2024) zitten een aantal mogelijke aanknopingspunten rond de woontransitie na scheiding. Men erkent de discriminatie van bepaalde groepen, zoals alleenstaande moeders op de private huurmarkt. Daarnaast zal de minister onderzoeken of assistentiewoningen – waarvan er nu naar schatting een vierde leegstaan – kunnen worden ingezet voor een breder sociaal woonpubliek, én er zal een structureel subsidiekanaal worden opgezet voor het bouwen, kopen, renoveren en inrichten van noodwoningen. Beide tijdelijke woonoplossingen zouden kunnen aansluiten bij de noden van gezinnen na een scheidingsbeslissing.

3.6 Combinatie gezin en werk

Alleenstaande ouders kaarten in het Gezinskabinet de moeilijke evenwichtsoefening tussen zorg voor de kinderen (en voor sommigen ook de zorg voor ouder wordende ouders) en betaald werk aan. Dit sluit aan bij de vaststelling uit de werkbaarheidsmonitor dat alleenstaande ouders meer problemen ervaren op het vlak van de combinatie van gezin en werk dan koppels met kinderen. Tegelijkertijd ervaren ze meer werkdruk en -stress, en een hogere mate van emotioneel belastend werk (Bourdeaud’hui e.a., 2023).

Veel ouders in het Gezinskabinet zien het voltijds werken als noodzakelijk om het financieel haalbaar te houden. Sommige ouders zijn omwille van die reden ook meer uren gaan werken na een scheiding. In de gezinsenquête zien we verschillen in het werkregime van gezinnen naar gender en gezinssamenstelling (Van Peer, 2023). Alleenstaande moeders werken vaker voltijds (59%) dan moeders in intacte gezinnen (49%). Bij vaders is het omgekeerd: 85% van de alleenstaande vaders werkt voltijds, tegenover 91% van de vaders in intacte gezinnen.

Uit de arbeidsmarktgegevens van de FOD Werkgelegenheid (2022) blijkt dat de werkzaamheidsgraad van koppels met kinderen (84%) hoger is dan die van alleenstaande ouders (70%). Tegelijkertijd tonen cijfers ook een meer kwetsbare positie van alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt (Penders e.a., 2021), met een hoger aandeel kortgeschoolden (16%) en alleenstaande ouders met een arbeidshandicap (18%) tegenover de koppels met kinderen (respectievelijk 12% en 11%). In de gezinsenquête (Van Peer, 2023) zien we dat alleenstaande ouders vaker als arbeider werken dan ouders in intacte gezinnen (24% tegenover 17%).

In het Gezinskabinet krijgen we meer inzicht in de verhalen van ouders achter die cijfers, en keuzes die gezinnen – soms uit noodzaak – moeten maken. Ouders kaarten aan dat de verwachtingen die te maken hebben met het werk zoals vroege uren, avonduren, weekendwerk of verplaatsingen moeilijk te combineren zijn met de uren van de opvang die beperkt zijn in tijd. Ook de kostprijs van de opvang kan voor alleenstaande ouders moeilijk te dragen zijn. Ouders geven aan dat ze te weinig sociaal verlof en andere verlofdagen hebben om ziekte van een kind, vakantieperiodes en vrije dagen op school te overbruggen. Ze botsen ook op een tekort aan opvangaanbod in de zomervakantie.

Soms worden specifieke situaties aangekaart die een druk leggen op gezinnen. Zoals alleenstaande pleegouders, die van de ene dag op de andere een plek moeten vinden in de kinderopvang; alleenstaande ouders die minstens halftijds moeten werken om voldoende financiële middelen aan te tonen in het kader van het verkrijgen van een verblijfsvergunning; of alleenstaande ouders die moeilijk opvang vinden voor hun kind met zorgnoden.

Alleenstaande ouders die druk ervaren om alles te combineren, hebben het gevoel nooit eens rust of ademruimte te hebben. Een aantal ouders geeft aan dat het voortdurende gevoel van stress de relatie met de kinderen beïnvloedt. Ze hebben het gevoel tekort te schieten in de zorg voor hun kind en niet aan de verwachtingen op andere vlakken te kunnen voldoen, zoals materiaal meebrengen naar school en hobby’s, of huiswerkbegeleiding. Ook na het herpartneren neemt de stress niet per definitie af. Ouders

geven aan dat kinderen en pluskinderen van en naar verschillende scholen en hobby's moeten worden gebracht.

Het al dan niet hebben van een netwerk kan een groot verschil maken in de ervaringen van gezinnen. Ouders geven aan hoe hun netwerk een cruciale factor was om te kunnen solliciteren, een opleiding te volgen of te gaan werken. We lezen bijvoorbeeld dat grootouders na een scheiding inspringen door zelf minder te gaan werken om mee voor de kinderen te kunnen zorgen. Andere ouders geven aan dat ze weinig beroep kunnen doen op hun netwerk omdat de grootouders zelf nog werken of omdat het netwerk beperkt is.

Hoe kunnen alleenstaande ouders beter worden ondersteund als het gaat over de combinatie van gezin en betaald werk? Alleenstaande ouders doen voorstellen voor maatregelen gericht op de beroepsarbeid, zoals een uitgebreider ouderschapsverlof of een betere vergoeding ervan, het mogelijk maken van tijdskrediet in 1/10, minder werkuren, het bijpassen van het loon als men niet voltijds kan werken of het omzetten van loon in vakantiedagen. Begrip voor de familiale situatie van een werkgever kan een verschil maken voor gezinnen als het gaat over de combinatie gezin en betaald werk. Het gaat dan om flexibiliteit in werkuren, de mogelijkheid tot telewerk, minder uren kunnen werken in de week waarin de kinderen aanwezig zijn of dagen vrijaf kunnen nemen om een scheiding te regelen. Gezinnen doen daarnaast voorstellen voor een aangepaste jobinhoud, kinderen kunnen meenemen naar het werk, of werkgevers die kinderopvang organiseren. Alleenstaande ouders doen ook voorstellen voor maatregelen gericht op de zorg, zoals een recht op kinderopvang, opvang voor zieke kinderen, warme maaltijden op school of voldoende beschikbare babysits.

Eén van de voorstellen die verder werd uitgewerkt in het traject van het Gezinskabinet, is om het ouderschapsverlof (en ook het sociaal verlof) te koppelen aan een kind, in plaats van aan een ouder. Dit zou een oplossing zijn voor bewust alleenstaande ouders en weduwes of weduwnaars die aankaarten dat ze slechts recht hebben op de helft van het ouderschapsverlof of sociaal verlof in vergelijking met koppels.

Met het familiekrediet lijkt het federaal regeerakkoord (De Wever, 2025) tegemoet te komen aan deze verzuchting. Het familiekrediet wordt een 'rugzakje' van verlofrechten gekoppeld aan een kind. Dit is overdraagbaar naar bijvoorbeeld grootouders. Voor kinderen met maar één ouder, krijgt die ouder het volledige rugzakje.

De vraag is hoe die verlofrechten zullen worden verdeeld na een scheiding? Als ouders hier zelf afspraken over moeten maken, bestaat het risico dat dit een nieuwe bron van conflict wordt. Wordt het aandeel dat een ouder heeft 'verbruikt' van dat rugzakje al dan niet mee verrekend? Of krijgen ouders elk de helft van het overgebleven rugzakje? Wat dan met ouders waar er geen gelijkmatig verdeeld verblijf is? Zelfs de officiële verblijfsregeling is een moeilijk ankerpunt: in de getuigenissen lezen we dat deze niet altijd overeenkomt met de reële regeling.

3.7 Begeleiding bij het opmaken van een verblijfsregeling

Alleenstaande ouders getuigen in het Gezinskabinet over de woelige periode na een scheidingsbeslissing. Ouders staan in deze periode onder druk omwille van de praktische regeling van de scheiding; het organiseren van werk, woonst, financiën en alle administratie; de emotionele verwerking. Tegelijkertijd moeten ouders onderling in deze periode een verblijfsregeling uitwerken die de toekomst van hun kinderen bepaalt. Sommige ouders staan versteld van het idee dat ze hier volledig zelf voor verantwoordelijk zijn (ook als het “goed” loopt) en vragen meer informatie of meer professionele begeleiding hierin. Ouders zoeken informatie over de beste regeling in het belang van de kinderen. Het gaat niet alleen over de regeling onmiddellijk na een relatiebreuk, maar ook over alle aanpassingen daarna, bijvoorbeeld als één van de ouders verder gaat wonen om samen te wonen met een nieuwe partner. Ouders doen voorstellen zoals een sjabloon van afspraken die je moet maken (nu en in de toekomst) of verplichte opvolgmomenten van de verblijfsregeling na scheiding.

Een aantal ouders in het Gezinskabinet stellen vragen bij het verblijfsco-ouderschap als meest voordelige regeling voor het kind, bijvoorbeeld bij jonge kinderen of bij vragen over het pedagogisch klimaat bij de andere ouder. Ouders betreuren de gevolgen van het telkens moeten verhuizen en de aanpassing die dit telkens van kinderen vraagt. Sommige ouders pleiten voor een verblijfsregeling die meer in de lijn ligt met de taakverdeling voor de relatiebreuk. Echter, uit onderzoek weten we dat een verblijfsco-ouderschap de meeste kansen biedt aan beide ouders om een hechte relatie met hun kind te onderhouden (Vanassche e.a., 2020).

Sluiten de vragen van ouders in het Gezinskabinet aan bij het ouderschapsplan zoals vooropgesteld in het federaal regeerakkoord van 2025? Een ouderschapsplan zou ouders verplichten om, naast afspraken over de verblijfsregeling, ouderlijk gezag en onderhoudsgeld zoals nu het geval is bij een ouderschapsovereenkomst bij een echtscheiding, ook afspraken te maken over de zorg en de opvoeding, en de onderlinge informatie-uitwisseling. Een wetsvoorstel (Matheï e.a., 2024) zou een ouderschapsplan verplichten bij echtscheiding en ontbinding van het wettelijk samenwonen. Bij een grote groep gezinnen zou het echter niet van toepassing zijn: bij een relatiebreuk na het feitelijk samenwonen zijn er immers geen juridische aanknopingspunten, behalve wanneer een ouder de rechter vordert. Het wetsvoorstel voorziet ook uitzonderingen op de verplichting, bijvoorbeeld wanneer er geen contact tussen ouders mogelijk is. Verder laat het wetsvoorstel de keuze aan ouders om vaste momenten in te bouwen om de herziening van het plan te bekijken, of om dit over te laten aan de omstandigheden.

Een ouderschapsplan heeft een aantal voordelen: het biedt duidelijkheid aan de ouders over welke afspraken moeten worden gemaakt en duidelijkheid aan de kinderen over welke afspraken er zijn. Kinderen worden idealiter betrokken bij de opmaak van het plan (Bastaitis e.a., 2011). Het zou ook voor meer maatwerk kunnen zorgen, waarbij verblijfs- en zorgregelingen beter passen bij de noden, voorkeuren en leefsituatie van ouders en kinderen. Echtscheidingsprofessionals zien immers een tendens dat ouders 50-50-regelingen als hun recht gaan beschouwen en hier vrij rigide aan vasthouden (Vanassche e.a., 2020).

Er zijn ook vragen bij de effectiviteit van een ouderschapsplan. Nederland voerde in 2009 een verplicht ouderschapsplan in. Evaluaties daarvan hebben geen verschil waargenomen op het vlak van het welbevinden van de kinderen (Geurts, 2017). Op basis van interviews bij professionals onderscheiden onderzoekers (Ter Voert & Geurts, 2013) drie groepen ouders na scheiding. De eerste groep ouders zijn degene die de scheiding goed willen regelen in functie van hun kinderen en die zelf tot een ouderschapsplan komen. Voor deze groep verandert de verplichting van een ouderschapsplan weinig, want ook zonder die verplichting zouden ze afspraken hebben gemaakt. De tweede groep zijn ouders in een hoogconflicteuze situatie. Zij slagen er niet in om met elkaar te communiceren en om een ouderschapsplan op te stellen. Het zou zelfs het conflict kunnen verhogen. De derde groep is de groep waar een ouderschapsplan het meeste resultaat behaalt: ouders waar de communicatie moeilijk verloopt. Zonder een verplichting zouden ze het maken van afspraken hebben uitgesteld of afgesteld, terwijl de verplichting het duwtje in de rug is om dat wél te doen. Ouders hebben hierbij begeleiding nodig. Dit sluit aan bij één van de randvoorwaarden die het Kinderrechtencommissariaat (2018) formuleert met betrekking tot het invoeren van het ouderschapsplan: ouders moeten ondersteund worden bij het opstellen ervan. Het geeft daarbij niet aan wie deze ondersteuning zou moeten opnemen.

Daarnaast stelt zich de vraag of ouders in een ouderschapsplan kunnen afspreken om minimaal met elkaar te communiceren? Er leeft een maatschappelijke aanname dat het eenvoudig is om na een scheiding goed onderling samen te werken, terwijl we uit onderzoek zien dat ouders zich vaak terugtrekken uit het contact met de ex-partner. In de gezinsenquête werd de vraag gesteld hoe vaak men contact heeft met de ex-partner waarmee men het ouderschap deelt. Het gaat om alle vormen van contact: zowel fysiek, telefonisch als via chat. 36% heeft één keer per week contact, 17% minstens één keer per maand maar niet wekelijks, 8% minder dan één keer per maand en de grootste groep, namelijk 39%, geeft aan zelden of nooit contact te hebben (Van Leeuwen e.a., 2023). In de praktijk van gezinnen na scheiding is het parallel vormgeven van ouderschap zonder of met minimaal onderling overleg dus veelvoorkomend. Dit kan een manier zijn conflicten te ontwijken en hoeft geen probleem te zijn als ouders tegelijkertijd ruimte geven aan het kind om de andere ouder graag te zien (Maes, 2023).

3.8 Ondersteuning in het ouderschap en begeleiding van gezinnen

Alleenstaande ouders in het Gezinskabinet beschrijven hoe ze er alleen voor staan in de opvoeding en bij beslissingen die ze moeten nemen. Net zoals andere ouders hebben ze vragen over opvoeding, maar ze missen het om met iemand hierover te overleggen en ze weten niet bij wie ze hiervoor terecht kunnen. Daarnaast hebben ze specifieke noden zoals informatie over (de gevolgen van) scheiding, het opvoeden op twee plaatsen, het gedrag van kinderen en welke hulpverlening er bestaat.

Een aantal ouders geven aan dat ze zoekende zijn hoe het ouderschap na scheiding opnieuw op te nemen. De combinatie van de opvoeding met financiële zorgen, administratie, werk, medische of psychosociale problemen, de emotionele verwerking van de scheiding, afspraken met de ex-partner, het aanpassen aan de nieuwe situatie van de verblijfsregeling... zorgen voor het gevoel soms 'de pedalen kwijt te zijn'. Het gebrek aan tijd en rust geeft ouders het gevoel minder emotioneel beschikbaar zijn voor de kinderen, waarover ze dan weer schuldgevoelens hebben. Ouders doen voorstellen voor een begeleiding na scheiding met aandacht voor het verwerkings- en rouwproces dat ze doormaken (op verschillende niveaus: als ex-partners en als ouders), zodat ze op hun beurt hun kinderen kunnen ondersteunen in het omgaan met de scheiding.

Deze nood van ouders lijkt aan te sluiten bij het voornemen in de beleidsnota WVG 2024-2029 (Gennez, 2024) om ouders en kinderen in de eerste fase van een scheiding te ondersteunen: *“We implementeren preventieve strategieën die gericht zijn op het voorkomen van escalatie van scheidingsconflicten en die ouders en kinderen in de eerste fase van de scheiding ondersteunen, onder meer door een toegankelijk aanbod aan multidisciplinaire bemiddeling.”*

In de getuigenissen lezen we dat de eerste periode na scheiding inderdaad een cruciale periode is in het scheidingsproces. Ouders hebben op dat moment nood aan informatie over en overzicht in praktische regelingen, psycho-educatie over rouw, het scheidingsproces en het perspectief van kinderen, begeleiding in het opmaken van een verblijfsregeling en het opnemen van ouderschap. Ouders snakken naar ondersteuning die rust moet brengen in deze woelige periode.

De beleidsnota spreekt over de eerste fase na een scheiding, maar er zijn ook daarna nog gezinstransities die aandacht vragen. Heel wat samengestelde gezinnen uiteten in het Gezinskabinet vragen naar begeleiding op verschillende vlakken. Ze worstelen met complexe gezinsdynamieken en verschillende thema's in de opvoeding van de kinderen, zoals het contact tussen de stiefbroers en -zussen, al dan niet een nieuwe verblijfsregeling opmaken, de relatie met de eigen kinderen en de kinderen van de partner, het omgaan met een kind met een diagnose, de rol die je al dan niet opneemt voor de kinderen van je partner, verschillende normen en waarden in de opvoeding of de veranderende relaties bij de komst van een kind in een samengesteld gezin. Daarnaast kaarten samengestelde gezinnen moeilijkheden aan in de afstemming met de ex-partner(s), bijvoorbeeld omwille van verschillen in de opvoeding of het niet aanvaarden van de nieuwe partner. Tot slot zijn samengestelde gezinnen zoekende in de afspraken met de nieuwe partner over de financiën,

zoals het al dan niet samenvoegen van financiën, een partner die alimentatie betaalt, een regeling die fair is voor alle kinderen of erfeniskwesties.

Dit sluit aan bij bevindingen uit de gezinsenquête waaruit blijkt dat samengestelde gezinnen vaak de complexiteit hebben onderschat als het gaat om het opvoeden van stiefkinderen en de relatie met de ex-partner (Vancoppenolle e.a., 2023). We merken daarbij op dat niet alle samengestelde gezinnen er hetzelfde uitzien. In de gezinsenquête van 2016 zijn er in 46% van de samengestelde gezinnen alleen kinderen uit een vorige relatie van één van de partners, bij 19% zijn er kinderen van beide partners en geen kinderen uit de huidige relatie en bij 36% zijn er kinderen in het samengesteld gezin geboren. Voor een kwart van de ouders in een samengesteld gezin is dit gezin de eerste samenwoonrelatie (Audenaert, 2020).

Ouders in het Gezinskabinet uiten een nood aan professionele ondersteuning van kinderen naar aanleiding van een scheiding of het vormen van een samengesteld gezin, of naar aanleiding van een andere problematiek. Uit de gezinsenquête weten we dat alleenstaande ouders en ouders in samengestelde gezinnen vaker emotionele problemen, gedragsproblemen, problemen met leeftijdsgenoten en problemen met prosociaal gedrag opmerken bij hun kinderen dan ouders in een 'intact' gezin (Bastaits, 2023). We weten ook dat eenoudergezinnen in vergelijking met andere gezinsvormen vaker een kind met een handicap hebben (Van Landeghem e.a., 2007).

In het Gezinskabinet zien we hoe de administratie, de wachtlijsten en de zoektocht naar een gepast (betaalbaar) aanbod, naast de problematiek zelf, wegen op alleenstaande ouders en samengestelde gezinnen die al weinig mentale ruimte ervaren. Ouders kaarten aan dat hulpverleners niet altijd de beide ouders goed informeren. Ouders pleiten voor het snel kunnen inschakelen van crisishulpverlening, en voor meer continuïteit in de hulpverlening in plaats van een opeenvolgend telkens kortdurend aanbod.

Verder zijn er ook gezinnen die getuigen dat problemen in de opvoeding mee voor problemen in de relatie hebben gezorgd, maar dat ze hier onvoldoende ondersteuning in kregen, of dat relatieproblemen niet konden worden aangepakt door een te beperkt aanbod. Dit pleit voor een sterk en toegankelijk aanbod gezins- en opvoedingsondersteuning, ook als de ouders nog samen zijn. Aandacht voor gezinnen in armoede en gezinnen met migratieachtergrond is daarbij noodzakelijk. In de gezinsenquête (Emmery & Pasteels, 2022) zien we dat gezinnen die moeilijker rondkomen met het gezinsinkomen enerzijds minder tevreden zijn in de partnerrelatie, en anderzijds minder gebruik maken van relatieondersteuning, dan gezinnen met een voldoende gezinsinkomen. Ze kennen het hulpaanbod minder goed en ervaren de kostprijs vaker als drempel. Ook gezinnen met niet-EU herkomst maken in vergelijking met gezinnen met Belgische herkomst minder gebruik van relatieondersteuning. Tegelijkertijd zien we dat beide groepen minder steun ervaren van het sociale netwerk bij zorgen over of problemen in de relatie.

Dat brengt ons bij een volgend punt: er is formele ondersteuning, maar er is ook informele ondersteuning. Alleenstaande ouders in het Gezinskabinet getuigen hoe ze niet altijd een netwerk hebben om op terug te vallen, bijvoorbeeld omdat de afstand tot familie groot is of in het buitenland woont, of omdat het netwerk zelf zorg nodig heeft. Soms willen ze het netwerk niet belasten. Naast het zorgen voor de kinderen en het werk, ervaren ouders nog

weinig tijd voor hobby's of ontspanning. Ze hebben drempels om deel te nemen aan ouderactiviteiten, omdat een babysit te duur is, de uren niet zijn aangepast... Daardoor kampen ouders met gevoelens van eenzaamheid en isolement. Deze vaststelling wordt bevestigd door onder meer de gezinsenquête (Bronselaer & Van der Gucht, 2023; Van Peer, 2023). Alleenstaande ouders hebben in vergelijking met koppels met kinderen een beperkter sociaal netwerk, en voelen zich minder gesteund in de opvoeding, de zorg en de opvang van de kinderen. Daarnaast schatten ze hun fysieke en mentale gezondheid slechter in. Ze hebben vaker een langdurige ziekte of een beperking dan ouders in koppelgezinnen. Ze voelen zich vaker uitgeput en moe, zijn vaker neerslachtig, minder vaak gelukkig en minder vaak kalm en rustig.

In het Gezinskabinet komen er verschillende voorstellen voor het versterken van het informele netwerk. Ouders denken daarbij aan laagdrempelige ondersteuning in de buurt voor dagelijkse zaken, een buddy die iets uit handen kan nemen en voor de ouder wat rust kan brengen, of tijdelijke (nood)opvang voor de kinderen als de ouder uitvalt omwille van een ziekte of ziekenhuisopname. Ze doen ook voorstellen voor activiteiten die het contact tussen ouders kunnen bevorderen, zodat ouders elkaar kunnen ondersteunen. Sommige ouders hebben een voorkeur voor een vorm van lotgenotencontact, waardoor ouders kunnen uitwisselen met andere alleenstaande ouders in een gelijkaardige situatie.

3.9 Omgaan met conflict

Tot nu toe hebben we ingezoomd op de verhalen van ouders in het Gezinskabinet waar conflict tussen ex-partners maar een beperkt thema was in dat verhaal. Tot slot focussen we op die gezinnen die in het Gezinskabinet verhalen deelden waar het conflict tussen ex-partners wel erg aanwezig was. Ouders voelen zich machteloos wanneer hulpverlening wordt geblokkeerd door een andere ouder, een verblijfsregeling niet goed wordt nageleefd of bij contactbreuk met de kinderen. Hetzelfde gevoel komt naar boven wanneer ze geconfronteerd worden met een ongunstig pedagogisch klimaat in het gezin van de ex-partner, al dan niet omwille van psychische problemen bij de ex-partner of (een verleden van) intrafamiliaal geweld.

De – vaak uitgebreide – verhalen over deze conflictsituaties uit zich ook in een veelheid aan voorstellen in het Gezinskabinet. Zo doen ouders voorstellen om meer ondersteund te worden in het parallel solo-ouderschap, waardoor ze zich op het eigen ouderschap kunnen richten en conflicten met de ex-partner kunnen vermijden. Ouders na een contactbreuk vragen begeleiding in het omgaan met de pijn van het gemis van een kind, om opnieuw te kunnen functioneren. Er zijn ook voorstellen om de hulpverlening op indicatie van een arts mogelijk te maken zonder de toestemming van de andere ouder.

Veel van de voorstellen in het Gezinskabinet hebben te maken met de procedures waarin ouders zijn terechtgekomen. Ouders betreuren dat, wanneer de andere ouder niet wil meewerken aan bemiddeling, een juridische procedure onafwendbaar is. Ze vragen mogelijkheden om een partij tot bemiddeling te dwingen. Ouders vragen dat rechters maatregelen kunnen nemen wanneer een andere ouder zich niet aan het vonnis over de omgangsregeling houdt, maar zonder dat daarbij de politie moet tussenkomen. Ouders vragen dat hulpverlening die werd opgelegd door de familierechter ook effectief snel van start kan gaan.

Ouders uitelen teleurstelling over beslissingen van de familie- of jeugdrechtbank. Ze vragen juridische procedures waarbij meer overleg mogelijk is en die afgestemd zijn op de noden van gezinnen. Ze vragen dat advocaten de strijd niet aanwakkeren. Ze vragen ook procedures die rekening houden met de noden van kinderen en hulpverleners die beter geschoold zijn in gespreksvaardigheden met kinderen. Beslissingen zouden rekening moeten houden met een verleden van intrafamiliaal geweld of met situaties van verontrusting, en met gezinsdynamieken rond contactbreuk. Een betere detectie van deze problematieken is volgens de ouders nodig. Er zijn voorstellen voor een uitgebreid deskundig onderzoek bij procedures rond scheiding, in de hoop dat dit een objectief beeld kan geven over de situatie en toestand van de andere ouder. Met dat oogpunt vragen ouders ook meer informatie-uitwisseling tussen hulpverleners.

Dat conflict met de ex-partner een thema is in de verhalen van het Gezinskabinet hoeft niet te verwonderen: scheidingen gaan immers inherent gepaard met conflict. Dat er geen openlijk conflict is, wil niet per definitie zeggen dat ouders vlot samenwerken. Voor velen lijkt het terugtrekken uit het contact een manier te zijn om het conflict beheersbaar te houden. We vermeldden eerder al dat in de gezinsenquête (Van Leeuwen e.a., 2023) werd vastgesteld dat vier op de tien ouders die het ouderschap delen met een ex-partner aangeven zelden of nooit contact te hebben met deze andere ouder. Daarnaast werd voor

de ouders die wel nog contact hebben met de ex-partner gevraagd hoe het contact verloopt. Van de ouders die wel nog contact hebben, geeft 19% aan dat gesprekken met de ex-partner over de opvoeding vaak of altijd eindigen in ruzie en 30% vindt dat die gesprekken vaak of altijd gespannen of stressvol zijn. 36% vindt dat de ex-partner de respondent nooit tot zelden steunt bij de opvoeding en 25% zegt dat de ex-partner nooit tot zelden inschikkelijk is over een kleine en tijdelijke wijziging in de verblijfsregeling.

Conflicten na scheiding komen dus in verschillende mate en vormen voor. Daarom zijn het niet per definitie hoogconflictueuze scheidingen. Men spreekt pas van een hoogconflictueuze scheiding als ouders er niet in slagen om het conflict beheersbaar te houden. Dat zou in een 20% van de scheidingen het geval zijn. Volgens het Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien van het Agentschap Opgroeien wordt hoogconflictueuze scheiding gekenmerkt door *“veelvuldige, grote en lang aanslepende conflicten en onderling wantrouwen. Ex-partners zijn hier niet meer in staat om tot goede oplossingen te komen. Er is sprake van zeer negatieve gevoelens ten opzichte van elkaar en soms acties om de ander schade toe te brengen. Men is gevangen geraakt in strijdspiraal en ziet dat soms niet meer.”* Het is duidelijk dat er in een aantal van de verhalen van het Gezinskabinet sprake is van dergelijke hoogconflictueuze scheiding met lang aanslepende conflicten en opeenvolgende juridische procedures. Toch doen verschillende ouders alternatieve voorstellen, zoals meer mogelijkheden tot dialoog en bemiddeling. Dit sluit aan bij de modellen van de familierechtbank van Dinant, Gent en Antwerpen die door een andere aanpak van de procedure het strijdmodel verlaten (*“twee ouders die het beste willen voor hun kinderen”* in plaats van *“eiser-verweerder”*), meer aandacht besteden aan het beluisteren van de partijen via een snellere en mondelinge procedure, en waarbij advocaten zich engageren om geen ‘conflictaal’ te hanteren en het belang van het kind centraal te stellen (Leunis & Taeymans, 2023). Hoewel er nog geen onderzoek is gebeurd naar het effect van deze modellen, lijkt het een belangrijke manier te zijn om rust te creëren bij gezinnen.

In de verhalen in het Gezinskabinet zijn er enerzijds ouders die de verontrustende situatie bij de andere ouder aanklaarten, anderzijds zijn er ouders die aangeven door valse beschuldigingen van geweld hun kind niet meer te zien. In beide gevallen vragen ouders een detectie van de problematiek en een deskundig onderzoek. De verhalen illustreren de spreidstand waarin beleid, rechtbank en hulpverlening zich in bevinden. Wanneer is er sprake van manipulatie van één van de ouders en wanneer zijn er terechte bedenkingen omtrent de onveiligheid van kinderen?

Het Kinderrechtencommissariaat kaart aan dat verontrustende situaties soms lang niet worden gezien en worden afgedaan als een vechtscheiding (Kinderrechtencommissariaat, 2023). De Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence stelde in ons land een gebrek aan aandacht vast voor de aanwezigheid van intrafamiliaal geweld bij het verloop van de echtscheidingsprocedure. Het IGVM doet voorstellen voor een betere detectie en aangepaste beslissingen (IGVM, 2023). Dit sluit aan bij het onderzoek van de pilot ‘contactverlies’ in het Nederlandse project ‘scheiden zonder schade’ dat stelt dat zo vroeg mogelijk een onderscheid gemaakt moet worden tussen gezinnen waarbij een scheidingsproblematiek het primaire probleem is, en gezinnen waarin primair moet ingezet worden op het stoppen van (acuut) geweld. Als we dit vertalen naar de Vlaamse context, kan dergelijke expertise verder ontwikkeld worden in samenwerking met

Veilige Huizen, justitiehuisen en gezinsondersteuning. Bij intrafamiliaal geweld kan een casusregisseur van een Veilig Huis worden aangesteld. Klassieke vormen van bemiddeling lijken immers geen goede methodiek als er een problematiek van intrafamiliaal geweld speelt. Dit kan nadelig uitdraaien voor een zwakkere partij, zorgen voor faalervaringen en in minder vertrouwen in de hulpverlening (de Ruiters & Van Pol, 2017).

Contactbreuk tussen ouders en kinderen na scheiding komt niet zo veel voor. Zo'n 6% van de gescheiden vaders rapporteert geen contact meer te hebben met zijn kinderen tussen 10 en 18 jaar tegenover 1% van de moeders. Verhoudingsgewijs zien we dus een oververtegenwoordiging van deze verhalen in het Gezinskabinet. Contactbreuk is wel een belangrijke risicofactor voor een verminderd welzijn van ouders en kinderen na scheiding (Hens e.a., 2023), wat mee kan verklaren waarom deze thematiek frequent naar voren wordt gebracht. In het Gezinskabinet komen enkel de verhalen van de ouders naar voren over manipulatie van een andere ouder. Uit onderzoek bij jongeren die contact opnemen met Awel (Wiewauters & Emmery, 2016) zien we dat zij voornamelijk andere redenen voor een contactbreuk aanhalen: omwille van een gebrek aan initiatief langs de zijde van de ouder, omdat de ouder het kind bij een scheiding 'achterlaat' bij de andere ouder, of de jongere die zelf contact verbreekt omwille van een gevoel van onveiligheid bij de ouder of als overlevingsstrategie in het conflict. Het onderzoek over contactbreuk (Hens e.a., 2023) toont een gelaagde problematiek met vele mogelijk betrokken factoren zoals een moeilijke jeugd van de ouders zelf, een laag opleidingsniveau en lage werkintensiteit, intrafamiliaal geweld in het gezin, alcoholmisbruik of psychische problematiek bij de ouders of het vormen van een samengesteld gezin. Ouders vinden vaak geen gepaste oplossingen, noch in de hulpverlening, noch in juridische procedures (Bastaitis & Pasteels, 2021). Recent kwam de thematiek meer in de aandacht, met het beleidsadvies van het Platform Kindermishandeling die het standpunt inneemt dat een contactbreuk tussen ouder en kind een vorm van kindermishandeling inhoudt. Het platform doet voorstellen zodat eerstelijnsprofessionals een dreigende contactbreuk sneller detecteren en doorverwijzen naar gespecialiseerde hulpverlening zoals een CAW (Leunis & Taeymans, 2023).

De Vlaamse Regering definieert hoogconflicteuze scheidingen als een vorm van kindermishandeling, dat lezen we in de beleidsnota WVG (Gennez, 2024): *“Een hoogconflicteuze scheiding van ouders kan een grote impact hebben op het welzijn van kinderen en kan zelfs uitmonden in (psychologische) kindermishandeling. We responsabiliseren ouders over de gevolgen voor kinderen door hen opnieuw te laten focussen op hun kind.”* Ook de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving (Demir, 2024) legt het verband tussen complexe scheiding en kindermishandeling: *“Kinderen uit complexe scheidingen belanden geregeld in een verontrustende opvoedingssituatie. Experts stellen onomwonden dat dit een vorm van emotionele of psychische kindermishandeling is.”*

De beleidsnota's volgen hiermee standpunten uit de literatuur, zoals dat van het Platform kindermishandeling. Het voordeel is dat het perspectief van het kind hiermee naar de voorgrond wordt gebracht. Een hoogconflicteuze scheiding kan immers gepaard gaan met vormen van emotionele mishandeling, zoals kinderen die getuige zijn van het uitschelden of fysiek geweld tegenover een ander ouder, ouders die negatief spreken over een andere ouder, kinderen die geen contact meer mogen hebben met de andere ouder of ouders die hun rol in de opvoeding verwaarlozen.

Tegelijkertijd kunnen we hier een aantal kanttekeningen bij plaatsen. Er is ten eerste een conceptuele onduidelijkheid. Vanaf wanneer wordt een scheiding als hoogconflictueus gedefinieerd en ziet men deze dan per definitie als kindermishandeling, of moet er sprake zijn van specifieke gedragingen? Welke gevolgen worden gekoppeld aan deze definitie? Er kan ook spraakverwarring ontstaan in situaties waarbij intrafamiliaal geweld aanwezig was voor de scheiding. En zijn er geen situaties denkbaar die minstens even grote gevolgen hebben voor kinderen zoals de situatie waarbij een ouder zich volledig terugtrekt uit het contact? Een aanpak op maat van gezinnen en vertrouwen in het oordeel van betrokken actoren wanneer er sprake is van een verontrustende situatie lijken hier aangewezen.

Ten tweede zal het hanteren van de term kindermishandeling als erg beschuldigend door ouders worden ervaren. Ouders zullen nog worden versterkt in het gevoel te falen. Als we de positie van kinderen na scheiding willen versterken, zal het culpabiliseren van ouders echter niet helpen. De minister van Welzijn wil ouders in een hoogconflictueuze scheiding responsabiliseren. In de verhalen van ouders in het Gezinskabinet heeft elke ouder het idee te handelen in het belang van het kind. Uit de praktijk van gezinsbegeleiding na scheiding blijkt dat het noodzakelijk is om eerst het verhaal van de ouders te beluisteren, vooraleer gewerkt kan worden aan het inbrengen van het perspectief van het kind. In een conflict zit men vast in bepaalde patronen. Ouders moeten zich veilig kunnen voelen, om daarna opnieuw te kunnen functioneren in hun verschillende rollen (Wiewauters, 2017). Psycho-educatie kan hierbij meer inzicht geven in de complexiteit van gezinsdynamieken en werkt ontschuldigend (Declercq & Wiewauters, 2020). Uit onderzoek blijkt dat het belangrijk is om psycho-educatie aan te bieden op maat van de ouder, zodat dit herkenbaar wordt voor het eigen unieke verhaal. Daarnaast mogen we het netwerk niet vergeten: naarmate het conflict tussen ex-partners groter wordt, geraakt het netwerk meer betrokken in de strijd (Wiewauters, 2017). Psycho-educatie van het netwerk kan dit ombuigen zodat zij ondersteunend kunnen worden voor de kinderen en het gezin (Pasteels & Bastaits, 2021). Psycho-educatie is net zo cruciaal om de veerkracht van kinderen en jongeren te versterken (Wiewauters & Emmery, 2016).

3.10 Een geïntegreerde aanpak

De noden van alleenstaande ouders en samengestelde gezinnen situeren zich in verschillende levensdomeinen, en deze hebben een impact op elkaar.

Als alleenstaande ouders voltijds moeten werken om het financieel haalbaar te houden, maar er is geen opvangaanbod dat afgestemd is op hun werkuren, wordt het moeilijk.

Gezinnen worden geconfronteerd met ideaalbeelden over een goede opvoeding en goed ouderschap. Er is de verwachting dat gezinnen voldoende rust aan hun kinderen bieden en beschikbaar zijn, terwijl ouders weinig ademruimte hebben en het gevoel hebben hier tekort te schieten. Alleenstaande ouders slagen er soms niet in nog huiswerkbegeleiding te doen na de werk- en de schooluren, of wanneer ze klein behuisd zijn, is het niet evident dat kinderen op een rustige plaats huiswerk kunnen maken.

Ouders na scheiding hebben zowel nood aan informatie over en overzicht in praktische regelingen (zoals het ziekenfonds, het groeipakket, de personenbelasting, bankzaken, energie...), als aan begeleiding bij de zoektocht naar een woning, het emotioneel verwerken van een scheiding, het scheidingsproces en het perspectief van kinderen, het opmaken van een verblijfsregeling en het opnemen van ouderschap. Ook samengestelde gezinnen worstelen met vragen zoals de regeling van gezamenlijke financiën, voor iedereen een plekje vinden in een woning, de combinatie met werk en kinderen die op verschillende scholen zitten, maar zeker ook met complexe gezinsdynamieken en verschillende thema's in de opvoeding van de kinderen.

Hoe kan het beleid inspelen op dergelijk diverse noden van gezinnen in het Gezinskabinet?

Eén piste is om in te zetten op gezinsondersteuners die vanuit een generalistische blik werken aan verbetering op verschillende levensdomeinen, en die tegelijkertijd voldoende onderlegd zijn in het systemisch en meerzijdig partijdig werken met gezinnen. In de pilot 'gezinsvertegenwoordiger' als deel van het project 'Scheiden zonder schade' (2022) in Nederland heeft men met dergelijk model geëxperimenteerd. Die gezinsvertegenwoordiger begeleidt ouders en kinderen tijdens of na de scheiding. Het is geen nieuwe functie, maar een rol die een professional uit een organisatie (zoals bijv. de jeugdhulp) vervult. De ondersteuning duurt zolang als nodig. De (evenwel beperkte) evaluatie biedt positieve resultaten (van Aar e.a., 2022). Ouders zeggen inzicht te krijgen in processen zoals rouw en verlies, fasen van een scheiding en het verloop van een scheiding. Ze geven aan dat de communicatie met de andere ouder is verbeterd. Ze appreciëren dat een gezinsvertegenwoordiger tijdens alle gesprekken het belang van het kind inbrengt, maar geven wel aan dat een gezinsvertegenwoordiger nog meer met de kinderen zelf zou mogen spreken. Ouders geven aan dat de gezinsvertegenwoordiger rust brengt en het gevoel er niet alleen voor te staan. Ouders voelen zich gesteund en ondersteund. Belangrijk vinden ze ook dat er ordening kwam door hoofd- en bijzaken van elkaar te scheiden, en dat een langere betrokkenheid mogelijk is waardoor ze het gevoel hadden dat ze op deze persoon terug konden vallen.

We zien gelijkenissen tussen de rol van gezinsvertegenwoordiger en de rol van een trajectondersteuner zoals omschreven in het decreet van 17 mei 2024 over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdbeleid. Net zoals een trajectondersteuner, ondersteunt een gezinsvertegenwoordiger het gezin door het overzicht te bewaren en waar

nodig andere expertise in te zetten. Ook na het inschakelen van andere expertise (het 'bischakelen' zoals omschreven in het decreet) biedt de gezinsvertegenwoordiger continuïteit door betrokken te blijven in het gezin. Een gezinsvertegenwoordiger werkt net zoals een trajectondersteuner vraaggericht vanuit wat het gezin op dit moment nodig heeft. Uit de vragen van gezinnen leren we dat inzicht krijgen in het scheidingsproces en de dynamieken die daarmee gepaard gaan essentieel is, net zoals ondersteuning op maat op verschillende levensdomeinen zodat gezinnen ademruimte krijgen. Hieruit leren we dat ondersteuning best zo vroeg mogelijk kan plaatsvinden. Indien nodig kan expertise worden ingeschakeld uit gespecialiseerde programma's na scheiding (zie bijv. EXPOO, 2025) of andere hulpverlening, waarbij een trajectondersteuner rekening moet houden met factoren zoals de fase van een conflict, en het al dan niet aanwezig zijn van intrafamiliaal geweld of van een psychiatrische problematiek (Wiewauters, 2017). Daarnaast is het ook waardevol dat een trajectondersteuner continuïteit kan bieden, bijvoorbeeld wanneer een nieuw samengesteld gezin wordt gevormd en bij daarop volgende gezinstransities. Dit vereist een kader dat hulpverleners het mandaat en de ruimte biedt om in bepaalde periodes intensief aanwezig te zijn in een gezin.

Een trajectondersteuner is geen mirakeloplossing voor alle noden die gezinnen hebben aangekaart. Hiervoor is een meer structureel beleid nodig vanuit de federale, Vlaamse en lokale overheden. Deze hebben de opdracht om toegankelijke informatie aan te bieden, maatregelen te nemen die de inkomenspositie verbeteren, een haalbare combinatie gezin en arbeid mogelijk te maken, oplossingen te vinden voor de woningcrisis en voor tekorten in het zorgaanbod. Of om juridische procedures zo te organiseren dat conflict niet wordt aangewakkerd. Het gaat ook om het zichtbaar maken van alleenstaande ouders die in de bevolkingsregisters als alleenstaande worden geregistreerd. En laten we de ondersteuning van gezinnen tout court niet vergeten, ook als er geen sprake van een scheiding is.

Tot slot eindigen we met de maatschappelijke beeldvorming rond scheiding en samengestelde gezinnen, waarbij gezinnen aanklaarten dat deze transitie door velen worden voorgesteld alsof het iets gemakkelijk is. Er leeft ook een maatschappelijke aanname dat het eenvoudig is om na een scheiding goed onderling samen te werken. De praktijk is vaak anders, waarbij ouders zich terugtrekken uit het contact met de ex-partner en het ouderschap parallel vormgeven. Staan we maatschappelijk ook open voor deze modellen die voor ouders blijken te werken? In beleidsteksten zien we een nadruk op bemiddeling of overleg om tot een ouderschapsplan te komen. En heeft men al nagedacht hoe ouders na scheiding het familiekrediet gaan verdelen? Dit geldt niet enkel voor beleid, maar bijvoorbeeld ook voor scholen: is het ok als er maar één ouder op een oudercontact aanwezig is? Het gaat ook om een ruimere maatschappelijke opdracht om steunend te zijn voor kinderen en gezinnen die deze transitie momenten doormaken. Dat betekent: de gezinsleden bevragen en beluisteren, betrokkenheid en mildheid tonen en alert blijven dat de we strijd niet aanwakkeren. Dat is een cruciale rol voor het netwerk rondom gezinnen en dus voor ieder van ons.

Bibliografie

Audenaert, V. (2018). *Gezinsenquête 2016: Samengestelde gezinnen in Vlaanderen over hun gezinsamenstelling, de relatie met de partner, het opvoeden van de (stief)kinderen, hoe ze gezin en werk combineren, hun welbevinden en de sfeer in het gezin.* www.gezinsenquête.be

Audenaert, V. (2022). *Gezinsenquête 2021: Wie nam deel aan de gezinsenquête?* www.gezinsenquête.be

Audenaert, V. (2022). *Gezinsenquête 2021: De samenstelling van het gezin. Gezinnen in Vlaanderen over hoe het gezin er uit ziet, wie bij het gezin hoort, waar gezinsleden wonen, over hun kindwens en wat men liever anders had gezien in de samenstelling van het gezin.* www.gezinsenquête.be

Audenaert, V., Nys, K., & Bronselaer, J. (2024). Gezinnen in Vlaanderen in een financieel kwetsbare positie. Over de rol van gezinsvorming en gezinsontbinding in de inkomenspositie van gezinnen en vice versa. In: Coene, J., Degerickx, H., Dewilde, C., Ghys, T., Hubeau, B., Marchal, S., Remmen, R., & Vandenhole, W. (red.). *Jaarboek Armoede en Ongelijkheid 2024*. Universiteit Antwerpen

Bastaits, K. (2023). *Gezinsenquête 2021: Kindgedrag. Gezinnen in Vlaanderen over het gedrag van de kinderen en de impact hiervan op het kind en het gezin.* www.gezinsenquête.be

Bastaits, K., & Pasteels, I. (2021). *Ik zie je niet... maar wel graag. Contactbreuk tussen ouder en kind na scheiding.* Politeia.

Bastaits, K., Pasteels, I., Van Peer, C., & Mortelmans, D. (2011). Een verplicht ouderschapsplan na echtscheiding? Inzichten vanuit de SIV-studie. *Relaties en Nieuwe Gezinnen*, 1(1), 1-35.

Bourdeaud'hui, R., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2023). *Hoe werkbaar is je job? Werkbaarheidsmeting werknemers 2023.* Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/ Stichting Innovatie & Arbeid.

Bronselaer, J., & Robben, L. (2023) *Gezinsenquête 2021: De financiële situatie van gezinnen in Vlaanderen. Gezinnen in Vlaanderen over hun gezinsinkomen, het kunnen rondkomen met dit gezinsinkomen en het hebben van schulden.* www.gezinsenquête.be

Bronselaer, J., & Van der Gucht, A. (2023). *Gezinsenquête 2021: Het sociaal leven van ouders. Gezinnen in Vlaanderen over hun deelname aan sociale activiteiten, het sociale netwerk, de steun die men van het netwerk krijgt en de tevredenheid met het sociale leven.* www.gezinsenquête.be

- Corijn, M., & Pickery, J. (2021). *Veranderen van huishoudpositie in het Vlaamse Gewest: verlaten van en terugkeren naar het ouderlijke huis*. Brussel: Statistiek Vlaanderen.
- Declercq, S., Wiewauters, C., & Emmery, K. (2020). *E-learning pakket voor professionals bij scheiding*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen Odisee.
- Demir, Z. (2024). *Beleidsnota 2024-2029 Justitie, Handhaving en Bestuursrechtspraak*. Vlaams Parlement
- Depraetere, M. (2024). *Beleidsnota 2024-2029 Wonen*. Vlaams Parlement
- de Ruiter, C., & van Pol, B. (2017). Mythen over conflictscheidingen: en onderzoek naar de kennis van juridische en sociale professionals, *Family & Law*. DOI: 10.5553/FenR/.000032
- De Wever, B. (2025). *Federaal regeerakkoord 2025-2029*. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers.
- Emmery, K. (2024). *Verkenkend onderzoek Gezinskabinet*. Brussel: Kenniscentrum Gezinswetenschappen Odisee Hogeschool.
- Emmery, K. & Pasteels, I. (2022). *Gezinsenquête 2021: De relatie met de partner. Gezinnen in Vlaanderen over de relatie met de partner, relatiekwaliteit, steun van de partner, tevredenheid met de partnerrelatie en het gebruik van relatieondersteuning*. www.gezinsenquête.be
- EXPOO (2025). *Scheiding. Handvatten voor hulpverleners*. Geraadpleegd op <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/scheiding/handvatten-voor-hulpverleners-0>
- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia (2022). *Socio-economische monitoring 2022. Arbeidsmarkt en origine*. <https://werk.belgie.be/nl/publicaties/socio-economische-monitoring-2022-arbeidsmarkt-en-origine>
- Gennez, C. (2024). *Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029*. Vlaams Parlement.
- Guio, A.C., & Van Lancker, W. (2023). Deprivatie bij kinderen in België en zijn gewesten: wat zeggen de nieuwe data? Koning Boudewijnstichting <https://kbs-frb.be/nl/deprivatie-bij-kinderen-belgie-en-zijngewesten-wat-zeggen-de-nieuwe-data>
- Hens, E., Bastaits, K., & Pasteels, I. (2022). *Synthesenota contactbreuk tussen ouder en kind*. Brussel: Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.
- Heylen, K., & Vanderstraeten, L. (2019). *Wonen in Vlaanderen 2018*. Leuven: Steunpunt Wonen.

Huurdersplatform (2024). *Wie staat op de wachtlijst voor een sociale woning?* Geraadpleegd via <https://huurdersplatform.be/vhp/actualiteit-vhp/wie-staat-op-de-wachtlijst-voor-een-sociale-woning/?cn-reloaded=1>

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2023). *Aanbeveling betreft (ex-)partnergeweld in het kader van echtscheidingen*. Geraadpleegd via <https://igvm-iefh.belgium.be/nl/documentatie/ex-partnergeweld-het-kader-van-echtscheidingen>

Kinderrechtencommissariaat (2023). *Meer gewicht aan kinderrechten in hoogconflicteuze scheidingen*. Advies van 2 mei 2023 aan de commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding.

Kesteleyn, E. (2024). *Wet uit 2019 blijkt dode letter: burgerlijke staat laten wijzigen van "gescheiden" naar neutralere "ongetrouwd" kan toch niet*. Geraadpleegd via: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/02/22/gescheiden-ongetrouwd-of-weduwnaar-burgerlijke-stand-laten-veran/>

Leunis, L., & Taeymans, M. (2023). *Beleidsadvies inzake contactbreuk tussen ouders en kinderen na beëindigde partnerrelaties*. Platform Kindermishandeling, FOD Justitie, Dienst voor het Strafrechtelijk beleid.

Luyten, D., Emmery, K., Pasteels, I., & Geldof, D. (2015). *De sleutel past niet meer op elke deur. Dynamische gezinnen en flexibel wonen*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Maes, V. (2023). *De helft van mij. Zelfzeker opvoeden na een conflictscheiding*. Borgerhoff & Lamberigs.

Matheï, S., Grillaert, L., Muylle, N., Van Hoof, E., Farih, N., Van den Heuvel, K., & Mahdi, S. (2024). *Wetsvoorstel 0573/001 tot wijziging van het oud Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek met het oog op de invoering van een ouderschapsplan*. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers.

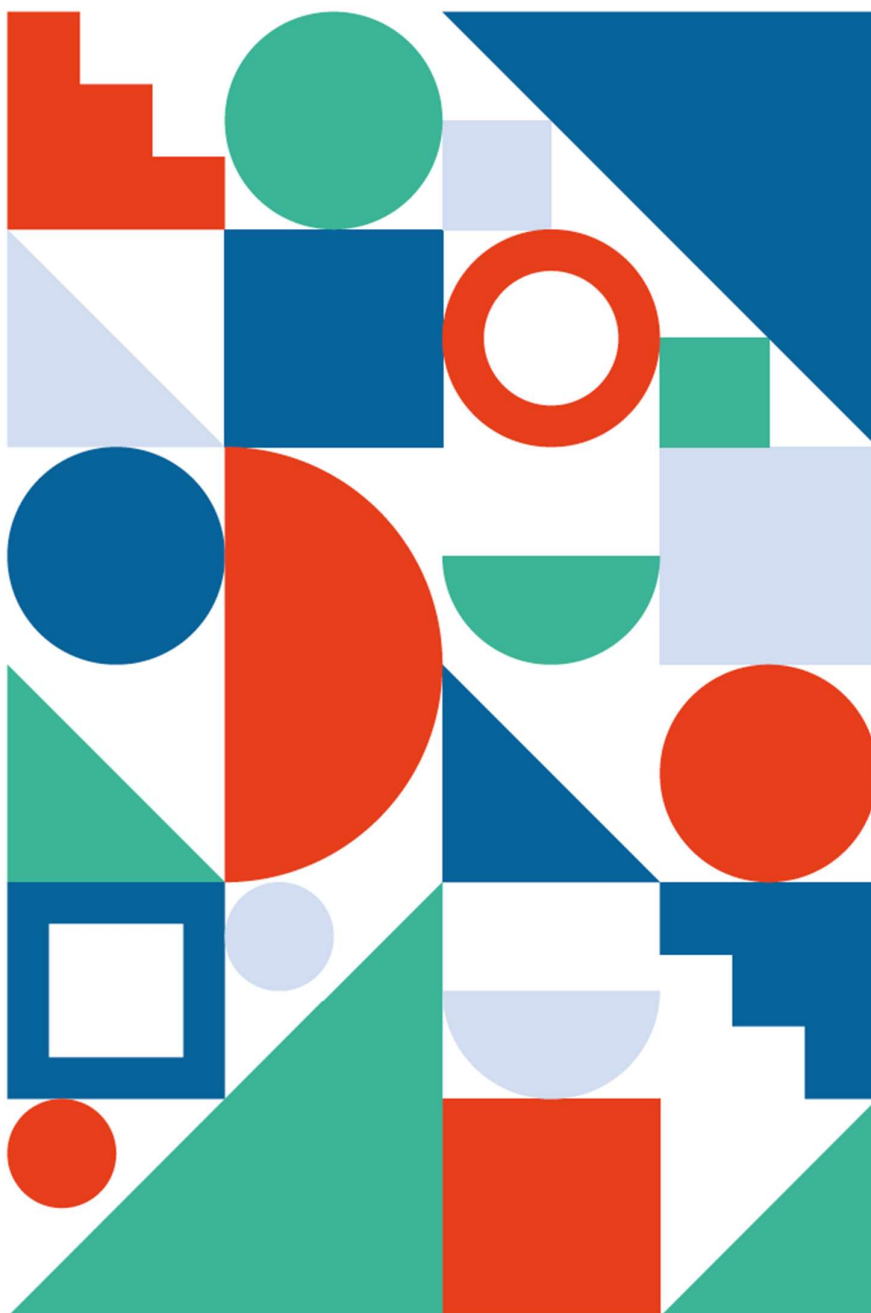
Penders, I., Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2021). De arbeidsdeelname van de bevolking naar huishoudpositie. Een analyse van gezin en arbeid op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 31(2), 5-16.

Scheiden zonder schade (2022). *Kansrijke elementen pilot Gezinsvertegenwoordiger*. Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Vereniging van Nederlandse gemeenten

Statistiek Vlaanderen (2024). *Bevolking naar positie in het huishouden*. <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolking-naar-positie-in-het-huishouden>

Ter Voert, M.J., & Geurts, T. (2013). *Evaluatie Ouderschapsplan. Een eerste verkenning*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Ministerie van Veiligheid en Justitie.

- Van Aar, J., Lenglet, M.J.E., & Torregrosa, L.D.R. (2022). *Evaluatie pilot gezinsvertegenwoordiger 'Scheiden zonder schade'*. Van Montfoort, Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum.
- Vanassche, S., Sodermans, A.K., Declercq, C., & Matthijs, K. (2020). Verblijfsco-ouderschap van kinderen na een scheiding: zijn, haar en hun verhaal. *Systeemtheoretisch bulletin*, 38, 151-170.
- Vancoppenolle, D., Dupont, G. & Nys, K. (2023). *Gezinsenquête 2021: Opvoeding. Gezinnen in Vlaanderen over opvoedingsbeleving, opvoedingsvragen en -zorgen en het gebruik van opvoedingsondersteuning*. www.gezinsenquête.be
- Van Landeghem, C., Breda, J. & Mestdagh, K. (2007). Zorgpatronen van kinderen met een handicap. In Ghysels, J. & Debacker, M. (Eds.), *Zorgen voor kinderen in Vlaanderen: een dagelijkse evenwichtsoefening?* Leuven: Acco, 191–235.
- Van Leeuwen, K., Emmery, K. & Bastaits, K. (2023). *Gezinsenquête 2021: Samenwerken in de opvoeding. Gezinnen in Vlaanderen over de samenwerkingsrelatie met de huidige partner en met de eventuele ex-partner in de opvoeding van de kinderen*. www.gezinsenquête.be
- Van Peer, C. (2023). *Gezinsenquête 2021: Alleenstaande ouders in Vlaanderen. Een analyse van kwetsbaarheid bij alleenstaande ouders in Vlaanderen vergeleken met ouders in koppelverband*. www.gezinsenquête.be
- Van Rompuy, P. (2019). *Schriftelijke vraag nr. 7-150 van d.d. 22 november 2019 aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, belast met Buitenlandse Handel: Verblijfsregister van de steden en gemeenten - Ingeschreven kinderen – Aantal*. Kamer van volksvertegenwoordigers.
- Vlaamse overheid (2016). *Actieplan 2016-2018 inzake de aanpak van relatieproblemen en scheidingsproblemen*.
- Wiewauters, C. (2017). Wacht niet tot het licht op rood staat. Wat helpt bij moeilijke scheidingsprocessen”, *Sociaal.Net*. <https://sociaal.net/achtergrond/wacht-niet-tot-het-licht-op-rood-staat/>
- Wiewauters, C., & Emmery, K. (2016). *Awel, ik ben in de war door de scheiding van mijn ouders*. Brussel: studiedienst AWEL.
- Wiewauters, C., & Emmery, K. (2016). Parental Alienation Syndrome of contactbreuk. Waarom uit het oog niet uit het hart is. Kinderen verst(r)ikt in verbinding. *Relaties en Nieuwe Gezinnen*, 6 (2), 1-29.

Odisee
DE CO-HOGESCHOOL

Kenniscentrum Gezinswetenschappen
Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek

facebook.com/gezinswetenschappen
twitter.com/gezinswetensch

kczgzinswetenschappen.odisee.be | odisee.be